

legio gaudere possint.

230 At quid dicendum, si habens Bullam jam missam audivit, poteritne alteram audire, ut familiares &c. qui aberant, illam audiant? Possent respondent DD. n. antecedenti citati pro affirmativa sententia, & quidem à fortiori. *Nog.* tamen ibidem n. 103. cum distinctione respondet non posse habentem Bullam, nec principalem ex indulto Pontificio aliam audire missam, si id faciat tantum intuitu *familiarium*, &c. ut nimirum ipsi missam audiant, posse tamē utrumque secundam missam audire ex devotione, & cum eis familiares &c. Ratio disparitatis, quia in 1. casu uterentur fraude in usu privilegij, non ita vero in 2.

231 Quæres 4. An habentes Bullam teneantur diebus festis tempore interdicti audire missam? Negant multi, quorum opinionem immerito dicit *M. Suar.* non esse probabilem cum probabilitatem habeat extrinsecam ab AA. & intrinsecam ab optimis rationibus, quibus fulcitur. *Nog. d. 11. à n. 104. 2.* tamen, & affirmativa sententia est probabilior, tum ab extrinsecò, tum ab intrinsecò. *Nog. à n. 110.* qui n. 121. bene notat 1. sententiam non esse probabilem, si loquatur de privilegio clericis, & ministris Ecclesiæ concessio in cap. *Alma mater*, quia hi teneantur diebus festis missam audire. Disparitas est; quia privilegium Bul-

læ conceditur ipsi personæ particulari, quæ illi libere potest renuntiare; privilegium verò cap. *Alma mater* omni Ordini Ecclesiastico conferitur, cui proinde privatus renuntiare non potest.

ARTICULUS III.

De duobus alijs privilegijs Bullæ pro tempore interdicti.

232 **Q**uartum privilegium ex numeratis n. 224, est circa usum sacramentorum tempore interdicti. Et ex dictis n. 210 constat quæ sacramenta pro eo tempore ministrari, ac suscipi cōcedantur, & quæ prohibeantur. Modo dicimus virtute Bullæ tempore interdicti ministrari, & suscipi posse, tam in Oratorijs, quàm in Ecclesijs, cuiusvis etiā interdicto suppositis, non solum Sacramenta Baptismi, Confirmationis, Pœnitentiæ, & Matrimonij, quæ per interdictum non prohibentur, sed etiam Eucharistiam, Ordinem, Extremam unctionem, & benedictiones nuptiales, quæ pro tempore interdicti sunt prohibita, dummodo, qui accipit, vel ministrat hæc ultima Sacramenta causam non dederit interdicto, vel per illum non stet, quominus amoveatur.

233 Circa hoc privilegium certum est 1. Communionem Paschalem, & in articulo, vel periculo mortis per modum viatici, matrimonium cum benedictionibus, & Extremam unctionem non nisi à proprio Parocho, vel de ejus licentia, esse administranda, nec Ordines, nisi à proprio Episcopo; in his enim nullum in Bulla conceditur privilegium quoad variationem ministrantis, sed concessa receptione, quæ administrantem spectant, in suo jure manent.

234 Certum est 2. benedictiones nuptiales jure communi esse prohibitas à prima die Adventus usque ad Epiphaniam inclusivè, & à die Cinerum usque ad Dominicam in Albis etiam inclusivè ex Trid. Sess. 24. c. 10. de Reform. Deinde sunt prohibitaë toto tempore interdicti; quia sub Divinis Officijs continentur juxta *M. Suar.* & alios communiter. Dum verò per Bullam conceditur eo tempore interdicti illas recipere, tam in Oratorijs, quàm in Ecclesijs, intelligitur extra tēpus à jure Cōmuni prohibitum; Bulla enim solum tollit tempus interdicti, cætera autem in suo jure relinquit.

§ Confirmatur; quia in cap. *Alma mater* suspenditur interdictum pro diebus Nativitatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Assumptionis B. V. *MARIÆ*. Item pro festivitate Corporis Christi, & per Octavam à Martino V. & Eugen. IV. Item in festi-

vitae Immaculatæ Conceptionis, & per Octavam pro sola Hispania à Leone X. & secundum aliquos DD. etiam in festivitate Omnium Sanctorum. Et tamen, licet in alijs possint, non possunt recipi benedictiones in festivitibus Nativitatis, Resurrectionis, & Conceptionis, quia occurrunt in tempore, pro quo jure Communi prohibentur: ergo similiter, &c. *Nog. d. 11. à n. 122.*

235 Dubium adhuc est 1. An virtute Bullæ possit quis recipere Eucharistiam (excepta communione Paschali, & viatico) à quocunque Sacerdote absque Parochi licentia, tam pro tempore interdicti, quàm extra illud? Negant *M. Suar. Lug. Dicast.* & alij apud *Nog. n. 133.* Affirmant è contra plures apud eundem n. 134. quorum opinionem ipse dicit probabiliorem, tum propter DD. auctoritatem, tum propter rationes, quas pro se habet efficaciores. Et quidem exceptio illa: *Præterquàm in die Paschatis*, ratio est efficacissima; si enim excipitur communio Paschalis à solo Parocho, vel de ejus licentia facienda ab alio, ut est de jure, cum exceptio firmet regulam in contrarium, aliæ communionis intra annum per Bullam à quolibet Sacerdote sine Parochi licentia fieri posse conceditur.

§ Addit *Nog.* ex decreto S. Cōgregationis de mādato Inōc. XI. 12. Februar. an. 1679. quod refert, posse fideles etiam absque Parochi licē-

ria, & absque ullo privilegio Bullæ in Ecclesijs, & Oratorijs privatis de iudicio confessoriorum Eucharistiã sumere, quod intelligendum est extra tempus interdicti deficiente privilegio Bullæ, aut simili. Id ipsum ante dictum decretum docuerunt *Abreu*, & *Mendo* ex recepta consuetudine in Portugaliæ Regno, & in Hispania. Nec dissentire videtur, qui asserunt, aut nullam requiri jurisdictionem in Sacerdote ad administrandam Eucharistiam ex devotione per annum, sed sufficere potestatem Ordinis; vel si jurisdictione requiritur, hanc præberi ab Episcopo, dum Sacerdos approbatur ad Missam celebrandam. *Nog. d. 11. à n. 128.*

236 Dubium est 2. quomodo intelligatur exceptio diei Paschalis, tum in Bulla, tum in privilegio Societ. JES. cõcessio à Paulo III. ex quo illius Religiosi, & cum eis in privilegijs communicantes possunt ministrare Eucharistiam omnibus Christi fidelibus quovis anni tempore, & loco excepto die Paschatis, sive Resurrectionis Dominicæ, & in mortis articulo? & per cã exceptionem nõ intelligi illũ diẽ materialiter, in quo celebratur festum Resurrectionis, sed formaliter pro toto illo tempore, in quo fideles tenentur ex cap. *Omnis viri* (que *sexus* de Pœnitent. & Remiss. Eucharistiã sumere, quod tempus in Lusitania ex consuetudine est à prima die Quadragesimæ usque ad

Dominicam in Albis inclusivè. *Nog. d. 11. n. 144.*

237 Ex tradita resolutione sequitur 1. illum, qui jam intra tempus designatum implevit præceptum, vel intendit illud implere ante Dominicam in Albis posse ex devotione in Ecclesijs, vel in Oratorijs virtute Bullæ sacrã Eucharistiam recipere, etiam in ipso solemni die Paschatis. Ratio enim excipiendi communionem Paschalem fuit, ut fideles præceptũ adimpleant, & Parochus oves suas cognoscat. Hoc autem per communionem à proprio Parocho acceptam semel obtento, sicut non tenentur eo anno iterum communicare, ita possunt in Ecclesijs Regularium, vel alibi virtute Bullæ ex devotione communicare etiam in die Paschatis absque ulla Parrochi injuria.

238 Sequitur 2. non posse Parochum prohibere suis ovibus hujusmodi communionem in die Paschatis ex Regularium, vel Bullæ privilegio suscipiendam. Ex declaratione tamen Sacræ Congregationis edita 9. Jul. an. 1644. possunt Episcopi prohibere Regularibus, & personis secularibus in die Paschatis, ut non administrant SS. Eucharistiæ Sacramentum, etiam si dictæ personæ seculares alia die satisfecerint præcepto Ecclesiæ de hac re edito. Dum ergo Episcopi id non prohibeant, poterunt Regulares in ipso etiam die Paschatis Eucharistiam ministrare ex devotione cõmunicantibus, sicut

cut possunt in alijs diebus. Et per hanc declarationem, quæ in hac re est posterior, enervantur aliæ, si quæ erant in contrarium antiquiores. Ex eadem vero declaratione constat non posse Archiepiscopum Burdigalensem prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut etiam à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè administrare non valeant personis secularibus sacramentum confessionis. *Nog. d. 11. n. 151.*

239 6. privilegium ex numeratis n. 224. est, ut possint *Eorum decedentium corpora cum moderata funerali pompa Ecclesiastica tradi sepulture tempore interdicti.* Hoc intellige etiam in locis specialiter interdictis, ex dictis n. 217. Et juxta dicta n. 40. ut hoc privilegio fruantur decedentium corpora, debebant ipsi dum viverent, habere Bullam. De illis autem, qui excommunicati decesserunt, vide dicta n. 32. Quod autem hoc privilegium ad Ecclesiasticam sepulturam sit diversum à privilegio assistendi Divinis, & recipiendi sacramenta bene contra *Avil. & Ægid.* probat *Nog. d. 11. à n. 156.*

240 Quæres adhuc 1. An Bulla in aliquo profit Clericis pro Ecclesiastica sepultura? Ratio dubitandi est; quia in cap. *Quod in te, de Pœnit. & remiss.* conceditur clericis, quod sepeliantur tempore interdicti in cæmeterio, nomine autem *cæmeterij* in eodem textu venit omnis locus sacer ad fide-

lium sepulturam destinatus; atque a deo etiam Ecclesiæ: Pontifex autem *cæmeterij* nomine usus est; quia olim fideles in cæmeterio, & non in Ecclesijs sepeliebantur. *Æ.* Bullam solum prodesse Clericis in Ecclesiastica sepultura quoad pompam funeralem moderatam, quæ in Bulla conceditur, & non in cap. *Quod in te*, dicitur enim ibi, *cum silentio, & sine pulsatione campanarum, & absque solemnitate.* *Nog. d. 11. à n. 160.*

241 Quæres 2. in quo consistat pompa funeralis moderata, quæ tempore interdicti per Bullam conceditur? Et non est quæstio de pompa politica, & humana, quæ consistit in comitatu famulorum, amicorum, & aliorum, qui corpus defuncti ad sepulturam associant; hæc enim non prohibetur tempore interdicti. De moderata igitur pompa Ecclesiastica, quæ fit per comitatum Clericorū, & Religiosorum cum cereis in manibus recitantium cum cantu Psalmos, Missam, & consuetas orationes, nec non per campanarum clamores in tristitiæ signum, procedit quæstio. Et

§ *Æ.* consistere in triplici campanarum clamore, si defunctus sit vir, & in duplici, si fœmina, cum cantu publico Clericorum, & Religiosorum cadaver deferentium. Addunt multi apud *Nog.* Dummodo non dicatur officium D. aut Defunctorum, aut Missa, nisi id, quod in Ordinario ad deferendum, & sepeliendum defun-

ctum præscriptum est. Nisi tamen loci consuetudo, iudicium Ordinarij, & in illius absentia Parochi (pro quibus semper standum est) aliud suadeant. Existimat *Nog. d. 11. n. 166.* præter supra dicta, posse fieri officium sepulturæ januis apertis, quæ tamen sunt claudendæ tempore celebrationis Missæ, quam etiam admittit, non quia in moderata pompa includatur, sed quia januis clausis ea conceditur celebranda in *cap. Alma mater*, cujus moderationes sunt observandæ, impleta funeris pompa.

C A P U T XII.

De privilegijs in Bulla concessis circa oratoria privata.

242 **R** Ecolendus hic, in quo adhuc explicando immoramur, textus Bullæ adductus n. 209, & privilegia in eo concessa circa celebrationem, & auditionem Missæ, Eucharistiæque sumptionem, de quibus n. 224. & sæpe alibi *cap. antecedenti*; nec non, quæ de eleemosyna ad usum horum privilegiorum requisita diximus n. 218. Quæ autem de concessione Oratorij privati summarie dici possent, videri possunt apud *Nog. d. 12. à n. 2.* nos quæ ad Bullæ explicationem necessaria videbuntur in dicendis attingemus.

A R T I C U L U S I.

De approbatione Oratorij privati requisita, ut quis gaudeat privilegijs Bullæ pro eo concessis.

243 **V** T libere possint in privato Oratorio ad D. cultum dumtaxat deputato ab Ordinario loci approbando, & visitando, &c. Verba sunt Bullæ Lusitanæ; & ex verbis Ordinario loci, aperte constat visitationem, & approbationem Oratorij debere fieri ab Ordinario loci, in quo est ipsum oratorium, & non sufficere factam ab Ordinario alterius Diocesis: quidquid in contrariū dicant aliqui, qui contra communem sententiam loquuntur juxta Bullam Hispanam, in qua non datur verbum illud *Loci*; sed tantum *Ab Ordinario visitando, & designando.*

§ Est autem hæc Ordinarij approbatio ita necessaria, ut quavis idoneum sit, & arbitrio boni viri decantissimum, si proprius Episcopus non vult illud approbare, non poterit privilegiatus, etiam virtute Bullæ, illo uti, ac si esset approbatum, nec in eo per se, vel per alios celebrare; neque enim hic, sicut neque in approbatione Regularium ad audiendas confessiones, licentia justè petita, & injustè negata, censetur ipso jure a Papa concessa. *Nog. d. 12. à n. 14.*

244 Quæres I. An virtute Bullæ possit quis sine Brevis Pontificio ha-

habere in domo sua Oratorium privatam, visitatum, & approbatum ab Ordinario loci, in quo celebret, vel faciat celebrare? R. nec in Bulla concedi eam habentibus habere Oratorium, ut in eo Missa celebretur, vel audiatur: nec Episcopos posse approbare oratoria privata, nisi eis per Breve Pontificium id expresse committatur: nec Commissarium generalem, data ea Episcopi approbatione absque Breve Pontificio, posse licentiam concedere, ut in tali Oratorio virtute Bullæ celebretur, vel Missa audiatur. Resolutione quoad omnes tres partes late probat *Nog. d. 12. à n. 30. ad 52.* ex varijs Pontificum decretis, & S. Congreg. declarationibus, inter quas est declaratio missa ad Collectorem Lusitanix; & decretum Urbani VIII. anno 1625. pro decisione controversiæ de hac re ortæ inter Illustr. D. D. Antonium Mascarenas Bullæ Commissarium Generalem, & Illustr. D. D. Joannem Baptistam Palloto hujus Regni Collectorem.

245 Quæres 2. An facta revocatione approbationis oratorij privati, possint habentes Bullam post eam revocationem, in eo celebrare, vel Missam audire? Possit Ordinarium revocare approbationem Oratorij privati, à se, vel ab antecessoribus factam, ut certum tenet *Nog. d. 12. à n. 55.* ex verbis in Brevibus pro concessione Oratoriorum plerumque apponi solitis, ibi, *Ac de ipsius Ordinarij licentia e-*

jus arbitrio duratura; & quanvis in indulto hæc clausula non invenitur, ut non inveniatur in multis, adhuc poterit Episcopus (idem dictum habeas in utroque casu de capitulo Sede vacante) suspendere, & revocare dicta oratoria; si cum justa causa valide, & licite; si absque justa causa, valide, sed non licite. Hoc præmissio

246 Ad quæsitum R. negative; quia post revocationem approbationis, vel ab approbante, vel à successore factam manet Oratorium, ac si nunquam fuisset approbatum; ut autem in illo virtute Bullæ possit quis celebrare, vel audire Missam, necessaria est actualis approbatio, ut optime explicat summarium transferendo verba de futuro *Ab Ordinario loci visitando, & approbando*, in hæc, *Visitado, & approvado pelo Ordinario.* Confirmatur ex dicendis à n. 275. quia Sacerdos, cujus approbatio fuit revocata, sive justè, sive injustè, non potest virtute Bullæ eligi in Confessarium: ergo neque &c.

247 Quæres 3. An in Oratorio privato approbato ab Ordinario de licentia S. Pontificis finito tempore à Pontifice præfixo, liceat virtute Bullæ celebrare, vel celebrari facere? Casus sic potest figurari; obtinuit quis indultum Pontificium ad Oratorium privatam, quod decenter ornatum, & ab omnibus domesticis usibus liberum ab Ordinario loci fuit approbatum; postea vero ipse, qui indultum pro se

à Pontifice impetravit, mortuus est, aut ad aliam domum divertit, absque spe brevi redeundi ad domum, in qua manet Oratorium cum eadem decencia, & ornatu. Quæritur igitur, an post mortem, vel discessum impetrantis indultum possint ejus hæredes, vel alij habitantes in domo illa virtute Bullæ in eo Oratorio celebrare, vel celebrari facere?

§ Affirmant *Thom. Hurt. Quintanad. Mascarenas, & P. Bened in Prompt. tom. 2. n. 1402, & 1403.* quorum sententiam probabilem judicasse viros Doctos a se consultos inquit *Nog. d. 12. n. 70.* propter rationes ibidem adductas *an. 68.* Dum tamen his viris Doctis assensum non præbuisse dicit cit. *Nog.* huic affirmativæ sententiæ probabilitatem negare videtur; quia, ut ait, illius patroni magis eam, ut veram supponebant, quam ut dubiam, & disputatione dignam.

Quare

248 Ad quæsitum respondet negative cum *Moya in quæst. Select. tr. 2. d. 3. q. 2.* 1. quia Oratorij approbatio perit pereunte illo, vel absque spe revertendi alio divertente, qui pro se indultum impetravit; & patet ex dictis *n. 244.* quia Ordinarius non potest approbare Oratoria nisi juxta licentiam sibi in indulto concessam; in indulto autem non conceditur licentia, nisi ad personam in eo expressam. 2. quia approbatio sequitur licentiam celebrandi in Oratorio: ergo finito

tempore licentiæ Pontificiæ per mortem, vel discessum impetrantis, finitur approbatio Oratorij, quod proinde eligibile non manet virtute Bullæ; alias semel approbato Oratorio ex concessione Pontificis ad personam illustrissimam, pereunte illa, maneret approbatum virtute Bullæ ad personam vilissimam in perpetuum, quod est contra mentem Pontificum sibi reservantium, & Episcopis prohibentium concessiones Oratoriorum.

249 Resolutionem suam extendit *Nog. n. 78.* ad casum, in quo per indultum Oratorij matri concessum, filiæ concedatur, ut matre absente, cum familia sua possit in eo Oratorio audire Missam. Nam etiam in isto casu contra *Pellizar.* docet mortua matre, illo indulto non posse gaudere filiam. Et ratio illi est; quia indultum fuit concessum matri, filiæ vero solum in absentia matris; quando autem privilegium uni concessum communicatur alteri, si revocetur in persona, cui fuit concessum, ut revocatur morte matris, etiam revocatur in persona, cui communicatur, ut docet *M. Suar. de Leg. c. 5. & 6.*

[✝]

ARTICULUS II.

An aliquæ limitationes, quæ apponi solent in Breui pro concessione Oratorij, cessent virtute Bullæ?

250 **R**espondetur cessare limitationem illam, qua in Breui conceditur solum posse celebrari *Unam Missam pro uno quoque die*; ita ut peccatum mortale sit celebrare eâdem die in eo Oratorio plures Missas, aut illas celebrari facere, juxta dicta n. 219. At virtute Bullæ in Oratorio privato non solum una, sed plures Missæ a pluribus Sacerdotibus eadem die celebrari possunt; non solum in ferijs, & festis, sed etiam in solemnioribus; quia in Bulla conceditur privilegium absolutè, & sine aliqua restrictione, ibi, *Per se ipsos, si presbyteri fuerint, seu per alium, vel alios Sacerdotes, &c.* Et hinc

251 **R.** 2. cessare limitationem, per quam in Breui excipitur dies *Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis D. N. JESU Christi, nec non alijs solemnioribus festis exceptis.* Nomine autem *Alijs solemnioribus exceptis*, veniunt ex decreto S. Congr. an. 1607. apud *Gavant.* Dies Epiphaniæ, Annuntiationis, & Assumptionis B. Virginis, Festum S. S. Petri, & Pauli, & festum Omnium Sanctorum. In Bulla autem solum excipitur quoad communionem dies Paschatis juxta dicta à n. 236. quoad auditio-

nem vero, & celebrationem Missæ nullus dies excipitur; & cum privilegia Bullæ amplè interpretanda sint, nec nos illud excipere debemus; sed absolute tenendum omnibus illis diebus licitum esse privilegio Bullæ in Oratorio privato celebrare, vel facere celebrare; imo & satisfacere præcepto audiendi Missam. Et hinc

252 **R.** 3. cessare aliam limitationem, in qua dicitur in Breui etiam *familiares servitijs tuis* (id est impetrantis indultum) *non necessarij, ibidem Missæ interessentes, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia, diebus festivis de præcepto minime liberi censeantur.* Hæc autem limitatio non invenitur in Bulla; ac proinde virtute illius possunt satisfacere præcepto audiendi Missam in Oratorio non solum illud impetrans, & ejus familiares; sed quicumque alius extraneus, & in eo celebrare, si Sacerdos sit sine ulla restrictione Oratorij proprij, vel alieni.

253 Nota deinde ad hoc, ut Sacerdos celebret in Oratorio privato necessarium non esse, quod ipse Bullam habeat; sed sufficit illam habere, qui eum facit celebrare; in Bulla enim dicitur, quod Bullam habentes possint celebrare per se, si Presbyteri sint, vel per alium, seu alios, ut illam audiant. Quæ sub hoc titulo continentur, latius expendit *Nog. d. 12. à n. 79. ad 92.* De limitatione autem recipiendi sacramenta in Oratorijs privatis, quæ indicatur per verba sine tamen

men quorumcunque jurium parochialium præjudicio, quomodo cesset per Bullam constat ex dictis à n. 232. & apud *Nog. d. 11. sect. 17. & 18. d. 12. n. 9. & 88.*

C A P U T XIII.

De Privilegio nobilibus concesso ad celebrandam Missam ante Auroram, & post Meridiem.

254 **E**tiam hoc privilegium pertinet ad clausulam Bullæ adductæ n. 209. ubi videri possunt verba illud importantia. Cõstat deinde ex dictis n. 223. requiri ad hoc privilegium, & solum ad illud, præter acceptionem Bullæ licentiam Cõmissarij. Ut autem melius innotescat, quid illustribus, & alijs nobilibus concedatur per privilegium celebrandi, & celebrare faciendi, *per horam antequam dies illuscescat, & per horam post meridiem.*

255 Supponendum 1. ex rubricis Missalis horam celebrandi Missam esse ab aurora usque ad meridiem; excepta die Nativitatis Dominicæ, in qua statim post mediam noctem celebrari possunt omnes tres Missæ: excepto etiam casu urgentis necessitatis, v. g. dandi Viaticum infirmo; cum enim præceptum communicandi sit de jure Divino, illi cedere debet prohibitio non celebrandi

statim post mediam noctem, quæ est de jure positivo humano, vel ex consuetudine tantum, ut vult *Leand.*

256 Sup. 2. per auroram intelligi initium crepusculi diei, quando aer incipit illuminari per primam solis irradiationem, quæ aliquandiu citius, aliquando serius propter temporis varietatem, solis ortum prævenit: aliquando per horam cum quadrante, ut vult *Mascaren.* aliquando per horam cum dimidia, ut ait *Bard.* & etiam per duas horas juxta *Card. de Lug.* sed quia hi termini non physicè, & mathematicè, sed moraliter sumendi sunt; si quis præveniat auroræ initium mathematicum per mediam horam, incipiendo tunc Missam, ita ut finis illius cadat circa auroræ initium, non peccabit juxta *M. Suar. Vasq. Ægid. & plures alios.*

257 Sup. 3. Etiam terminum meridiem moraliter esse sumendum, & non mathematicè. Et licet *Leand.* doceat non esse peccatum mortale Missam incipere una hora post meridiem; si tamen absque causa inchoetur post tertiã partem horæ à meridie, ex *Az.* vel post mediã horã, ex *Laym.* & alijs, vel post tres quadrates, aut horã ex *Bonac.* erit peccatum mortale. *Nog. vero d. 13. n. 8.* ait non licere inchoare Missam sine justa causa post meridiem; si vero ante inchoetur potest finiri.

258 Ex juxta autem causa (prosequitur ibidem) v. g. itineris, vel

solemnitatis alicujus diei, in quo fa-
credos non potuit celebrare ante
Missam solemnem, nec tempore con-
cionis, vel quando datur consuetudo,
vel ne magna populi pars careat
Missâ; poterit hæc inchoari una hora,
& non amplius post meridiem. Non
tamen licet eam incipere post tertiam
horam promeridianam, nisi ad dan-
dum viaticum, quia tunc licere do-
cent DD. communiter, quod *Leand.*
extendit ad Missam privatam, quan-
do solemnus fuit inchoata ante me-
ridiem, & durat usque ad tertiam ho-
ram, quia, ut inquit, potest incipi,
dum solemnus durat. His circa horam
celebrandi absque privilegio suppo-
sitis.

259 Quando nobilibus conce-
ditur in Bulla celebrare, vel celebra-
ri facere *per horam antequam dies il-
lucescat, & per horam post meridiem*, ita
intelligendum est, ut sicut supra di-
ximus initium auroræ, in quo potest
inchoari Missâ, prævenire solis ortum
per horam cum quadrante, vel cum
dimidia hora; & in ipso meridie pos-
se inchoari Missam, & post illum fi-
niri; ita virtute Bullæ, sine alia causa,
possint nobiles Missam inchoare per
duas horas cum quadrante, vel cum
dimidia ante solis ortum; & in ipsâ
una hora post meridiem. *Nog. d. 13.
n. 11.*

209 Similiter explicandum est
privilegium à *Greg. XIII.* concessum
Religiosis societatis JESU (quo per

communicationem gaudent alij Re-
ligiosi) ut possint per horam ante
auroram, vel infra horam post meri-
diem itineris, vel alterius legitimi
impedimenti causa Missas celebrare,
& si extensio hujus privilegij facta a
Tamb, & Leand. ad tres horas ante
solis ortum, & ad tres post meridiem,
vera est; idem dicendum de privile-
gio Bullæ, quod est idem. *Nog. d.
13. n. 12*

261 Quæres adhuc quinam ve-
niant nomine *Illustrium*, & quinam
nomine *Nobilium*? R. nomine *Illu-
strium* veniunt Reges, Duces, Mar-
chiones, Comites, Vice-comites, Ba-
rones, Dynastas, & omnes alios, quos
vulgo dicimus *Fidalgos*, non solum
ex generis antiquitate; sed qui in
Regis servitio, & illius libris sunt
descripti. Nomine autem *Nobilium*
veniunt Doctores tam Theologi,
utriusque juris, & etiam Artium Ma-
gistri. Divites etiam inter nobiles nu-
merantur; & similiter in Hispania, &
Lusitania illegitimi ex patribus nobi-
libus, qui ad insignia, nomen, stéma-
ta, honores, & nobilitatem patris ad-
mittuntur. *Nog. ibidem à n. 14.* pro
reliquis vide ab ipso citatos.

CAPUT. XIV.

*De Approbatione requisita in confes-
sario, qui per Bullam est eligendus.*

262 **E** Tut purius (prosequitur
Bulla Lusitana) preces
K Deo

Deo fundere, & eo efficacius D. auxilium implorare possint, quo magis peccatorum vinculis absoluti in his literis contenta adimpleverint. Ut iisdem omnibus dicto anno durante, quemcunque presbyterum secularem, vel cujusvis etiam Mendicantium Ordinum Regularem, ex his, qui ab ordinario, & quoad Regulares, semel tantum approbati fuerint, in confessorem eligere &c.

263 Supponendum 1. approbationem ad confessiones audiendas, secundum aliquos, esse juridicam testificationem, testimonium, seu sententiam, quam Episcopus profert de aptitudine sacerdotis, doctrina scilicet sufficienti, morum integritate, prudentia, cæteris que conditionibus ad confessarij munus digne exercendum. At secundum alios est mera & simplex testificatio Episcopi approbativa sufficientiæ sacerdotis. Sive autem sit sententia, sive simplex testificatio, debet esse ab Episcopo; & non sufficit sententia alicujus Universitatis de scientia alicujus laureati, neque testimonium examinatorum, aut privatim, aut in concursu alicujus beneficij aliquem approbantium. *Nog. d. 14. n. 3.*

264 Sup. 2. Jurisdictionem esse potestatem dicendi jus, & proferendi sententiam, absolvendo à delicto, vel imponendo penam. In præsentem vero est potestas data à legitimo superiore alicui sacerdoti, per quam tanquam in suos subditos possit dictus sacerdos

reducere in actum eam potestatem absolvendi à culpis, & pænitentias injungendi, quam habet in ordine sacerdotij. Hæc jurisdictio, quæ potestas clavium appellatur, dividitur in ordinariam, & delegatam. Ordinaria residet in S. Pontifice respectu omnium fidelium, in Episcopis, Parochis, & Prælatibus Regularibus respectu suorum subditorum. *Nog. ibidem à n. 8.*

265 Sup. 3. Approbationem à jurisdictione multipliciter differre. 1; quia approbatio est actus intellectus, est enim judicium, seu testimonium de sufficientia; at jurisdictio est actus voluntatis libere concedentis. 2; quia approbatio est actus justitiæ, quæ negari non potest illis, qui per examen inventi sunt idonei; at jurisdictio, cum à voluntate libera dependeat, est actus gratiosus, qui etiam approbatis negari potest. At supposita Ordinarij approbatione, licet Ordinarius ipse jurisdictionem non concedat, illam virtute Bullæ habent omnes sacerdotes ab eo approbati. Et similiter discurre circa Jubilæum duarum hebdomadarum. Et hanc etiam jurisdictionem possunt Parochi eisdem committere ad confessiones suarum ovium audiendas. *Nog. ibidem an. 11.*

266 Sup. 4. Clementem X in cõstit. *Superna magni Patris familias* edita à n. 1670 in unum collegisse definitiones S.S. Põtificũ prædecessorũ suo-

suorum, & varias S. Congr. declarationes circa confessoriorū approbationes, *Ut* (ait ibi) *ut magis, magisque dissentionum collantur semina, & in posterum firmior in agro Domini pax Christi floreat.* Et in eadem const. statuit ibi, *Ad hæc Religiosos ab Episcopo ad confessiones secularium in sua diœcesi audiendas approbatos non posse in alia diœcesi eas absque Episcopi diœcesani approbatione audire; quanvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, à quo ipsi Religiosi jam fuerant approbati.*

§ Notandum autem hic est, quod licet S. Pontifex loquatur de Regularibus tantum, tamen quia declarationes in dicta Const. contentæ sunt circa approbationes confessoriorum requisitas a *Conc. Trid. ss. 23. c. 15;* de quo initio *Const.* mentionem facit; quod in illa decernitur circa approbationes Regularium, decretum etiam manet circa confessarios sæculares; nam *Trid.* eandem in utrisque approbationem requirit; & sæculares non sunt digni maiori favore, quam Regulares confessorij; imo quia hi existimabant se in hac materia approbationis esse magis privilegiatos, quam sæculares, de illis Pontifex expresse loquitur, ut sciant tales non esse. *Nog. d. 14. à n. 23.*

ARTICULUS I.

Resolvitur juxta dictam Clementis Constitutionem, à quo Ordinario debeat esse sacerdos approbatus, ut per Bullam possit eligi in Confessarium.

O Missis varijs declarationibus S. Congr; quæ ante dictam Const. hinc, inde afferebantur, de quibus *Nog. d. 11. à n. 15,* & quæ propter varias intelligentias causa fuerant diversarum opinionum, quæ post dictam Const. probabiles non sunt; tam pro Regularibus quam pro sæcularibus confessorijs,

267 Quod in cit. Const. *Superna* satis expressum habebatur, novissime iterum declaravit Innoc. XII. anno 1700. ad instantiam Illustriss. D.D. Joannis e Sousa Archiepiscopi tunc Bracharensis, & postea Ulyssipponensis, & Illustriss. D.D. Alvari de Abranches Episcopi Leriensis (idque auditis prius hujus regni Regularibus) in Bulla, quæ incipit *Cum sicut*, ibi, *Bullam Cruciatæ sanctæ nihil novi juris induxisse, nullumque privilegium continere quoad approbationem confessoriorū contra formam ejusdē Concilij Tridentini, & prædictarum constitutionū Apostolicarum, adeo ut confessorij tam sæculares, quam Regulares, quicumque illi sint, in vim dictæ Bullæ Cruciatæ à pœnitentibus ad audiendas eorum sacramentales confessiones electi, nullatenus confessiones hujusmodi audire valeant sine approbatione Ordinarij, & Episcopi*

diæcesani loci, in quo ipsi pœnitentes degunt, & confessarios eligunt, vel ad excipiendas confessiones requirunt; nec ad hoc suffragari approbationem semel, vel pluries ab alijs Ordinarijs aliorum locorum, & Diæcesum obtentam; etiam si pœnitentes illorum Ordinarij, qui confessarios electos approbassent, subditi forent; confessiones autem aliter, & contra earundem presentium, aliarumque Apostolicarum constitutionum formam deinceps faciendas, & excipiendas respectively, præterquam in casu necessitatis in mortis articulo, nullas fore, irritas, & invalidas, & confessarios ipso jure suspensos esse, & etiam rigide puniendos ab ipsis Ordinarijs locorum. Prohibet deinde sub pœna excommunicationis ipso facto Romano Pontifici reservatæ docere, defendere, & in praxim deducere opinionem huic declarationi contrariam, quam declarat falsam, temerariam, scandalosam, & in praxi perniciosam. Pro decisione dubij in titulo propositi

268 Unica, & universalis resolutio sit: solus sacerdos, qui habeat actualem approbationem Episcopi illius loci, in quo excipitur confessio potest virtute Bullæ eligi in confessarium; constat ex illis verbis Const. *Non posse in alia diæcesi eas absque Episcopi diæcesani approbatione audire, quanvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, a quo ipsi Religiosi jam fuerant approbati.* Quid vero circa Regulares operetur clausula illa Bullæ *Quoad*

Regulares semel tantum approbati fuerint ex inferius dicendis contabit n. 297. Ex tradita vero resolutione

269 Colliges 1. probabiles jam non esse 1. opinionem asserentium posse quemcunque confessarium approbatum ab aliquo ordinario virtute Bullæ ubique eligi. 2. asserentium ad id sufficere approbationem datam ab Ordinario pœnitentis. 3. asserentium approbationem debere esse ab Ordinario confessarij; etiam si confessio fieret extra diæcesim Ordinarij approbantis. *Nog. d. 14. à n. 26.*

270 Colliges 2. Ut probabilius etiam parochum non posse eligi virtute Bullæ, aut jubilæi ubique terrarum; sed in sola diæcesi, in qua habet beneficium; pro hac enim sola, & tota, & non pro alijs approbatur à suo Ordinario. *Nog. d. 14. à n. 30. ad 55;* apud quem videri potest, an, & quam probabilitatem habeant, duæ de hoc opiniones diversæ, & quidem sētentia asserens Parochum, dum talis est (eo quod nec animarum curam demiserit, nec officio privatus sit per sententiam) posse ubique eligi Virtute Bullæ, etiam post Const. *Superna*, est valde probabilis ex fundamentis à *Nog.* adductis à n. 34. In contraria vero quam ipse, ut probabiliorem, sequitur,

271 Limita 2. corollarium in Episcopis, & Parochis, respectu suorum subditorum; hi enim extra suam diæcesim possunt absolvere su-

os subditos; quod tamen non possunt sacerdotes, qui ab eodem Episcopo solum habent jurisdictionem delegatam in eosdem subditos. Disparitas est; quia Episcopus, & Parochus de jure communi habebant, & habent facultatem exercendi suam jurisdictionem in suos subditos, etiam in territorio alieno, quando exercitium talis jurisdictionis non erat contentiosum, nec strepitum requirebat, per quem aliquis alijs offendi poterat; hoc autem jus non fuit revocatum per Trid. neque per aliquam Pontificiam Const. in *Superna* enim nihil disponitur circa Parochos erga suos subditos.

272 A Sacerdotibus solum habentibus jurisdictionem delegatam prohibitum est per Trid. ne confessiones audiant sine approbatione Episcopi; & hanc approbationem habendam esse ab Ordinario loci, in quo confessiones audiuntur, declarat S. Pontifex Clemens in sua Const. *Superna*. Et hoc intelligi etiam in Episcopis erga non subditos, quos in aliena diœcesi absolvere non potest absque diœcesani approbatione. Imo extra suam diœcesim non potest Episcopus eligere sibi in confessarium sacerdotem, etiam suum subditum, si approbatus non sit ab Episcopo loci, in quo fiat confessio. *Nog. d. 14. à n. 56* Et quoad hoc ultimū *n. 67.* ait jã non esse probabilē contrariã opinionē, quæ ante Const. *Superna* erat cõmunis inter DD. Quia tamen Episcopi Re-

gulares per Episcopatum non amittunt privilegia suorum Ordinum, bene notat *Arriag. de pœnitentia disp. 42.* posse eos, sicut alij Regulares contra Sacerdoti ab Ordinario non approbato.

173 Colliges 3. Parochum, qui vel sponte demittit beneficium, vel ob causam illi fuit ablatum, tunc nova Episcopi approbatione non posse virtute Bullæ eligi in confessarium. Patet, quia ex Trid. constat solum esse idoneos ad audiendas confessiones, qui beneficium parochiale, vel approbationem ab Episcopo obtineant; & hæc ut contradistincta exiguntur: sed qui habuit beneficium, jam illud non habet; sicut qui fuit approbatus cum limitatione temporis, illo transacto, non est approbatus. Deinde non habet Episcopi approbationem; siquidem in tantum erat approbatus, in quantum beneficium obtinebat; cum enim per beneficij collationem Parochus habeat approbationem, cessante collatione, cessat approbatio: ergo &c. *Nog. d. 14. à n. 72.* Quam vero probabilitatem adhuc habeant duæ circa hoc diversæ sententiæ, vide apud ipsum *n. 69. & 71.*

274 Colliges 4. Etiam non posse virtute Bullæ eligi in confessarios, qui approbati fuerunt cum limitatione vel ad personas, vel pro determinato loco, vel pro determinato tempore, nisi à personis, in

loco, & tempore, ad quas, & pro quibus fuerunt approbati. Unde qui fuit approbatus ad confessiones hominum, non potest eligi à mulieribus; qui pro certa parochia, non potest eligi extra illam; qui ad annum, non potest eligi, anno finito. *Nog.d.14. Sect.7. & 8.* asserens contrarias sententias post Const. *Superna* nec probabiles, nec tutas esse.

275 Colliges 5. Etiam non esse per Bullam eligibilem in confessarium Sacerdotem sæcularem (de Regularibus enim infra dicitur) cujus approbatio data ad beneplacitum Episcopi, ab Episcopo revocata sit; sive cum causa, sive absque causa legitima. Patet, quia approbatio concessa ad beneplacitum concedentis non potest quidem licite absque causa revocari, potest tamen valide; cum enim ad arbitrium concessa fuerit, cessante beneplacito per contrarium actum approbantis, licet injustum, etiam approbatio cessat; ac proinde qui illam habuit, jam non manet approbatus. *Nog.d.14. à n.90.*

276 Maius dubium est, quando approbatio concessa fuit absolute, maxime si præcessit examen. Ad cujus resolutionem supponendum 1. licet Episcopus non possit justè negare approbationem sacerdoti, etiam sæculari, qui per examen idoneus ad confessiones audiendas inventus est, nulla ad eam negationem interveni-

ente causa, ut cum alijs docet *Arriag. de Pœnit.d.42. n.29.* Potest nihilominus Episcopus Clericos Sæculares à se, etiam prævio examine, absolute approbatos ad examen iterum vocare, & si minus apti inveniantur, eos reprobare, ut bene docet, & probat *M.Suar. de pœnit. d.28. Sect.8. n.5. & 6.* Ibidem autem ex motu proprio Pij V. incipiente *Romani Pontifices*, notat cit. *M.Suar.* esse speciale Mendicantium privilegium, ut semel tantum ab eodè Episcopo examinari possint, de quo infra à n.288.

§ Supponendum 2. Licet Episcopus cum causa licitè, & validè revocare possit approbationem Clerico Sæculari prævio examine absolute concessam, si v.g. detur mutatio in scientia, aut moribus; idque etiam si dictus clericus ad secundum examen non avocetur. Si tamen revocatio dictæ approbationis absque justa causa fiat, erit nulla; clericus enim per examen legitime approbatus, dum nulla in eo datur mutatio circa mores, aut scientiam, retinet idem jus, quod si ab illo auferatur, injustè, & invalidè aufertur. His suppositis, in terminis hujus injustæ revocationis

277 Ad dubiū propositū videtur dicendū virtute Bullæ posse adhuc eligi dictū sacerdotē, etiam post revocationē approbationis; cum enim post reprobationem injustam, sive post revocationem approbationis sine cau-

ſa adhuc maneat approbatus, habet quod à Bulla requiritur. At cum id nunquam conſtare poſſit, niſi Epifcopus manifeſte declaret ſe illius ſacerdotis approbationem abſque cauſa revocaſſe. Abſolute tenendum eſt, nō poſſe eum ſacerdotem per bullam eligi; quia præſumptio ſtat pro Præſolato, qui poteſt habere cauſas, quas nec convenit, nec tenetur propalare. *Nog. d. 14. à n. 92.* De quo etiam optime, ut ſolet *M. Suar. de Pœnit. d. 28. Sect. 8. à n. 7.*

278 Colliges 6. Non eſſe per Bullam eligibilem Sacerdotem ſecularem per examen inventum manifeſte idoneum, cui Epifcopus injuſte ex odio, vel malevolentia approbationem negavit. Et patet, quia talis ſacerdos nō manet eo ipſo approbatus, ſiquidem juxta *Trid. S. 23. de Reform. c. 15.* nemo manet approbatus, niſi ab Epifcopo approbationem obtineat: ubi cum dictio *Niſi* importet actu approbationem, ſi hæc non obtineatur, non manet approbatus. *Nog. d. 14. à n. 98.* De Regularibus idem eſſe tenendum dicemus infra n. 282.

279 Colliges 7. eſſe per Bullam eligibilem ſacerdotem approbatum ab Epifcopo interius judicante cum eſſe idoneum. Et patet, quia talis ſacerdos manet approbatus: ergo habet quidquid ad electionem per Bullam requiritur. Antecedens eſt juxta probabiliorē *M. Suar. Sanch.* & aliorum opinionem, qui aſſerunt valere con-

feſſionem factam ſacerdoti, cui Epifcopus facte licentiam conceſſit audiendi cōfeſſiones, & ratio eſſe poteſt; quia licet talis licentia, & approbatio ſit illicita, eſt valida; judicium enim, quod *Trid.* requirit in approbante de idoneitate approbandi, intelligi debet non de interno, ſed de externo judicio, quod in ipſa externa approbatione includitur; alias occasio daretur innumeris ſcrupulis; an ſacerdos fuerit, an non fuerit interius ab Epifcopo judicatus idoneus. *Nog. d. 14. à n. 103.*

280 Quærit etiam à n. 106. An approbatus ab Epifcopo per ratihabitationem ſit virtute Bullæ eligibilis? Et in primis certa eſt reſolutio negativa, ſi loquamur de ratihabitatione de futuro. De ratihabitatione autem de præſenti, quæ conſiſtit in approbatione tacita ab Epifcopo, qui videns ſacerdotem non approbatum confeſſiones audientem, ei non contradicit, cum facile poſſit *Nog. n. 113.* reſpondet, cum moraliter non poſſit intelligi conſenſus, aut diſſenſus Epifcopi, nec ſi ille meminit de approbatione danda, vel de non approbatione conceſſa; reſpondet, inquam, præter conſenſum internum Epifcopi, requiri ſignum aliquod externum manifeſtativum approbationis, ut ſacerdos ſine peccato poſſit audire confeſſiones, & ad id eligi virtute Bullæ.

ARTICULUS II.

De Approbatione Regularium in ordine ad Bullam.

281 **M**ulta hic congerit *Nog. d. 14. à n. 117. ad 133.*

Circa præsentationem Regularium, ut ab Episcopo approbentur; quia tamen multa sunt circa *Extrav. Bonif. VIII. Super Cathedram, de sepult.* Et circa *Clement. Dudum de sepult.* etiam, quas dicit per *Conc. Trid.* esse revocatas; ex illo breviter

§ Dico 1. Præsentatio Regularium, ut Episcopus eos approbet, faciendâ est a superiori locali Conventus, Collegij, aut domus Religiosæ, nisi regula, aut statutum Religionis aliud determinet, ut determinat in tertio Ordine S. Francisci esse faciendam a Ministro Generali, vel ejus Vicario, vel Provinciali. Dico 2. Probabilius est non peccare mortaliter Regulares exponendo se Episcopo pro impetranda approbatione ad confessiones, nisi constitutiones Religionis ad mortale obligent, vel detur prohibitio superioris obligantis in virtute S. Obedientiæ, vel sub excommunicatione, suspensione &c. Dico 3. Dicti Regulares approbati sine præsentatione suorum superiorum, possunt virtute Bullæ eligi, & confessiones sæcularium valide excipere, si in eorum Religione recepta non sit *Constit. Julij III. facta ad instantiam*

Generalis Prædicatorum, & recepta a capitulo generali *Salmantino*, in qua ejusmodi confessiones declarantur irritæ. At ex *Pal. & Pelliz.* ait in alijs Religionibus, etiâ Societatis JESU, eam Constit. non fuisse receptam.

282 Quæres 1. An Regulares a suo Prælato præsentati Episcopo, & ab illo injuste repulsi, maneat ipso jure approbati, ita ut possint confessiones audire, & virtute Bullæ eligi? Resolutio negativa patet ex verbis *Clement. Superna adductis n. 266.* & ex dictis *n. 278.* de sacerdote sæculari. Et confirmatur ex damnatione propositionis 13. inter damnatas ab *Alexandro VII. 24. Septemb. à n. 1665.* quæ sic habet, *Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato. Nog. d. 14. à n. 139.* Quoad electionem Regularium ex justa causa approbatorum cum limitatione personarum, locorum, aut temporis, finito eo tempore pro alijs personis, aut locis, coherenter ad dicta *n. 274.* quæ in Regularibus etiam militare contendit, resolvit *Nog. n. 158.*

283 Quæres tamen 2. An Regulares generaliter idonei possint ab Episcopo approbari cum limitatione vel ad personas, vel ad loca, vel ad tempus, absque justa causa? Resolutio negativa est certa ex *Constit. Superna Clement. X. ibi Illos autem Religi-*

ligiosos, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis generaliter quoque, & indistincte, absque alia limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis personarum in Diocesi propria admittendos. Et quia Pontifex has limitationes prohibet sub præcepto, & sub indignatione Omnipotentis Dei, &c. bene docet *Nog. d. 14. n. 147.* peccare mortaliter Episcopos contrarium facientes; non obstantibus Synodalibus cujuscumque Diocesis Constitutionibus, quæ post dictam Clementis X. Constituti quoad hoc nullius vigoris sunt.

§ Adde quod *Pezant. Henriq. & Miranda* apud *P. Bened. Pereyra in Prompt. tr. 39. n. 1210.* affirmant dictas limitationes absque justa causa factas in approbatione Regularium, non solum esse ipsis Regularibus, & Religionibus injurias, ac proinde injustas; sed etiam invalidas, ita ut sic injuste approbatus v. g. ad solos viros, possit etiam foeminas audire. Et ratio illis est; quia Regulares supposita approbatione Episcopi, à Pontifice accipiunt jurisdictionem; sed Pontifex sine limitatione jurisdictionem impendit: ergo Episcopus injuste limitans non impedit usum jurisdictionis. Ubi nota resolutionem horum AA. procedere in diversissimo casu ab eo, de quo *n. 282.* ibi enim agitur de Regularibus omnino injuste reprobatis, quos dicimus non manere eo ipso approbatos. At AA. citati lo-

quuntur de Regularibus approbatis quidem, sed cum limitatione injusta. Et ideo illorum resolutio apud citat. *P. Bened.* videtur probabilis, maxime post Constit. *Superna*, dummodo evidenter constet de injustitia limitationis; nam in dubio pro Prælato limitante standum est.

284 Si tamen adsit justa causa posse Episcopos cum limitatione approbare Regulares non adeo idoneos, constat ex eadem Constituti. *Superna*, ibi *Quoad cæteros vero, qui non adeo idonei reperientur; si petierint se admitti; arbitrio Ordinariorum relinqui, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinarij magis expedire videbitur probare, & admittere.* Ubi notandum 1. verba illa *Arbitrio Ordinariorum relinqui*, non importare liberam eorum voluntatem, ita ut Ordinarius pro suo libito possit limitare approbationem (ut contingit, quando aliquid committitur liberæ alicujus voluntati) sed importare arbitrium boni viri, secundum quod debet Commissarius facere in re commissa id, quod vellet faciendum in rebus suis, ut explicat cū multis *Nog. d. 14. n. 162.* & latius *d. 12. n. 57.*

285 Notandum 2. Non esse causam limitandi approbationem, nec defectum idoneitatis in Regularibus, defectum ætatis; ut ex eadem Constitutione bene probat *Nog. d. 14. à n. 163.* Maxime quia examen Regularium ab Episcopis faciendum

ex Concil. Later. & Leone X. restrictum est, ut sit dumtaxat super literatura, nam quoad mores ad Prælatos Religionis attinet. Nulla deinde potest esse causa, ut Episcopi omnes Religiosos, vel omnes unius Religionis Sacerdotes indifferenter cum restrictione, aut personarum, aut locorum, aut temporis approbent; incredibile enim est, quod omnes scientiæ ita limitatæ sint, ut digni, & idonei plures non habeantur, qui simpliciter approbentur.

286 Notandum 3. Ex eo, quod Episcopi Regularibus non adeo idoneis repertis quoad scientiam possint limitare approbationem quoad tempus, vel locum, in quo non sunt casus difficiles, vel ad certum genus personarum, v. g. ad Clericos, pueros, & rusticos; non ad mercatores, iudices, & advocatos, qui casus habent difficiliores; non inde probari praxim Episcoporum, qui indistincte approbare nolunt Regulares ad confessiones fœminarum ante quadragesimum ætatis annum; quia in verbis citat. Constitut. n. 283. id illis prohibetur. Et ratio convincit; quia si sæcularis 25. ætatis anno in Parochum electus absolute pro tota vita ad confessiones virorum, & fœminarum approbatur, injustè id negatur Regularibus aliunde idoneis, licet 40. annum non habeant. *Nog. d. 14. n. 155. & 166.*

287 Quæres 3. An dicta n. 283. vera sint etiam quando Episcopi Re-

gulares approbant absque examine? & affirmative; nã Regulares absque examine idonei reperiri possunt, ut constat ex *Trid. Sess. 23. de Refor. c. 15. ibi, Per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur.* Vel ergo Episcopi, quando Regulares approbant absque examine illos iudicant idoneos, vel non: si primum, non possunt illos approbare cū limitatione temporis, &c. quia id illis expressè prohibetur in cit. Constitut. si secundum, id est; si Regulares idoneos non iudicant, illos approbare nõ valent; ut colligitur ex *Trid. loco cit. Nog. d. 14. n. 149.*

288 Quæres 4. An Regulares semel examinati, & approbati possint iterum ab Episcopo, vel successore examinari? Resolutio quæstionis constat ex cit. Constit. *Superna, ibi, Regulares vero ad eiusmodi confessiones audiendas, prævio examine, simpliciter, & absque ulla temporis præfinitione ab ipsomet Episcopo (secus autem si ab ejus Vicario, aut ab antecessoribus Episcopis) approbatos, non posse ab eodem, qui sic approbavit, iterum examinari.* Et ex hac resolutione

§ Sequitur posse ab Episcopo examinari 1. qui ab eo fuerunt simpliciter approbati absque prævio examine. 2. qui ab Episcopi vicario, vel antecessoribus etiam prævio examine fuerunt approbati. 3. qui ab ipsomet Episcopo fuerunt prævio examine approbati, sed ex justa causa cum limita-

mitatione, juxta dicta à n. 284. Ratio horū est, quia cit. Constit. solum eximit à secundo examine eos, qui prævio examine fuerunt ab ipsomet Episcopo absolute approbati, & non eos, qui ab illius Vicario, aut antecessoribus, aut ab ipso cum limitatione, quos proinde potest actualis Episcopus examinare, etiam sine causa, sed tantum ut sciat, quos in Episcopatu habeat Confessarios idoneos. *Nog. d. 14. S. 17.* monens in principio, licet possint, non debere Episcopos examinare omnes Regulares, etiam manifeste idoneos, ut Magistros; quia cum de scientia constat examen non requiritur juxta dicta n. 287.

289 Quæres 5. An approbatio Regularibus absolute concessa possit ab Episcopo sine causa revocari, aut suspendi? *R. 1.* non posse Episcopos omnes simul unius Religionis, aut Conventus Regulares Confessarios ab audiendis confessionibus privare, etiam si existimet se habere urgentissimam causam. Constat ex cit. Constit. *Superna*, ibi, *Attamen confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius Conventus Regularibus Confessoribus, adimi ab Episcopo, inconsulta Sede Apostolica, nullatenus posse.* Ubi ponderanda est dictio *Nullatenus posse*, quæ importat ipso jure actūs nullitatem. *Nog. à n. 135. & n. 239.*

290 *R. 2.* non posse revocare approbationes à se ipso Regularibus concessas prævio examine, absque justa

causa confessiones concernente. Constat ex cit. Constit. *Superna*, ubi post verba adducta n. 288. dicitur ibi, *Non posse... ab eisdem confessionibus audiendis suspendi, seu licentias illis concessas revocari, nisi nova superveniente causa, quæ ipsas confessiones concernat.* *Nog. à n. 190.* monens in dubio an revocatio fuerit sine causa, præsumendum esse pro Episcopo.

291 *R. 3.* etiam non posse, absque justa causa confessiones concernente, valide revocare licentias, & approbationes vel à se ipso absque examine; vel à suo Vicario, aut à prædecessore Episcopo Regularibus absolute concessas. Ex cit. Constit. *Superna* id probat *Nog. n. 193.* bene monens posse Episcopum in his casibus Regulares ad examen vocare juxta dicta n. 288. §. *Sequitur*, & illos reprobare, si idoneos non inveniat.

292 De approbatione cum limitatione temporis, v. g. ad annum concessa Regularibus, licet in cit. Constit. nihil disponatur, *R. 4.* non finito tempore, pro quo concessa fuit, nec licite, nec valide posse ab Episcopo revocari, sine justa causa, qua interveniente, non est dubium revocari posse. Quoad omnes partes resolutionem probat *Nog. d. 14. à n. 196.* tum ratione, tum ex Bulla Urbani VIII. edita anno 1630; & missa ad D. D. Josephum de Mello contendentem cum P. P. Collegij Eborensis Societatis JESU, ibi, *Tibi ut licentias, & approbationes per*

antecessores suos Ecclesie Eborensis Præsules, ac etiam per te ipsum ad tempus, seu ad beneplacitum tuum, non autē simpliciter, & absque præfinitione temporis concessas, ad id concurrente legitima causa, revocare possis: ergo causa legitima non concurrente non posset.

293 De approbatione tamen ad beneplacitum, seu arbitrium ab Episcopo Regularibus concessa, probabilius dicit *Nog. n. 201.* licet illicite, valide posse revocari ab Episcopo propter dicta *n. 275.* De capitulo Sede vacante absolute docet, nec valide, nec licite posse revocare licentias, & approbationes ab Episcopo concessas Regularibus Mendicantibus, & cum eis in privilegijs communicantibus, licet de illis expressam, & specialem mentionem faciat in aliquo edicto revocatorio. Quanvis enim de jure id potuerit capitulum; Religiosis S. S. Dominici, & Francisci, & per communicationem alijs concessum est privilegium, cui non derogavit *Trid.* ne capitulum Sede vacante approbationes ab Episcopo emortuo concessas possit revocare. *Ibidem à n. 202.*

294 Quæres 6. Quæ sint causæ confessiones concernentes, ob quas possunt approbationes Regularium ab Episcopo revocari? *R.* primam assignari in *Constit. Superna* per hæc verba, *Si Regulares cum scandalo, aut aliàs inhoneste vivant, vel aliquod delictum committant, per quod rationabili Episcopi judicio videantur à confessioni-*

bus suspendi, in quo ipsius conscientiam oneratam esse volumus, &c. Secunda causa est, si Confessarius Regularis redditus sit mutus, aut mentecaptus, five inidoneus defectu scientiæ, aut pecuniam pro confessione accepit, vel confessionem revelavit. *Nog. à n. 205.* Et à *n. 209.* notat 1. nō posse Episcopos alia pœna punire Regulares in ministrandis confessionibus delinquentes. 2. non esse necessarium, ut in actis constet juridice de causa revocationis, nec eam teneri Episcopū ipsis Regularibus significare; id enim expresse cavetur in eadem *Constit. Superna.*

295 Quæres 7. An Regulares ab Episcopo non approbati possint aliquorum confessiones valide excipere? *R.* 1. posse de licentia Prælati excipere confessiones aliorum Regularium; hi enim de licentia sui Prælati possunt confiteri cuilibet Sacerdoti simplici, etiam sæculari. *R.* 2. etiam posse excipere confessiones sæcularium, qui sunt vere de familia, & continui commensales, id est, qui servientes ordinarie vivunt, comedunt, bibunt, & dormiunt in monasterijs. Constat ex *Constit. Superna*, ibi, *Cæterum in Monasterijs, ac etiam Collegijs, ubi juxta regularia instituta vivitur, posse tam Prælatos Regulares, quam Confessores Regularium eorundem Monasteriorum, seu Collegiorum audire confessiones illorum sæcularium, qui inibi sunt verè de familia, & continui commensales, non autem*

autem illorum, qui tantum ipsis serviunt; id est, non artificum, qui Monasterijs inserviunt, in illis tamen non morantur, nec dormiunt. *Nog. d. 14. à n. 212.*

296 Notat tamen *n. 222.* tam Regulares, quam sæculares, quos dicimus posse confiteri Regularibus ab Episcopo non approbatis, id non posse virtute Jubilæi, aut Cruciatæ, ut illius privilegij gaudeant. Tam enim Bulla, quam Jubilæum ut necessariã pręrequirunt approbationem Ordinarij, & non sufficit approbatio Pręlati Regularis, etiam ad excipiendas virtute illorũ Regulariũ confessiones. Quoad cõfessiones vero Monialiũ Episcopo subjectarũ, ut privilegij Bullæ gaudeant, nõ sufficit, quod Cõfessarius sit ab Episcopo utcumque approbatus, sed necessarium est, quod sit specialiter approbatus ad confessiones Monialium hujus Monasterij, quod ex cit. *Constit. Superna* late prosequitur *Nog. videndus à n. 223.*

297 Quæres tandem, quid importent in Bulla Cruciatæ, dum agit de Confessarij eligendi approbatione, verba illa: *Et quoad Regulares semel tantum approbati fuerint?* Ante cõstitutionem *Superna* multorum opinio fuit Confessarios, etiam sæculares approbatos cum limitatione, vel ad tempus, vel ad loca, vel ad personas posse virtute Bullæ eligi, elapso eo tempore, & ab alijs personis, & alijs in locis, pro quibus nõ fuerũt approbati. Has

sententias, illarum Patronos referens, quoad Confessarios sæculares, ut improbabiles post *Constit. Superna* rejicit *Nog. d. 14. sect. 7. & 8.* & nos cum illo supra *n. 274.*

§ Adhuc tamen post dictam *Cõstit. Superna* eandem sententiam quoad electionem Regularium in Confessarios nonnulli AA. sustinere cõtendunt. Et illorum præcipuum, si non unicum fundamentum defamitur ex proxima adducta clausula Cruciatæ. Quod si illis opponas *Constit. Superna*, aut Bullam, *Cum sicut Innocentij XII.* respondent illarum decisiones solum procedere circa approbationes Regularium dandas ab Episcopis locorum, in quibus excipiendę sunt confessiones; ita ut non sufficiat, quod Regulares sint, aut fuerint approbati ab alijs Episcopis; sed necessario debet præcedere approbatio Episcopi loci, in quo excipitur confessio.

§ An vero necessaria sit actualis approbatio; an sufficiat, quod præcesserit approbatio limitata ad certum tempus, ut Regulares cum ea limitatione approbati, adhuc elapso eo tempore possint virtute Bullæ eligi in Dicecesi Episcopi sic approbantis? Id (juxta hos AA.) non deciditur in dictis Bullis. Et cum de ejusmodi Regularibus verum sit dicere, quod semel jam approbati fuerint, de illis verificatur dicta clausula Bullę Cruciatæ. *Et quoad Regulares semel tantum*

approbati fuerint. Et cum privilegia Bullæ late, ut favores, sint interpretanda; consequens est, quod possint dicti Regulares cum limitatione temporis approbati ex vi illius privilegij (quod hanc interpretationem absque violentia admittit) sine ulla temporis limitatione eligi. An hæc probabiliter dicta sint? Alij dicant. § Novissime *Fr. Gabriel de Noboa* Doctor Salmanticensis in Appologia pro Regularibus in lucem edita anno 1702. non obstantibus Bullâ *Superna*, & Bullâ *Cum sicut* hæc, & multa alia Regularium approbationes concernentia late probat, & defendit plurimum DD. apud ipsum videndorum suffragio non destitutus.

§ *Nog. lib. 14. n. 230.* docet per ea verba, *Quoad Regulares semel tantum approbati fuerint*, significari id, quod de jure inest, juxta dicta à n. 290. id est, non posse Episcopum absque justa causa revocare valide approbationes Regularibus absolute concessas; sicut potest valide (licet illicite) revocare approbationes Clericis sæcularibus etiam prævio examine absolute concessas, saltem illos vocando ad novum examen, vel singulos, vel per edictum generale juxta dicta n. 276. Dixi saltem illos vocando ad novum examen; quia etiam absque novo examine posse Episcopum eos valide reprobare, docet *Bard.* & cum pluribus *Leand.* apud *Nog. d. 14. n. 236.*

§ Unde Regulares posita Epif-

copi absoluta approbatione censentur jure idonei, & absque causa confessiones concernente irrevocabiliter. Nec Episcopus per edictum generale revocare potest, aut suspendere approbationes omnium Regularium, aut omnium unius conventus, imo neque alicujus Regularis in particulari. & si approbatio concessa fuit prævio examine, nec eos poterit vocare ad secundum examen: quæ omnia factis constant ex dictis à n. 288. Hoc igitur juris commune, quod unam tantum in Regularibus idoneis requirit approbationem in quacunque Diœcesi, observandum expressit Bulla Cruciatæ, nec per eam clausulam voluit Pontifex novum aliquod privilegium inducere circa Regularium approbationes cum limitatione, vel ad tempus, vel ad personas, vel ad loca concessas, ut virtute illius Regulares possint eligi, vel finito eo tempore, vel ab alijs personis, vel alijs in locis. Et confirmatur efficacissime ex Bulla Innocentij XII. adducta à n. 267. quam si *P. Nog.* vidisset, à fortiori id ipsum doceret, attentis verbis illius, ibi: *Bullam Cruciatæ Sanctæ nihil novi juris induxisse, nullumque privilegium continere quoad approbationem &c.*

*
*

CAPUT XV.

De facultate absolvendi à reservatis S. Pontifici virtute Bullæ.

298 **Q**ui (prosequitur Bullæ Latinæ textus) eorum confessione audita, ipsos ad quorumcunque Ecclesiæ mandatorum, nec non votorum transgressionibus, jejuniorum, & horarum Canoniarum omissionibus, cæterisque omnibus peccatis, criminibus, excessibus, & delictis, quantumcunque gravibus, & enormibus, etiam talibus, propter quæ Sedes Apostolica merito consulenda foret; ac etiam in casibus, qui in litteris die Cænæ D. publicari solitis continentur, exceptis hæresis, conspirationis in personam, & statum Rom. Pontificis, falsificationis litterarum Apostolicarum, & supplicationum, cæteris omnibus alijs casibus, qui undecimo incipiente: Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes: nec non duodecimo, tertio decimo, & quarto decimo capitulis, sive articulis dictarum litterarum Cænæ D. scripti sunt, semel in vita, & in mortis articulo; alijs vero eidem Sedi non reservatis casibus, quoties confitebuntur, absolvere, ac pro modo culpe pœnitentiam salutarem injungere, plenamque omnium peccatorum suorum remissionem impendere, &c.

299 Non est compendij in Cruciatam agere de reservatis, aut de censuris in particulari; pro brevi de pec-

catorum reservatione, & de Censuris notitia videatur *Nog. d. 15. sect. 1. & 2.* Compendij etiam non est referre omnes casus, & censuras S. Pontifici reservatas tam in Jure Canonico, quam extra illud; largum de omnibus syllabum habes apud eundem *sect. 3. 4. & 5.* per totas. Solum hic

300 Suppono 1. reservationem definiri *Restrictio jurisdictionis à legitimo superiore inducta Confessarijs, per quam restrictionem ij non valeant aliqua peccata sacramentaliter absolvere.* Et cū ad Confessarios dirigatur jurisdictionis restrictio, etiam si pœnitentes reservationem ignorent, absque privilegio à Confessarijs ordinarijs absolvi non possunt; quod alij alijs terminis explicant, dum dicunt etiam ignorantes reservationem, ea ligari; sicut ligantur pueri ante annos pubertatis, licet ab incurfione censurarum probabiliter eximantur. *Nog. d. 15. à n. 4.* contra non paucos, qui ignorantes absolute excusant; sicut eos excusat idem *Nog. n. 6.* quando reservatio primario imponitur in odium alicujus peccati, ejusque pœnam.

301 Suppono 2. Censuram adæquate dividi in Excommunicationem, Suspensionem, & Interdictum; neque enim eos admittimus, qui inter Censuras numerant Irregularitatem. Suppono 3. peccata S. Pontifici reservata regulariter habere censuram annexā. Cum autem Censuræ ab ignorantibus non incurantur, ignorata censu-

ra reservationi Pontificiæ annexa, neque censura, neque reservatio incurritur. Et quando censura incurfa est, concessa licentia ad illius absolutionem, censetur etiam concessa ad absolvendum à peccato, & è contra. *Nog. Ibidem à n. 14.*

302 Suppono 4. Metum gravè, & cadentem in virum constantem, v. g. mortis, infamiæ, & aliorum, qui excusant operantem ab omni culpa ob transgressionem præcepti Ecclesiastici, quod nõ obligat cum tanti mali periculo, etiam excusare ab incurrenda censura, atque adeo ab incurrenda Pontificia reservatione cum censura imposta operi cum metu patrato. Et hoc intellige non solum quando metus excusat à peccato, ut quando præceptum est Ecclesiasticum; sed etiam quando metus gravis non excusat à culpa, quæ est contra legem naturalè, vel Divinam positivã, per quas opus aliquod sit prohibitum, præcisã censura, per quam Ecclesia illud etiam prohibeat. *Nog. d. 15. à n. 158.*

§ Et quidem si opus solum sit prohibitum jure Ecclesiastico; ratio est evidens; quia tunc deficit peccatũ, sine quo stare non potest censura, neque reservatio. Quando autè opus est prohibitum jure naturali, vel Divino, est contra *Sanchez, Pal.* & alios, Probat tamen; quia licet metus non tollat obligationem præcepti naturalis, vel Divini, tollit tamen obligationem præcepti Ecclesiastici ab Ecclesia cū

censura additi; cessante autem Ecclesiæ præcepto, cessare debet censura.

303 Traditam resolutionem extendit *Tambur.* & alij, à quibus non dissentit *Nog. n. 174.* ad omnem reservationem etiam si annexam non habeat censuram. An vero limitanda sit resolutio in casu, quo metus sit incussus in contemptum fidei, aut Religionis, aut potestatis Ecclesiæ, ut probabilius respondet *Nog. n. 162.* affirmative, id est, tunc metum gravem non excusare à peccato, neque à Censura ab Ecclesia imposta, quia in hoc casu vult Ecclesia obligare suo præcepto etiam imminente gravis damni periculo. *Quavis, inquit, oppositum doceat Sal. Leand. & Sanchez* sibi cõtrarius.

304 Suppono 6. reservato aliquo delicto, non comprehenduntur actiones leves externas ex affectu mortali interno procedentes v. g. intensione mortaliter peccaminosa vult quis Clericum graviter percutere; vel subripere notabilem quantitatem ex bonis naufragantium Christianorum; externa tamen Clerici percussio fuit venialis; & furtum externum fuit leve, vel non sufficiens ad incurrendam excommunicationem latam in Bulla Coenæ, ad quam *Sayr.* & alij requirunt valorem duorum aureorum. In utroque casu neque reservatio, neque censura incurritur; quia non imponuntur nisi ob peccatum mortale externum. *Nog. d. 15. à n. 169.* cum *Suar.* &

& *Sanch.* qui asserit nec heresim refervari, nisi quando actus externus est de se mortalis.

305 Suppono 7. cum sententia probabiliori cum, qui virtute Bullæ, aut Jubilæi confessus est, nullam v.g. ex inculpabili oblivione mentionem faciens reservatorum, liberum manere à reservatione oblatorum, & ab eis posse absolvi à quolibet Confessario, ac si reservata non fuerint. Ratio est, quia dum Confessarius in absolutio-
ne ait *In quantum ego possum*, intendit absolvere in quantum potest; potest autem virtute Bullæ, vel Jubilæi, vel ipse Prælatus, si absolvat, tollere omnem reservationem; & à pœnitente eligitur, ut omnem impertiat gratiam, quam impertire potest. Idem dictum habeas de Censuris oblitis; si ad illarum, vel alicujus absolutionem nõ requiratur partis satisfactio juxta dicenda n. 366 *Nog. d. 15. à n. 143.*

306 Maius dubium est, an maneat liber à reservatione, qui habes Bullam invalide confitetur, vel defectu doloris, examinis, aut propositi, vel quia culpabiliter tacet peccatum aliquod mortale, aut reservatum, aut nõ reservatum? Quadruplex in hac re datur sententia, quæ videri possunt apud *Nog. d. 15. à n. 146.* Ex illo à n. 150. *re.* juxta Bullam Lusitanam nõ manere liberum à reservatione, neque censurarum, neque peccatorum. Patet; quia delegatus per Bullam Lusitanam non potest solvere reservatio-

nem nec censurarum, nec peccatorum, nisi per absolutionem sacramentalẽ; conceditur enim illam habenti, quod possit eligere Confessarium, qui illum absolvat a censuris, & peccatis reservatis, *ut purius preces Deo fundere, & efficacius D. auxilium implorare possit:* atqui in casu proposito absolutio ex defectu hujus finis, integritatis, aut dispositionis est nulla, & irrita, ac proinde non sacramentalis: ergo etiam nulla est ablatio reservationis.

307 Secus, inquit *Nog. à n. 151.* si confessio ita invalida hat virtute Bullæ Hispanæ, aut Prælato, vel ejus delegato. Ratio 1. partis est, quia probabile est virtute Bullæ Hispanæ posse absolvi à censuris extra confessionem sacramentalem: ergo ablata censura per absolutionem in casibus Pontificijs, peccata, quæ ratione illius censure erant reservata, possunt absolvi à quolibet communi Confessario juxta dicta n. 301.

§ Ratio 2. partis est, quia tunc subditus jam satisfecit fini reservationis; quia superiori, vel ejus vices habenti se præsentavit animo medicinæ, & pœnitentiam ab eo recipiendi: ergo liber manet à reservatione reservatorum omnium, quæ illi in ea confessione, quanvis invalida, fuerunt manifestata; sicut maneret, si à superiore obtineret facultatem, ut cuilibet confiteri posset: quam facultatem concedere non potest electus per Bullam, licet enim sit Pontificis delegatus, ei

non conceditur tollere reservationē, nisi per sacramentalem absolutionē. His, quæ maiori ex parte communia sunt reservatis tum Pontificijs, tum Episcopalibus, suppositis, sit

A R T I C U L U S I.

Qui, & quoties in vita absolvi possint virtute Bullæ casus Pontifici reservati extra Bullam Cœnæ.

308 **R**espondetur virtute Bullæ (illius anno durante juxta dicta à n. 90) posse absolvi omnes casus S. Pontifici reservatos extra Bullam Cœnæ semel in vita, & in mortis articulo, excepta conspiratione in personam, & statum S. Pontificis. Ratio resolutionis est, quia id conceditur in textu Bullæ adducto n. 298. Ratio excipiendi dictam cōspirationem est, quia in textu Bullæ Lusitanæ excipitur, cum alijs casibus Bullæ Cœnæ, de quibus cap. sequēti. Et licet reservatio dictæ conspirationis non contineatur in Bulla Cœnæ, habetur in *Extravag. Et si Dominici de Pœnit. & Remiss. c. 3.* Et quia omnis conjuratio conspirationem includit, & ulterius addit juramentum inter conspirantes, dum in bulla excipitur conspiratio, etiam censetur excepta conjuratio in personam, & statum Pontificis Romani.

309 Est autem conspirare, simul in idem spirare, & conspiratio est simultanea plurium in idem spiratio,

sive conventio. Dum igitur in Bulla excipitur conspiratio in personam, & statum Romani Pontificis, intelligi debent quæcumque conventiones contra vitam, salutem, obedientiam, & auctoritatem S. Pontificis, nec non concernentes illius statum spiritualē, temporalem, & politicum; & ab his conventionibus non possunt conspirantes absolvi (si sint publicæ) nec semel in vita, nec in mortis articulo virtute Bullæ.

310 Dixi *virtute Bullæ*; quia poterunt absolvi ex eo principio, quod in mortis articulo nulla datur reservatio; quæ autem detur differentia inter absolutionem reservatorum ex hoc principio, & absolutionem virtute Bullæ patebit ex dicendis à n. 327. Dixi etiam *si sint publicæ*; qui si conspiratio fuit occulta, & conspirantes respuerint, poterit virtute Bullæ absolvi, sicut reliqui casus Pontificij, exceptis, qui ex contentis in Bulla Cœnæ, in Crucjata excipiuntur, juxta dicenda à n. 319. *Nog. d. 16. à n. 52. ad 67.* ubi bene notat conspirationem hanc, ut sit reservata debere esse completam, & perfectam, & non sufficere attentatam; ut quando quis attentavit conspirationem, illam tamen non perfecit aliorum defectu; qui cum eo noluerunt convenire; quia in eo casu, licet per ipsum non defuerit, defecit tamen plurium conventio contra personam, & statum R. Pontificis.

311 Quæres I. Quomodo intelligenda

ligenda sit particula illa *semel in vita*: an scilicet unica absolutio, quæ pro peccatis Pontifici reservatis conceditur extra articulum mortis, sit intelligenda de peccatis ejusdem speciei, & non de peccatis specie diversis? Quod alijs terminis est quærere, an possit quis virtute Bullæ absolvi semel ab unoquoque casu Pontificio diversæ speciei, donec ab omnibus absolvatur? *Leand.* cui non dissentit *Tamb.* probabile putat dictionem *semel* debere intelligi de peccatis ejusdē speciei, qualia sunt plures ablationes bonorum naufragantium. Unde si quis incidat in peccatum reservatum, & ab eo virtute Bullæ absolvatur; & postea incidat in aliud diversæ speciei, affirmat posse post prioris absolutionem, obtinere virtute Bullæ absolutionem posterioris.

312 Hanc tamen sententiam improbabilem dicit *Castr. Pal. & Nog. d. 15. n. 87.* dum ait fundamenta *Leand.* illam non ostendere probabilem. Quare cum eodem à n. 85. tenendum est unam tantum extra mortis articulum concedi absolutionē à reservatis Papæ, sive quis dū confitetur unū tantum habeat, sive plura, ejusdē, vel diversæ speciei, & non singulas pro singulis diversæ speciei. Ratio desumitur ex eo, quod dicitio *semel* pro casibus Pontifici reservatis dicit respectū ad absolutionē simul, & ad cōfessionē; sicut pro non reservatis Pontifici ad utraq̄ue respectū dicit dicitio *Quoties*,

ibi, *quoties confitebuntur absolvente.*

313 Quæres 2. An qui Bullis præteritorum annorum non est usus ad absolutionem à reservatis Pontifici, quia illa non commisit; possit hoc præsentis anno Bullis illis præteritis uti, & illarum virtute toties absolvi in vita à reservatis Pontifici, quot fuerint Bullæ præteritæ, quibus nō est usus? Affirmant aliqui apud *Nog. d. 15. n. 94.* ipse tamen n. 96. bene docet hanc opinionem nec probabilem esse, nec in praxi tutam; utpote quæ est expressè contra Bullam, in qua solum conceditur, quod *dicto anno durante, quemcumque Presbyterum... Confessorem eligere, &c.* Et juxta summarium, *Concede sua Sanctidade a todos os sobreditos, que durando o dito anno possaõ eleger Confessor &c.* ergo, transacto quolibet anno publicationis Bullæ, Bulla cum ipsius privilegij manet extincta; privilegia enim pro limitato tempore concessa, eo tempore finito, finiuntur.

314 Quæres 3. An Confessarius virtute Bullæ possit absolvere toties quoties à casibus Pontifici reservatis, si sint occulti? Ratio dubitandi oritur ex *Conc. Trident. Sess. 24. de Reform. c. 6.* ubi committitur Episcopis absolutio quorumcunque casuum occultorum Sedi Apostolicæ reservatorum, ibi, *Liceat Episcopis, &c. in quibuscun-*

que casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis delinquentes, quoscunque sibi subditos in Diocesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiae gratis absolvere, &c. Idem & in hæresis crimine in eodem foro conscientiae, eistantum, non eorum Vicarijs sit permissum. Solum ibidem excipit *Trid.* casus deductos ad forum contentiosum, qui tales censentur, quando delictum est Judici delatum, partique intimatum; & juxta *Barb. de Potest. Episc. Al. leg. 38.* cui non dissentit *Palaus*, à lite contestata.

315 Præmittendum deinde primo, tripliciter posse aliquid dici occultum; 1. quod per se, & natura sua non est probabile, quales sunt actus mere interni. 2. quod per accidens in foro externo probari non potest, quia defunt testes. 3. quod licet tribus, aut quatuor testibus probari possit, non tamen est notum notoreitate juris, vel facti. Illud autem notum dicitur notoreitate juris, de quo constat per sententiam iudicis, aut confessionem ipsius Rei. Notorium autem notoreitate facti illud est, quod est notum in maiori parte viciniae, Collegij, Monasterij, vel Parochiae, dummodo in vicinia, Collegio, Monasterio, aut Parochia inveniantur saltem decem personæ.

316 Præmittendum 2. in cita-

to *Trid.* loco committi Episcopis facultatem absolvendi à casibus occultis, non solum primo, & secundo modo, prout occultum opponitur probabili, & noto duobus, vel tribus; sed etiam à casibus occultis, prout occultum opponitur publico, & notorio tertio modo explicato n. antecedenti, quod contra aliquos bene probat *Nog. d. 15. n. 104.*

317 Præmittendum 3. ex *P. Henriq. lib. 6. de Pœnit. cap. 14. art. ult.* ad finem per facultatem hanc à *Trid.* concessam absolvendi à casibus Pontificijs occultis restitui Episcopis sublatam olim jurisdictionem, quam habebant jure communi, aut Divino. Unde hæc potestas (inquit *Mend. d. 23. n. 62.*) convenit Episcopis jure communi, & ordinario, & non ex privilegio; nam privilegium non censetur jurisdictionis restitutio.

318. Præmittendum 4. *Alexandrum VII. 24. Septembris anni 1665.* inter alias damnasse hanc propositionem, quæ in ordine est tertia *Sententia asserens Bullam Cæne solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridenti, in qua de occultis criminibus sermo est anno 1629. 18. Julij in Consistorio Sacræ Congregationis Emin. Cardinalium visa, & tolerata est.* His præmissis pro

pro resolutione quæstionis propositæ
n. 314.

319 Dico 1. Post damnationem dictæ propositionis non est probabilis illorum sententia, qui affirmabant Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ posse absolvere toties, quoties à casibus occultis, qui in Bulla Cœnæ reservantur, si de exceptis non fuerint. Patet, quia dicta sententia nitebatur in eo, quod casus Bullæ Cœnæ occulti essent Episcopales, propter dicta n. 317. existimabant enim ejusdem sententiæ Patroni facultatem Episcopis in Trid. concessam non esse revocatum per Bullam Cœnæ quoad ipsius casus, dum occulti essent: atqui fundamentum non subsistit post damnationem dictæ propositionis; siquidem ex illa constat per annuam Bullæ Cœnæ publicationem derogari *Conc. Trid.* ubi supra n. 314. atque adeo non posse Episcopos per se, nec per Vicarium absolvere à dictis casibus occultis: ergo &c. *Nog. d. 15. à n. 105. ad 113.*

320 Dico 2. Quoad alios casus Sedi Apostolicæ reservatos extra Bullam Cœnæ potest Confessarius virtute Cruciatæ electus absolvere toties quoties dum sint occulti aliquo ex tribus modis, de quibus n. 315. Patet ex dictis n. 317. Cum enim jurisdictio ad absolvendum à casibus occultis

Pontifici extra Bullam Cœnæ reservatis competat Episcopis jure ordinario; jam tales casus sunt Episcopales: atqui Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ electus toties quoties potest absolvere à casibus Episcopalibus, id est à quibus Episcopus potest absolvere jure ordinario: ergo &c. Confirmatur: quia jurisdictio perpetuò annexa non personæ, sed dignitati est ordinaria, ut cum multis docet *Sanch. de Matr. lib. 2. d. 40. n. 14.* atqui talis est jurisdictio ad dictos casus occultos Episcopis concessa: ergo non jure speciali, sed ordinario illis competit. *Nog. d. 15. n. 114.* ubi probabilem dicit contrariam sententiam à se relatum n. 108.

321 Dico 3. Probabilius est peccata Pontifici extra Bullam Cœnæ reservata, si sint in aliquo loco publica, non posse virtute Cruciatæ in alio loco, ubi sint occulta, absolvi toties quoties. Patet: quia ut delictum virtute Bullæ non possit absolvi, sufficit, quod in aliquo loco sit deductum ad forum contentiosum: ergo etiam ut toties quoties absolvi non possit, sufficiet, quod in aliquo loco sit publicum, quanvis in alio sit occultum. *Nog. d. 15. n. 218.*

322 Confirmatur ex multorum sententia probabiliter asserentium ideo non peccare mortaliter contra justitiam, aut charitatem, qui in

quocunque loco manifestat delicta alicujus in aliquo loco publicâ notoreitate juris, aut facti; quia undecunque proveniat notoreitas, delinquens amisit jus suæ famæ; & publicum in uno loco simpliciter, & absolute est publicum: ergo idem cum proportione dicendum in præfenti dubitatione. *Nog. d. 15. n. 121.* qui tamen *n. 124.* contrariam huic confirmationi sententiam probabilem non solum fatetur, sed in praxi consulendam dicit.

323 Probabile etiam reputat, & merito, peccatum verè occultum in loco, in quo petitur absolutio, posse virtute Bullæ toties quoties absolvi in eo loco, quanvis in alio sit publicum; ut apud ipsum *n. 116.* cum *Sanch. Avila,* & alijs docent, qui dicunt posse Episcopum ab eo peccato vigore Tridentini absolvere. Confirmari potest ex probali multorum opinione, qui dicunt ex eo, quod excommunicatus fit vitandus in uno loco, non esse vitandum in alio, ubi denuntiatio est occulta; hujus confirmationis Patronos refert *Nog. n. 117.* Qui tamen *n. 122.* alios refert probabiliter etiam docentes denuntiatum in uno loco, vel publicum Clerici percussorem esse vitandum in omni alio loco distanti, saltem occulte, si occulta ibi sit denuntiatio, vel percussio.

324 Quæres 4. An virtute Bul-

læ possint absolvi peccata reservata 1. non solum commissa ante, sed etiam post Bullæ acceptionem. 2. Quæ fuerunt commissa confidentia ipsius Bullæ? Resolutio affirmativa quoad secundam partem (sive confidentia positiva sit, sive negativa) patet ex dictis *n. 38.* & eam cum communi DD. tenet *Nog. d. 15. à n. 132.* Quoad primam vero partem est etiam sine controversia certa; Bulla enim nullam apponit limitationem quoad casus præteritos, aut futuros; sed absolute concedit durante publicationis anno posse eligi Confessarium, qui absolvat à reservatis S. Pontifici semel in vita, & in mortis articulo, & ab alijs reservatis, quoties confitebuntur. *Nog. d. 15. n. 125.*

325 Et quoad utranque partem ex eodem ibidem *n. 128.* & *132.* idem dictum habeas de facultate ad absolvendum à reservatis concessa in Jubilæo duplicis hebdomadæ. An vero, qui à Præfato obtinuit licentiam ad absolvendum aliquem subditum à reservatis, possit eundem absolvere etiam à reservatis commissis post licentiam obtentam? R. 1. non posse, si licentia obtineatur ad absolutionem à determinatis peccatis, vel à peccatis jam commissis ab ipso subdito. R. 2. posse, si licentia sit obtenta, ut subditus absolvatur à quibuslibet peccatis reservatis, vel pro hac vice. *Nog. d. 15. n. 125.*

ARTICULUS II.

De absolutione à reservatis Pontifici in articulo mortis virtute Bullæ impertienda.

326 **E**Xposita jam pro absolutione à reservatis S. Pontifici virtute Bullæ impendenda clausula illa, *semel in vita*; circa aliam *Et in mortis articulo*. Quæres 1. Quid speciale indulgeat Bulla, dum concedit facultatem absolvendi à reservatis S. Pontifici in articulo mortis? Ratio dubitandi oritur ex *Trid. sess. 14. c. 7. de Pœnit.* ex quo quilibet Sacerdos absque ullo Bullæ privilegio, potest in articulo mortis absolvere à quibusvis peccatis, & censuris, ibi, *Verumtamen piè admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt.*

327 **R.** tamen verba illa: *In mortis articulo* plura indulgere utilitatis, & emolumenti, maxime circa absolutionem à censuris. 1. enim qui in articulo mortis virtute Bullæ absolvitur à peccatis, & censuris eisdem annexis, si postea convalescat, non tenetur cōparere, se præsentando superiori, cui reservata erat censura. At si in eodem articulo, non virtute Bullæ (aut simili privilegij) à Sacerdote absolvatur;

tenetur, si convalescat, se præsentare superiori, non quidē ratione peccatorum reservatorum, sed ratione censuræ illis annexæ; & nisi se præsentet, aut absolutionem obtineat ab eo, qui potestatem habeat absolvendi ab eis censuris, reincidet in eandem moralem, seu numero diversam censuram. *Nog. d. 17. n. 150.*

328 **2.** qui in articulo mortis excommunicatione reservata innodatus existit, si careat Bulla, sitque præsens Confessarius, qui habeat facultatem absolvendi ab ea excommunicatione (saltē secundum opinionem communiorē, & probabiliorem) non poterit absolvi à tali excommunicatione per simplicē Sacerdotem, aut alium non propriū, ut manifeste colligi videtur ex textu in cap. *Eos, qui de sent. excom. in 6.* At si Bullam habeat, etiam præsentē proprio Sacerdote, aut alio habente privilegium ad absolvendum à tali excommunicatione, poterit ab ea absolvi per quemcunque Sacerdotem à se electum, ex approbatis ab Ordinario. *Nog. d. 17. n. 153.*

329 **3.** secundum probabiliorem opinionem etiam à peccatis non habentibus censuram annexam non potest quis in articulo mortis absolvi per Confessarium à se electum, & ab Ordinario approbatum, præsentē legitimo Confessore, nisi habeat Bullam, aut aliunde aliud simile privilegium. *Nog. ibidem n. 160.* Qui tamē ibidem, & n. 153. & 154. probabiles

fate

fatetur opiniones eorum, qui docent & à peccatis, & à censuris reservatis posse in articulo mortis absolvere simplicem Sacerdotem, aut alium privilegium non habentem, etiam præsentem proprio Sacerdote, aut habente privilegium.

330 4. In mortis articulo potest quis absolvi virtute Bullæ ab omni censura, nimirum suspensione, excommunicatione, & interdicto; si autem Bullam non habeat, juxta probabiliorem, & tenendam sententiam, absolvi non poterit nisi à censuris, quæ impediunt sacramentorum receptionem, & Ecclesiasticam sepulturam; quales sunt excommunicatio, interdictum personale, & suspensio à receptione sacramentorum, & ab Ecclesiastica sepultura. *Nog. d. 17. à n. 156.* Ex eodem autem *n. 150.* notandum est hujusmodi indulta pro articulo mortis solum concedi in Bulla ad absolutionem peccatorum, & censurarum, quæ in Bulla non excipiuntur; de quibus cap. sequenti, idque semel, juxta Bullam Lusitanam; quod si adhuc in vita non fuerit pœnitens absolutus semel in vita, poterit iterum in mortis articulo absolvi, tunc enim adhuc in vita absolvi-
tur. *Nog. n. 163.*

331 Quæres 2. An facultas absolvendi per Bullam pro mortis articulo intelligatur de vero,

aut de præsumpto, seu de ejus periculo? Ex dictis *n. 168,* & *170.* Constat 1. verum mortis articulum esse illum, in quo quis vere est moriturus; præsumptum autem illum esse, in quo quis moriturus præsumitur, sed vere non morietur. Constat 2. periculum mortis, & mortis articulum striete sumpta, & metaphysice inter se differre; moraliter tamen, & quoad absolvendum à reservatis pro eodem communiter accipi. Ad quæstionem igitur

332 R. 1. facultatem absolvendi per Bullam pro mortis articulo intelligi, tã de vero, quã de præsumpto; Bulla enim indistincte loquitur; & cum non distinguat, neque nos distinguere debemus. Confirmatur, quia idem requiritur articulus mortis, ut quis virtute Bullæ possit absolvi à reservatis Pontifici, qui requiritur ad administrandum Sacramentum S. Unctionis; & ut quis ex dispositione *Trid. adducti n. 326.* possit absolvi per quemlibet sacerdotem ab omnibus peccatis, & censuris: atqui ad hæc sufficit articulus mortis verus, aut præsumptus; ergo etiam &c. *Nog. d. 17. à n. 175.*

333 Resp. 2. dictam facultatem absolvendi à reservatis Pontifici intelligi non solum pro articulo, sed etiam pro periculo mortis, quod & mortis articulus ex dictis *n. 331.* in ordi-

ordine ad absolutionem pro eodem communiter accipiuntur. Confirmatur, quia si privilegium hoc non esset etiam pro mortis periculo, ut plurimum inane esset; qui enim est reservatis innodatus, cum adest mortis periculum, tenetur confiteri, & Eucharistiam suscipere, & expectare non potest articulum mortis, quia exponitur periculo non confitendi in eo, propter phrenesim, aut amissionem sensus, & similia. *Nog. ibidem à n. 169.*

334 Ex eodem n. 172. Quod dictum est de mortis periculo, dictum habeas de periculo diuturnæ, vel perpetuæ amentia, in quo tenetur periclitans confiteri. Monet deinde, ut quis hoc privilegio gaudeat in periculo mortis debere tale periculum esse proximum, & non sufficere remotum. Item requiri, ut in tali periculo homo sponte sua, & absque urgenti necessitate non ponatur, ut ponuntur, qui ad duellum properant, aut temerarij furiosis tauris se objiciunt, qui enim ista committunt, cum in ipsis actibus mortaliter peccent, ad absolutionem sunt indispositi; neque proprie dicuntur constituti in periculo mortis, cum sponte sua in eo constituantur. Si tamen in eo periculo jam constituti illud vitare non possint, si sint dispositi, absolvendi sunt, & privilegio Bullæ gaudebunt.

335 De damnatis ad triremes inquit *Nog. n. 173.* non esse in mortis

periculo proximo, & si hoc instet in triremibus sacerdotes ire solent ad confessiones audiendas; uti etiam in navibus indicis, ac Brasiliensis. Quod si in aliqua desiderentur, cum navigatio longinqua, & periculosa sit, tenentur navigaturi ad confessionem antequam è portu solvant; & propterea dicto Bullæ privilegio uti poterunt; sicut etiam prægnantes, non quidem omnes, sed quæ, aut difficiles partus experte sunt, aut ob circumstantias difficiles metuunt.

336 Quia Bullæ Hispana, & Lusitana diversimode loquuntur de absolutione à reservatis Pontifici pro articulo mortis. Hispana enim ait *Semel in vita, & semel in morte.* Lusitana vero. *Semel in vita, & in mortis articulo;* non addita dictione *Semel.* Dubitari potest an virtute Bullæ Lusitanæ absolvi quis possit pro mortis articulo non solum semel, sed in quolibet mortis articulo, aut periculo, si plura eveniant intra annu durationis Bullæ? Et quidem *Nog. d. 8. à n. 26.* in simili dubio de indulgentijs satis probabilem dicit resolutionem affirmativam, juxta dicta n. 169. Ad præsens vero dubium pro absolutione a reservatis expresse docet semel tantum in morte impendi posse eadem d. 8. n. 32. & iterum d. 17. n. 163. juxta dicta n. 330. fine.

C A P U T XVI.

*De Electione Confessarij Virtute Bullæ
ad absolvendum à reservatis in
Bullâ Cænæ.*

Quia omnes confessarij sub mortali obligantur habere transcriptum Bullæ Cænæ; si sint sæculares vel domi suæ, vel in Ecclesia; & si Regulares in aliquo loco publico Monasterij; & quia sufficit habere librum, in quo continentur illius casus, non abs re erit eos hic recensere, saltem per summa capitum.

337 Sunt igitur casus Bullæ Cænæ 1. Hæretici cujuscunque sectæ, eorū fautores, libros hæreticos legētes, tenētes, aut imprimentes, & schismatici. 2. Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores. 3. Piratæ, eorumque receptatores, & fautores. 4. Naufragorum christianorum cujuscunque generis bona, etiam in littoribus inventa subripiētes. 5. Imponentes nova pedagia, & gabellas, vel eas augentes. 6. Falsificantes litteras Apostolicas, aut falso fabricantes. 7. Deferentes arma, & alia usui bellico idonea ad Turcas, vel alios Christiani nominis inimicos; & ad reip. Christianæ statum pertinentia iisdem in damnum Christianorum nuntiantes. 8. Impedientes eos, qui victualia, & alia necessaria Romā convehunt. 9. Ad sedē A-

postolicam venientes, vel ab ea recedente sua, aut aliorū opera lædentes, & sine jurisdictione vexantes in Curia commorantes. 10. Romipetas, aut peregrinos, etiam in Urbe morantes, vel abeuntes lædentes.

§ 11. Offendentes S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos. 12. Ad Romanā curiam pro negotijs suis recurrentes per se, vel per alios lædentes. 13. Appellates à gravamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum ad laicam potestatem. 14. Executionem litterarum Apostolicarum, aut aliarū expeditionum impediētes; & prohibentes ad gratias impetrandas accedentes. 15. Judices sæculares, qui Ecclesiasticas personas trahunt ad sua tribunalia; quique Ecclesiasticam libertatem tolunt, aut in aliquo perturbant. 16. Impedientes Prælatos, ne sua jurisdictione utantur; quique illorum legatorum judicia eludentes ad Curiam sæcularem recurrunt, aut cōtra illos decernunt, præstantesque auxilium. 17. Usurpantes Sedis Apostolicæ, & quarumcunque Ecclesiarum jurisdictiones, vel etiam fructus sequestrantes. 18. Imponentes decimas, & alia onera personis Ecclesiasticis, Monasterijs, aut eorum fructibus. 19. Judices sæculares, qui se interponunt in causis criminalibus cōtra Ecclesiasticas personas, 20. Occupantes bona, aut terras Ecclesiæ Romanæ, & illius jurisdictionem usurpantes.

338 Ex his casibus in Bulla Cænæ contentis, exceptis, qui in Bulla Cruciatæ excipiuntur, potest confesarius virtute illius electus absolvere *Semel in vita, & in mortis articulo*, eodem modo, quo capite antecedenti diximus absolvere posse à reliquis S. Pótifici reservatis extra Bullam Cænæ. Ne autem absolvi possint, etiam semel in vita, & in mortis articulo, in Bulla Cruciatæ Hispana excipitur sola hæresis.

339 In Bulla vero Lusitana ex casibus Bullæ Cænæ excipiuntur sex. 1. Hæresis. 2. Falsificantes litteras Apostolicas, & supplicationes. 3. Offendentes S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos. 4. Ad Romanam curiã pro negotijs suis recurrētes per se, vel per alios lædentes. 5. Appellantes à gravamine, vel futura executione litterarũ Apostolicarũ ad laicam potestatem. 6. Executionem litterarũ Apostolicarum, aut aliarum expeditionũ impediētes, & prohibentes ad gratias impetrandas accedentes. Alius etiam 7. excipitur, qui non cõtinetur in Bulla Cænæ, habetur tamen in extrav. *Et si Dominici de pœnit. & remiss. cap. 3.* De hoc tamen casu satis jam dictum à n. 308. ubi de casibus extra Bullam Cænæ Pontifici reservatis.

ARTICULUS I.

De Tribus primis casibus ex contentis in Bulla Cænæ in Cruciatæ exceptis.

340 **P**rim. est hæresis, quæ definitur: *Error pertinax*

hominis christiani contra aliquem fidei articulum. Si vero error fuerit contra omnes fidei articulos, erit Apostasia. Pertinacia consistit in scientia, quod ille error sit contra aliquem fidei articulum. Unde qui errat in aliquo ex ignorantia, etiã crassa, quia nescit id, quod scire tenebatur, non est hæreticus formaliter, sed materialiter, & potest virtute Bullæ absolvi; sicut etiam hæreticus mere externus, sine errore in intellectu, ut quando quis nutibus, verbis, aut alijs actionibus profert hæresim, retenta in mente fide, quã firmiter credit omnia, quæ ab Ecclesia præcipiuntur. Nam

341 Hæresis, quæ in Bulla excipitur, ne possit absolvi etiam semel in vita, nec in mortis articulo, est hæresis formalis; & quæ simul fit interna, & externa; quanvis occultissima sit, eo quod à nemine visa, aut audita; idque etiam in locis, in quibus non sit tribunal S. Inquisitionis, quanvis talis hæreticus occultus sit pœnitens, & emendatus. Neque contrarium probabiliter defendi potest propter dicta n. 319. ex quibus constat per Bullam Cænæ de rogari *Trid.* Episcopis concedenti absolutionem ab occultis criminibus in ea contentis; quæ propterea Episcopalia non sunt.

342 Per eandem Bullam Cænæ, & per decretum Urbani VIII. editũ 17. Novemb. anni 1628. revocantur Regularium privilegia, si qua erant, ut non possint Prælati Regulares

lares absolvere ab hæresi occulta, etiam suos subditos, & à fortiori non subditos. Imo Prælati ipsi, & alij confessores Regulares virtute alicujus privilegij absolvere non possunt ab alijs casibus Bullæ Cœnæ, quâvis occulti sint; Nam in dicto Urbani decreto dicitur, ibi, *Quemadmodum nec revixisse indulta absolvendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ D. legi consuevit, utpote sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem.* Et Alexander VII. hanc propositionem damnavit 24. Septemb. an. 1665. *Prælati Regulares possunt in foro conscientie absolvere quoscunque sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurta.*

343 Possunt tamen Regulares ubique extra Italiam absolvere ab omnibus alijs casibus Pontifici extra Bullâ Cœnæ reservatis ex privilegio Societati JESV concessio à Paulo III. & per communicationem alijs regularibus. *Dixi extra Italiam;* quia pro Italia in decreto Clem. VIII. 26. Novemb. an. 1602. excipiuntur quinque casus 1. violatio immunitatis Ecclesiasticæ. 2. Violatio clausuræ Monialium ad malum finem. 3. Duellum in terminis *Conc. Trid.* 4. Injectio violenta manuum in clericos, juxta Can. *Siquis suadente.* 5. Simonia realis scienter contracta, & confidentia beneficalis.

344 Hæc omnia latius profecquitur *Nog. d. 16. à n. 8. ad 29.* A dicto au-

tê n. 29. exponit duas cõditiones, quæ requiruntur ad hæresim externam, ut censeatur excepta in Bulla, quarum 1. est, ut vox, vel factum ex se, aut ex circumstantijs sit satis expressivum interioris hæresis. 2. ut signa, quibus hæresis manifestatur, sint in materia hæresis peccatum grave, quia hoc solum excommunicatione puniatur. Ipsum vide, & plura, quæ cum alijs inde colligit, exempla, in quibus non datur hæresis externa, quæ in Bulla excipiat.

345 Quæres adhuc 1. An virtute Bullæ possint absolvi omnia alia delicta, quæ continentur in 1. Canone Bullæ Cœnæ excepta hæresi? & posse absolvi semel in vita, & in mortis articulo, quando in dictis criminibus non involvatur error intellectus contra fidem. In Bulla enim excipitur hæresis, & non alia delicta; ergo de hæresi formali intelligenda est; maxime in odiosis. *Nog. d. 16. n. 37.*

346 Quæres 2. An virtute Bullæ possint absolvi toties quoties casus S. Inquisitioni reservati, si simul S. Pontifici reservati non sint? & posse, si tales casus non involvant hæresim formalem. Patet; quia casus, quos sibi reservant DD. Inquisitores, & qui formalem hæresim non involvunt, non sunt Sedi Apostolicæ reservati: atqui omnes casus, qui non sunt Sedi Apostolicæ reservati, nec in Cruciatâ excepti, possunt virtute illius absolvi toties quoties: ergo, &c. *Nog. d. 16. n.*

40. apud quem & in edictis publicari solent, vide qui sint hujusmodi casus D. D. Inquisitoribus, & non S. Pontifici reservati.

347 Quæres 3. An virtute Bullæ possit absolvi, qui culpabiliter omittit denunciare delicta, quæ in edicto DD. Inquisitorum denunciari præcipiuntur intra spatium triginta dierum sub excommunicatione ipso facto ipsis reservata? & non possit absolvi antequam denuntiet; neque non quia in edicto, quod in Lusitanæ regnis publicari solet, præceptum aliquod de non absolvendo, aut excommunicatione confessoris imponatur; sed quia pœnitens, qui jam denunciare non curavit, cum potuerit, si semel absolutionem obineat, facile in re tanti momenti revelationem negliget *Neg. d. 16. n. 46.*

348 Plures tamen apud ipsum n. 48. quibus non dissentit, resolutionem limitant, si pœnitens, cû ad confessionem accedit, sit impotens, vel justam, & rationabilem causam habeat differenti denuntiationem. v. g. si urgeat necessitas communicandi, ad vitandum scandalum, vel infamiam; vel utilitas extraordinaria ad Eucharistiam suscipiendam, quia expirat tempus Jubilæi duarû hæbdomadatum, & amplius à confessario prorogari non possit; aut quia jam obligatio denunciandi cessaverit v. g. per mortem sacerdotis, qui sollicitaverit ad actus inhonestos in confessione

sacramentali. In his, & similibus casibus poterit pœnitens virtute Bullæ absolvi a peccato omissionis, si firmiter promittat, quam primum poterit revelare.

349 Secundus casus Bullæ Cœnæ in Cruciatâ exceptus, ne possit absolvi semel in vita, nec in mortis articulo, est *Falsificationis litterarum Apostolicarum, & supplicationum.* Ubi nota non excipi omnia, quæ continentur in 6. articulo Bullæ Cœnæ; sed determinate solum crimen falsificationis litterarum, Apostolicarum, & supplicationû. Unde nec in 6. articulo excommunicentur non solum falsificantes, sed etiam fabricantes litteras Apostolicas, & supplicationes, tamen exceptio in Cruciatâ solû cadit supra crimen falsificationis, quod est diversum à fabricatione; tum quia ut distincta prohibentur in dicto articulo 6; tum quia fabricare est in totum de novo conficere; falsificare vero est addere, mutare, vel detrahere à litteris jam factis; Et cum simus in materia odiosa, Bullæque privilegia ample sint interpretanda, ônino tenendum est exceptionem *falsificationis*, non extendi ad *fabricationem*: ac proinde fabricantes litteras Apostolicas virtute Cruciatæ posse absolvi semel in vita, & in mortis articulo, siue delictum occultum sit, siue publicum. *Neg. d. 16 à n. 79. qui à n. 82, bene solvit duo non contemnenda argumenta in contrarium*

350 jam vero ex dictis constat, quid veniat nomine *Falsificationis*; diximus enim *falsificare* litteras Apostolicas, & supplicationes esse illis aliquid addere, mutare, vel detrahere, ex quo sensus illarum mutetur; etiam si una tantum litera, vel punctum addatur, vel minuatur. Sin autem correctæ, mutata, vel addita litera, aut verba, sensus à Pontifice intentus non mutetur, adhuc esse falsarium corrigentem existimant aliqui, sed probabilius est nec esse falsificantem litteras Apostolicas, & supplicationes, nec incidere in casum exceptum in *Cruciata*; quia quando sensus Pontificis non variatur, non datur peccatum mortale, nec corrigens dicitur falsificans, *cap. ex conscientia de Crim. Falsi*, ubi dicitur rasuram in loco non suspecto falsam scripturam non inducere *Nog. d. 16. à n. 69.*

351 Quæres adhuc 1. quid veniat nomine *litterarum Apostolicarum*, & quid nomine *supplicationum*? R. 1. nomine *Litterarum* venire Bullas, & Brevia, quæ nomine S. Pontificis expediuntur, & semper decorantur sigillo plumbeo, si sint Bullæ; si vero Brevia, sigillo cereo, quod annulum Piscatoris vocant. R. 2. nomine *supplicationum* venire petitiones, quæ in scriptis S. Pontifici, aut ejus delegato, seu vice-cancellario, aut alteri vicem ejus gerenti exhibentur, & à S. Pontifice sub-

scribuntur, vel ab illis designatis, nomine, vel de mandato ipsius Pontificis; carent tamen sigillo, continentque partis supplicationem, & S. Pontificis concessionem per verbū *Fiat ut petitur. Nog. d. 16. n. 73.* apud, quem vide quæ duæ aliæ excommunicationes ferantur in jure contra falsificantes litteras Apostolicas præter latam in dicto articulo 6. Bullæ Cænæ.

352 A' n. 75 bene docet *Nog.* non incidere in hunc casum exceptum, nec incurrere excommunicationem latam in dicto articulo, 1. falsificantes litteras Nuntij Apostolici, legati à latere, summi Pænitentiarij, aut Episcopi. 2. qui litteris Apostolicis per alium falsificatis utuntur. 3. mandantes, consulentes, aut approbantes falsitatem litterarum Apostolicarum, aut supplicationum. 4. Qui falsificavit epistolam, quam S. Pontifex, ut privata persona, ad aliquem scribebat v.g. ut eum inviseret. Secus si epistola sit à Pontifice scripta tanquam à persona publica, & Ecclesiæ S. Pontifice.

353 Quæres 2. An habeat casum exceptum in *Cruciata* & excommunicationem Bullæ Cænæ incurrat qui litteras Apostolicas, & supplicationes juxta mentem Pontificis emendavit v.g. supplicatio facta fuit S. Pontifici ad dispensandum cum Petro Vlyssiponensi in 3 gradu consanguinitatis, id que à Pontifice concessum

sum fuit. Notarius tamen per errorem posuit loco Vlyssiponensis, Conimbricensem; loco Confanguinitatis, affinitatem; loco tertij, quartum gradum; hosne errores corrigens dicitur litteras Apostolicas falsificans, ita ut excommunicationem incurrat, à qua non possit absolvi virtute Bullæ semel in vita, nec in mortis articulo?

§ Affirmat probabiliter *M. Suar*; & alter apud *Nog. d. 16. n. 85.* quia hic vere mutavit sensum litterarum Apostolicarum, licet ad mentem Pontificis illas reduxerit; & Pontificis mens nō est, ut litteræ corrigantur per alium, qui non sit officialis deputatus; alias etiam illi liceret alias de novo fabricare. Probabilius tamen negat *Nog. n. 86.* cum alijs; quia dictus corrigens litteras Apostolicas nō falsificavit, sed falsitatem subtulit, & illas juxta mentem, & concessionem Pontificis veras reddidit. At si illas de novo fabricasset, censuram incurreret; quia tales litteræ, ut pote à Pontifice non expeditæ, essent falsæ.

354 Tertius casus Bullæ Cænæ in Cruciatâ exceptus, ne possit absolvi semel in vita, nec in mortis articulo, est undecimus articulus in ordine Bullæ secundum omnia, quæ in eo continentur; in eo autem excommunicantur omnes interficiētes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capiētes, carcerātes, detinētes, vel hostil-

liter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, sedisque Apostolicæ legatos, vel Nūcios, aut eos à suis Diæcesibus, territorijs, terris, seu dominijs ejicientes; nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes eis auxilium, consilium, vel favorem.

355 Pro brevi explicatione singularum actionum, quæ in hoc articulo, sub excommunicatione prohibentur videatur *Nog. citata d. 16. à n. 90.* Et pro nonnullis, de quibus dubitari solet, an sub dicto articulo comprehendantur, videatur à *n. 100.* Solum ex ipso *n. 89.* Moneo 1. Excommunicationem in eo latam esse in omnes personas cujuscunque conditionis, gradus, status, aut præminentiae, quæ per aliquam ex dictis actionibus Prælatos offenderint. Ex *n. 113.* Moneo 2. Excommunicationem dicti articuli 11. non incurri à mandantibus non secuto effectu interfectionis, aut mutilationis &c. Ex *n. 115.* Moneo 3. ratam habentes aliquam ex dictis actionibus, ut hanc excommunicationem incurrant, necessarium esse patratam fuisse nomine, & in gratiam ipsorum. Quoties autem Excommunicatio non incurritur, nec datur casus S. Pōtifici reservatus, nec in Cruciatâ exceptus.

ARTICULUS II.

*De alijs tribus casibus ex contentis
in Bulla Cœnæ in Cruciata
exceptis.*

356 **Q**uartus casus Bullæ
Cœnæ in Cruciata
exceptus est duodecimus articulus,
in quo fertur excommunicatio contra
omnes, qui per se, vel per alias per-
sonas Ecclesiasticas quacunque, vel
sæculares, ad Romanam Curiam,
super eorum causis, & negotijs rec-
currentes, ac illa in eadem Curia pro-
sequentes, aut procurantes, nego-
tiorumque gestores advocatos, pro-
curatores, & agentes: seu etiam au-
ditores, vel iudices super dictis cau-
sis, vel negotijs deputatos, occasione
causarum, vel negotiorum huiusmodi, oc-
cidunt, seu quodammodo percutiunt,
bonis spoliant, seu qui per se, vel per
alios directe, vel indirecte deli-
cta huiusmodi committere, exequi,
vel procurare, aut eisdem auxilium,
consilium, vel favorem præstare non
verentur, cujuscunque præeminen-
tiæ, conditionis, gradus, & dignita-
tis fuerint. In quo autem articulus
hic coincidat cum 9. qui in Cruciata
non excipitur, vide apud *Nog. c.*
16. n. 117. qui à *n. 119.* bene
explicat quid sit *spoliare*, quid *di-*
recte, vel *indirecte* dictas actiones

exercere.

357 **Q**uæres 1. An qui occidunt,
percutiunt, spoliante recurrentes
ad Curiam Romanam super eorum
causis, aut negotijs, alijs motivis,
& non occasione causarum, vel ne-
gotiorum incurrant huius articuli
12. censuram? & non incurrere;
quia in textu dicitur. *Occasione cau-*
sarum, vel negotiorum huiusmodi occi-
dunt, percutiunt, vel spoliant. Unde
excommunicationem huius articuli
12. non incurrunt latrones, qui ani-
mo furandi; inimicus, qui ob ini-
micitiam; creditor, qui ob justam
compensationem, & non occasio-
ne causarum, vel negotiorum, recur-
rentes ad Curiam occidant, percu-
tiant, vel spolient. *Nog. d. 16. à n.*
125.

358 **Q**uæres 2. An recurrentes
ad Curiam pro suis negotijs privile-
gio huius Canonis gaudeat, si fini-
tis negotijs in Curia commoretur,
vel in domum redeat? & ut pro-
babilius non gaudere; quia huius
Canonis privilegium conceditur ad
Curiam recurrentibus pro suis, nego-
tijs, & causis: ergo his finitis cessat
privilegium. *Nog. d. 16. n. 130;* qui
tamen *n. 128. & 131.* bene notat; licet
excommunicationem huius Cano-
nis non incurrant, qui occidunt,
percutiunt, aut spoliant recurrentes
ad Curiam, aut ob alia motiva,
de quibus *n. antecedenti;* aut finitis
nego-

negotijs, incurrere tamen excommunicationem Canonis 9. quia in eo non apponuntur verba *Occasione causarū, vel negotiorum huiusmodi*: Deinde cōceditur privilegium securitatis venientibus ad sedem Apostolicam, & recedentibus ab ea, & in eadem Curia morantibus, ibi, *Qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem sua, vel aliorum operā interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, & detinent*. Hęc tamen excommunicatio Canonis 9. non excipitur in Cruciatā, ac proinde virtute illius potest absolvi semel in vita, & in mortis articulo.

359 Quæres 3. An innodetur excommunicatione huius Canonis, five articuli 12. Primo, qui recurrentem ad Curiam Romanam verbis cōtumeliosis afficeret spoliando illum honore, & fama? 2. qui ratas habet actiones in illo prohibitas, quia fuerunt suo nomine patratae? 3. qui non impedit dictas actiones, cum possit? & probabilius negative. Ad 1. quia verbum *Spolians* non ad bona famæ, & honoris significanda ex communi praxi, & modo loquendi adhibetur: sed ad bona fortunæ accommodatur ex Ambros. Calep. verbo *Spolio*. Ad 2. quia in dicto Canone nulla fit mentio de ratihabitione. Ad 3. quia verba Canonis loquuntur de actu physico, & positivo, ibi, *Per se, vel per alios directe delicta huiusmodi committere, exequi, vel procurare, &c. non verentur*. Confirmatur quoad omnes partes;

quia versatur in materia pœnali, & odiosa censurarum, in qua verba non sunt extendenda ad sensus non proprios, sed ad usitatos, & potius restringenda, quam amplianda. *Nog. d. 16. à n. 133.*

360 Quintus casus Bullæ Coenę in Cruciatā exceptus est 13. Canon. five articulus illius, quem DD. in tres partes dividere solent. In 1. agitur de illis, qui prætextu frivolæ appellationis à gravamine, seu executione litterarum Apostolicarum ad Curias sæculares recurrunt, & ab illis huiusmodi appellationes admitti procurāt, litterasque capi, & detineri faciunt. In 2. tractatur de Magistratibus prohibentibus dictas litteras executioni mandari, five simpliciter, five sine eorum beneplacito, & de impediētib, seu prohibentibus acta confici, seu instrumenta, & alia huiusmodi super executione præfactarum litterarum. In 3. de ijs, qui accedentes ad Curiam Romanam pro suis negotijs prosequendis, aut litteris, seu gratijs impetrandis, prohibent directe, vel indirecte, ne accedant, & ne impetratis utantur, & de ijs, qui prædictas litteras apud se, vel alios detinere presumunt. Contra patrones huiusmodi delicta per actiones in dicto Canone expressas, quas ad septem reducit *Nog. d. 16. n. 143.* fertur excommunicatio in Cruciatā excepta, ne possit absolvi etiam semel in vita, nec in mortis articulo.

361 Nota tamen 1. Excomuni-
cationem solum ferri contra præte-
xentes, sive interponentes *appellatio-
nem frivolam*, cujus nomine venit ap-
pellatio, in qua nulla exprimitur cau-
sa, vel exprimitur minus legitima, &
idcirco dicitur invalida, inanis, vana,
& nullius momenti. *Cap. cum appel-
lationibus de Appellat. in 6.* Unde ex-
communicationem hujus Canonis
non incurrit 1. qui appellavit ad Se-
dem Apostolicam, vel Nuntium, &
Judex executor appellationem non
admisit, & alia via non suppetit im-
pediendi gravamen, nisi recurrat ad
Judicem sæcularem, nimirum Coro-
næ Regiæ, & cogat appellationem
juste interpositam admittere. 2. qui
in casu violentiæ, & manifestæ in-
juriæ (ubi damnum, quod sequitur,
est irreparabile, vel reparatu diffi-
cile, & difficilis aditus ad Pontificem,
aut alium Judicem Ecclesiasticum,
qui possit, & velit damnum impedi-
re) recurreret ad Curiam sæcularem
ob suam necessariam defensionem. *Nog. d.
16. à n. 148. cum n. 144.*

362 Nota 2. hujus Canonis ex-
communicationem non incurrere, 1.
qui appellat ab Episcopis, vel eorum
Vicarijs, ad Judices sæculares. 2.
qui ex ignorantia etiam culpabili, vel
ex inadvertentia, vel ex simplicitate,
aliquam ex actionibus in dicto Cano-
ne prohibitis commiserit. Ratio 1.
est, quia Canon solum loquitur de
appellantibus à S. Pontifice, seu Le-

gatis, Nuntijs, Præfidentibus Pa-
latij Romani Pontificis, & Cameræ
Apostolicæ. Ratio 2. est; quia ad
incurrendam excommunicationem
dicti Canonis requiritur præsumptio
in agentibus, prohibentibus, statu-
entibus, vel mandantibus dictas a-
ctiones; ut constat ex verbo *Præsu-
munt* in fine Canonis posito. *Nog. d.
16. à n. 146.*

363 Sextus casus Bullæ Cœnæ
in Cruciata exceptus est 14. articu-
lus illius; & illius censura non dis-
similis est præcedenti, quia utra-
que fertur contra prohibentes,
impedientes, & retardantes littera-
rum Apostolicarum executionem;
differunt tamen ob diversos fines;
quia hic Canon proprie, & per se
commendat protectionem, & de-
fensionem causarum beneficialium,
& decimarum, & aliarum spiritua-
lium, vel spiritualibus annexarum,
ut Judex incompetens de illis nul-
lo modo præsumat cognoscere, nec
in illis se intromittat; quæ omnia
latius continentur in textu ipsius
Bullæ Cœnæ apud *Nog. d. 16. n. 155.
& n. 157.* ubi distincte numerat acti-
ones, quæ in hoc 14. Canone prohi-
bentur; & deinceps à n. 162. dubiola
aliqua resolvit ad præsentem casum
spectantia, quæ tamen non patitur
compendium.

* *
*

CAPUT XVII.

De absolute à censuris virtute Bullæ Cruciatæ.

364 **H**Actenus egimus de casibus S. Pontifici reservatis præcise sumptis; quia tamen omnes juxta dicta n. 301; annexam habent censuram, sine qua Pontifici reservata non sunt, opere pretium erit de censuris ea attingere, ex quibus Confessarius intelligat, qua potestate polleat ad earum absolutionem.

365 De absolute autem à censuris sic habet textus Bullæ: *Declarantes absolutiones vigore præsentium satisfacta parte, faciendas ab excommunicationibus, & alijs censuris Ecclesiasticis ab homine latis, & ferendis, nemini omnino, sive Ecclesiastico, sive laico, in foro judiciali prodesse; sed eum tantum excommunicatum ubique, & ab omnibus nihilominus reputari; nec si Sacerdos Presbyter, aut alias in Sacris Ordinibus constitutus fuerit, nulli Missam celebrare, aut alijs se sacris immiscere posse, donec is à suo judice absolutionis beneficium ab hujusmodi censuris meruerit obtinere.* Hæc S. Pontificis declaratio non reperitur in Bulla Hispana,

ARTICULUS I.

De absolute à censuris quoad satisfactionem partis læsæ, & forum externum, sive judiciale.

366 **Q**Uæres 1. An absolute ab excommunicatione collata virtute Bullæ Cruciatæ, non satisfacta parte sit invalida? Questio procedit, quando per contractionem excommunicationis pars aliqua fuit læsa; si enim pars læsa non detur, planum est non requiri illius satisfactionem. In his terminis triplex datur sententia. 1. absolute docet absolute partem non satisfactam collatam esse invalidam, sive pœnitens sit potens, sive impotens ad satisfaciendum. 2. asserit esse invalidam, quando pœnitens, antequam absolvatur, potest satisfacere, & non satisfacit; at si impotens sit, valida erit absolute, dummodo præmittat cautionem à jure requisitam de satisfaciendo, cum possit.

367 3. sententia, cui ut probabiliori adhæret *Neg. d. 17. n. 10.* tenet absolute ab excommunicatione, & alijs censuris, parte læsa non satisfacta, collatam, esse quidem mortaliter illicitam; sed esse validam. Ratio illi est, quia quando in delegationibus ad absolvendum exprimitur aliquid à jure requisitum, si id in jure non inducit formam, sed tantum monitionem;

nem; monitionem etiam, & non formam inducet in delegationibus; dummodo in his aliquid non addatur, quod irritationem designet, ut est commune. In delegatione autem Confessarij per Cruciatam exprimitur satisfactio partis, quæ aliunde à jure requiritur, ut monitio *cap. solet de sent. excommunicationis in 6. cap. Ex parte de Verb. signif.* & non additur aliquid, quod irritationem designet.

368 Erit tamen dicta absolutio mortaliter illicita; nisi ignorantia, aut alia rationabilis causa excuset; quia Confessarius in re gravi non servat juris formam, quam servare tenetur. Quando autem poenitens satisfacere non valet, licite, & valide absolvi potest cum cautione, de qua *n. 366.* neque enim verissimile est Pontificem postulare conditionem impossibilem, sed tantum moraliter possibilem. Neque ad hoc requiritur impotentia simpliciter; sed sufficit, ut pensatis circumstantijs, poenitens prudentis arbitrio sit excusandus, vel ex toto, vel ex parte, ut DD. ratiocinantur in materia restitutionis pro hac differenda.

369 Quæres 2. Quid veniat hic nomine *Satisfactionis*, & quid nomine *Partis læsæ*? *R.* 1. nomine *Satisfactionis* venire restitutionem pecuniæ, vel famæ, vel honoris, quæ parti læsæ debeantur. *Nog. n.*

16. *R.* 2. nomine *partis læsæ* non venire Prælatum, qui censuram imposuit; neque fiscum, Ecclesiam, aut notarium, quanvis ipso jure, vel ex sententia aliqua pars pecuniarum illis sit applicanda. Venit igitur sola illa persona, cui immediate injuria facta est in delicto.

370 Quando autem persona offensa sit Religiosus, aut Clericus Sæcularis; Alij probabiliter affirmant satisfactionem esse impertiendam Religioso tantum, vel Clerico percusso, alij dicunt præstandam etiam esse Monasterio, vel ejus superiori ratione Religiosi, & Ecclesiæ ratione Clerici offensi. *Nog. vero d. 17. n. 29.* has opiniones concilians, ait, si satisfactio sit facienda in pecunijs, faciendam esse Monasterio, quia hoc, & non Religiosus acquirit pecuniam satisfactionis; si autem satisfactio sit pro injuria, vel honore læso, quæ pecunijs non satisfiunt; Religioso fieri debet, & non Monasterio; & in hoc sensu probabiliorem dicit opinionem *Avile*, & aliorum, qui Religioso tantum impertiendam esse satisfactionem contendunt.

371 Quæres 3. An absolutio ab excommunicatione, & alijs censuris virtute Bullæ præstita, parte satisfacta, profit pro foro externo? *R.* 1. non prodesse, si loquamur

mur de Bulla Hispana; quia intentio Pontificis in ea concedentis absolutionem à censuris, est, ut fideles pura conscientia accedant ad Sacram Eucharistiam, & indulgentiam consequantur; ad hoc autem, sufficit absolutio pro foro interno; nec ulla in dicta Bulla est clausula, ex qua colligatur valor absolutionis pro foro externo. Confirmatur ex definitione Urbani VIII. 19. Jun. ann. 1630. ibi, *Concessionem S. Cruciatæ, quæ...quoad casus reservatos, etiam in Bulla Cœnæ D. hæresi exceptâ, contentos, non nisi in foro conscientie, non autem in foro externo suffragatur. Nog. d. 17. tota sect. 3. ubi n. 40. improbabilem dicit contrariam Leandri sententiam, sive loquatur de censuris à jure, sive ab homine.*

372 R. 2. cum distinctione, si loquamur de Bulla Lusitana, nimirum prodesse pro foro externo absolutionem illius virtute, si sit præstita à censuris à jure latis; secus dicendum, si sint ab homine latæ. Constat ex textu ipsius Bullæ adducto n. 365, in quo dum S. Pontifex declarat absolutionem ab excommunicationibus, & alijs censuris ab homine latis, & ferendis non prodesse in foro judiciali; consequenter declarat absolutionem ab excommunicationibus, & alijs censuris à

jure latis, & ferendis prodesse pro foro judiciali. Neque obstat declaratio Urbani VIII. de qua n. antecedenti. R. enim dictam declarationem non extendi ad Bullam Lusitanæ, sed loqui de Bulla Hispana, ut colligitur ex verbis, *Etiam in Bulla Cœnæ, hæresi excepta*, quæ sunt Bullæ Hispanæ, in qua excipitur hæresis tantum.

373 Quæres 4. Quomodo probare debeat absolutus à censuris à jure fuisse absolutum, ut Judex pro foro externo teneatur credere? R. posse id probare 1. per schedulam à Confessario acceptam, in qua ipse Confessarius testetur se illum pœnitentem absolvisse virtute Bullæ, satisfacta parte 2. per eandem schedulam pœnitenti à Confessario traditam, sed coram Notario, & testibus, & Notarius in fine schedulæ testari debet eum pœnitentem fuisse absolutum tali tempore, die, & loco, & ad illius absolutionis fidem illam fuisse datam schedulam. 3. sufficiet sola fides, seu simplex testimonium Confessarij, & si absolutio data fuerit intra sacramentum, facultatem à pœnitente obtinere debet Confessarius, ut testimonium ferre possit. Omnes hos modos probandi approbat *Nog. d. 17. n. 57.* & 1. ut faciliorem, 2. ut sufficientissimū,

tissimum, 3. ut sufficiens, ut Judex teneatur credere. Modum vero probandi per duos testes, qui absolutioni interfint, admittendus non est, quia juxta nostram Bullam absolutio non confertur extra sacramentum.

374 Quæres 5. An Judex teneatur hujusmodi absolutionem acceptare, & liberum reputare pœnitentem, quem testimonio Confessarij, aut alio ex tribus modis proxime relatis, credit esse absolutum virtute Bullæ, satisfacta parte? R. teneri Judicem eam absolutionem acceptare, si sit à censuris à jure latis, quæ juxta dicta n. 372. valet pro foro externo; & si Judex non teneatur eam acceptare, nihil proderit declaratio à S. Pontifice facta. At si absolutio sit à censuris ab homine latis, etiam satisfacta parte, non prodest absolutio pro foro externo, quia Pontifex expresse id declarat, ibi, *Nemini omnino, sive Ecclesiastico, sive laico in foro judiciali prodesse*; ac proinde non tenetur Judex eam absolutionem acceptare; sed recurrendum est ad potentem absolvere pro foro externo. *Nog. d. 17. n. 56.*

375 Quæres 6. Quam utilitatem conferat absolutio ab excommunicatione virtute Bullæ in foro conscientie? Quæstio non

procedit de excommunicatione à jure lata, cujus absolutio in foro sacramentali præstita etiam prodest pro foro externo, & judiciali, ut constat ex dictis à n. 372. De excommunicatione igitur ab homine lata, si sit occulta, & non deducta ad forum contentiosum, R. 1. prodesse, ut excommunicatus virtute Bullæ absolutus, pro foro tantum conscientie, possit se gerere in omnibus actibus, sive publicis, sive privatis, ac si non esset excommunicatus. Si tamen post dictam absolutionem, manifestetur excommunicatio, & excommunicatus aliquos exercuisset actus excommunicatis prohibitos; ut vitet punitionem à Judice infligendam debet absolutus probare, & excommunicationem fuisse occultam, & se pro foro conscientie fuisse absolutum, quod efficiet modo dicto n. 373.

376 Si excommunicatio ab homine lata non sit occulta, R. 2. adhuc prodesse illius absolutionem pro foro tantum conscientie. 1. ut sic absolutus, sive laicus sit, sive Ecclesiasticus in loco secreto, & occulto possit se immiscere Divinis, & si Presbyter sit celebrare coram paucis, quibus innotescat absolutio à censura ad vitandum scandalum. 2. ut si Presbyter sit absolutus publice

blice, & cum scandalo celebret (in quo mortaliter peccabit) non incurrat irregularitatem apud Deum, quia apud Deum jam non est excommunicatus; imo neque re ipsa irregularitatem contrahat. In foro tamen exteriori, & ex rigore juris pro irregulari reputabitur; & Judex poterit eum, si velit, punire, & etiam ex æquitate cum eo dissimulare. Pro traditis à n. 375. resolutionibus probandis videatur *Nog.d. 17. tota sect. 6.*

377 Quæres 7. An virtute Bullæ possint absolvi pro foro conscientiae nominatim excommunicati, vel publici Clerici percussores, aut alius, cujus censura deducta est ad forum contentiosum, lite pendente? R. posse satisfacta parte, & valide, & licite absolvi; quia Bulla concedit facultatem absolvendi à censuris sine aliqua limitatione; & hæc absolutio cum sit pro foro conscientiae, nõ perturbat forum externum, quia Judex in illo potest procedere contra excommunicatum, vel suspensum, tanquam si non esset absolutus. Resolutionem intellige cum amplitudine, quæ ponitur in declaratione Pontificia, de qua n. 372; quod nimirum absolutio collata virtute Bullæ Lusitanæ à censuris à jure latis valeat etiam pro foro externo, cujus, cum jam parti sit satisfactum, nulla inde sequitur perturbatio. *Nog.d. 17. à n. 75.*

ARTICULUS II.

Utrum, & quomodo absolutio à censuris impertienda sit in foro sacramentali?

378 Quæres 1. An possit quis valide, & licite absolvi à censuris virtute Bullæ extra Sacramentum pœnitentiæ? Loquendo de Bulla Hispana alij probabiliter negant, alij probabiliter affirmant; ut videre est apud *Nog.d. 17. à n. 81.* loquendo autem de Bulla Lusitana, R. absolute negative, id est virtute illius nec valide, nec licite cõferri posse absolutionem à censuris extra sacramentum. Ratio disparitatis inter unam, & alteram Bullam est, quia in Hispana dicitur, *Ut possint eligere Confessarium, qui eos absolvat ab omnibus peccatis, & cõsuris, etiã Sedi, & c. Aliorum vero Sedi Apostolicæ nõ reservatorũ, ac reservatarũ toties & c.* In Bulla vero Lusitana dicitur, quod virtute illius possit eligi Confessarius ab Ordinario approbatus, qui, eorum confessione audita, absolvat à casibus Sedi Apostolicæ reservatis (aliquibus exceptis) semel in vita, & in mortis articulo, & ab alijs eidem Sedi non reservatis, quoties confitebuntur, nulla facta mentione de censuris.

§ Igitur in his terminis Bullæ Lusitanæ cõceditur indistincte absolutio à casibus, qui habent cõsuras, quin de censuris fiat expressa distinctio; atque adeo ex natura ipsius clausulæ conne-

connexio datur inter absolutionem à peccatis, & absolutionem à censuris; quia peccata nō possunt absolvi, quin prius censuræ absolvantur: sed peccata non possunt absolvi nisi in ipsa sacramentali confessione: ergo etiā censuræ extra sacramentalem confessionem absolvi nequeunt. *Nog. d. 17. à n. 84. qui n. 83, & 88,* bene probat ex terminis Bullæ Hispanæ concedi in ea absolutionem à censuris distinctā ab absolutione à peccatis; & dictionē *Et inter peccata, & censuras resolvi in dictionem disjunctivam Vel,* atque adeo posse Confessarium virtute ipsius Bullæ Hispanæ absolvere à censuris, quin absolvat à peccatis.

379 Ex tradita resolutione sequitur 1. virtute Bullæ Lusitanæ nullatenus posse absentem absolvi à censuris, sicut absolvi nō potest à peccatis ex declaratione Clementis VIII. die 20. Junij an. 1602. Sequitur 2. etiā non posse absolvi invitum; cum enim invitus confiteri non velit, planum est non posse absolutionem recipere, quæ in sacramento impertienda est. Deinde absolvi à censuris est privilegium in Bulla concessum, usus autem privilegij invito, & nolenti applicari non potest. Sequitur 3. etiam penitus ignarum potestatis sibi per Bullam concessæ, virtute illius absolvi non posse; quia ut quis virtute Bullæ à censuris absolvatur, debet libera voluntate ad hoc eligere Confessarium;

qui autem ignorat posse absolvi non eligit Confessarium, qui cum absolvat.

380 Nota tamen 1. quod si habens Bullam, & de illius privilegio nihil cogitans, petat à Confessario, ut eum absolvat quantum potest virtute Bullæ, manebit absolutus à censuris; sicut à reservatione liber manet ille, quem Confessarius potens absolvere à reservatis, absolvit quantum potest. At hic licet explicite ignoret efficaciam Bullæ, implicite illam agnoscit, & dici non potest illius penitus ignarus. Nota 2. à Præfato, vel Judice censuram ferentibus posse invitum, & ignarum absolvi; imo & à quocūque habente privilegium absolvendi à censuris independenter à sacramento confessionis; quia absolutio à censuris absolute non dependet à sciētia, & voluntate illius, qui absolvitur. Nota tamen 3. Religiosos Societatis JESU juxta sua privilegia non posse absolvere à censuris extra sacramentum; quia ex Const. Greg. XIII. privilegij non gaudent nisi dependenter à Generali; Generalis autem disponit, ne à censuris absolvāt extra confessionem. *Comp. Privil. Verbo Absolutio sine. Nog. d. 17. sect. 9. & 10.*

381 Quæres 2. An virtute Bullæ possit quis absolvi à censuris sub cōditione? R. 1. validā esse absolutionē à censuris datā virtute Bullæ sub cōditione de præterito, vel de præsentī; quia hujusmodi cōditiones nec actū, nec

nec effectum suspendunt; sed statim absolutio, vel est valida, si conditio existit, aut impleta sit, & absolutio transit in absolutam, licet absolvens id ignoret. Si vero conditio non existit, nec impleta sit, ex defectu illius nulla est absolutio. Erit tamen dicta absolutio illicita, si detur sub conditione aliqua impertinenti, & minime necessariâ. *Nog. d. 17. à n. 100.*

382 Resp. 2. ut probabilius (licet regulariter loquendo sit illicita) etiam esse validam absolutionem à censuris virtute Bullæ collatam sub conditione de futuro. Si enim sub conditione de futuro ferri potest ex cap. *Præterea* o 2. de *Appellatione*, & cap. *solemnitate* dist. 63. Cur sub ea conditione dari non poterit valida illius absolutio. Confirmatur, quia præceptum, & illius dispensatio possunt dari de futuro: ergo etiam censura, & illius absolutio sacramentalis non potest ita conferri, nec manere suspensa propter conditionem; ideo est quia non dependet ab intentione confessarij, sed ex institutione, & intentione Christi D. At absolutio a censuris est quidam actus judicialis mere humanus, qui potest pendere ab intentione mere humana. *Nog. à n. 103.*

383 Ego tamen hanc illius resolutionem intelligo solum de absolutione à censuris, quæ non impediunt Sacramentum poenitentiae; aut si de omnibus censuris procedat, intelligenda est de absolutione à censuris

non virtute Bullæ Lusitanæ, sed virtute Bullæ Hispanæ, aut alterius privilegij absolvendi à censuris indepēter à Sacramento Pœnitentiæ. Ratio mihi evidens est, quia ex dictis à n. 378. virtute Bullæ Lusitanæ solum intra sacramentum poenitentiae conferri potest absolutio à censuris: atqui absolutio sacramentalis à peccatis non potest manere suspensa sub conditione de futuro: ergo neque absolutio à censuris; aliter maneret poenitens prius absolutus à peccatis, quam à censuris, quod dici non potest de illis, quæ impediunt Sacramentum Pœnitentiæ.

384 Quæres 3. An virtute Bullæ possit quis absolvi à censuris ad cautelam, & ad reincidentiam? R. 1. posse absolvi ad cautelam; nam qui potest absolvere à censura certa, potest etiam absolvere à censura dubia; sicut, qui potest absolvere a peccatis certis, potest a dubijs: sed confessarius virtute Bullæ electus potest absolvere à censuris non exceptis in Bulla, quando certo constat à poenitente fuisse contractas: ergo etiam poterit, quando dubitatur, an contractæ sint, quæ est absolutio ad cautelam. *Nog. d. 17. à n. 110.*

385 Resp. 2. non posse virtute Bullæ præstari absolutionem à censuris ad reincidentiam; id est sub conditione aliquid faciendi intra certum tempus, v. g. satisfaciendi, vel comparandi, ita ut si transacto tempore,

P non

non impleta sit conditio, incidat in eandem moraliter; vel similem censuram. Patet; quia solus potest absolvere à censuris ad reincidentiam, qui potest eas ferre, vel suspendere: atqui per Bullam solum datur facultas ad absolvendum à censuris, & non ad eas ferendas, vel suspendendas: ergo in Bulla non datur privilegium ad absolvendum ad reincidentiam. *Nog. d. 17. à n. 120. qui à n. 122. bene probat maiorem jacti fundamenti.*

386 Quæres 4. An in absolutione à censuris, quæ datur virtute Bullæ, explicanda sit causa ipsius censuræ? *R. 1. negative, sive pœnitēs habeat unā tantum censuram, sive plures, si ab omnibus sit absolvendus. Patet, quia in bulla non præscribitur modus absolvendi exprimendo causam censuræ; quando autem in privilegio non exprimitur modus diversus, regulandus est jure communi, quod non statuit causam esse exprimendam. R. 2. Si pœnitēs, habeat plures censuras, & solum ab aliqua sit absolvendus, debet exprimi causa illius, ut constat, à qua censura absolvatur. Nota tamen hoc juxta Bullam Lusitanam, solum posse cōtingere in absolutione à censuris, quæ non impediunt Sacramentum Pœnitentiæ; cū enim virtute illius absolutio à censuris præstanda sit intra Sacramentum, ex dictis à n. 378. Si censuræ sint ex impediētib; Sacramentū, nō potest pœnitens virtute illius absolvi ab una, quin ab omnibus absolvatur. *Nog. d. 17. à n. 130.**

387 Quæres 5. An qui absolvit virtute Bullæ à censuris uti debeat determinata forma? *R. non requiri aliam formam distinctam ab ea, qua communiter uti solemus; Cum enim Bulla Latina, dum facultatem concedit absolvendi à censuris nihil circa formam disponat, non est cur uti non possimus forma consueta, quæ ad absolutionem à peccatis præmitti solet. Per hoc tamen non nego, quod confessorius virtute Bullæ electus possit uti forma absolutionis, quæ in fine summarij apponitur; non quidem ut necessaria, sed ex devotione, quatenus exprimit varios Bullæ effectus. *Nog. d. 17. n. 136.**

388 Ex ipso autem n. 133. Nota 1. Absolutionem a censuris non posse valide dari per nutus, & signa ab alijs Prælati; S. Pontifici inferioribus; quia nullus, qui in jure communi dispensare non potest, variare potest formam à jure præscriptam; in jure vero, *cap. Cum desideres, & cap. Si aliquando De Sent. Excom.* præscribitur absolutionem à censuris esse dandam, vel per verba, vel per scripturam. Nota 2. Ex eodem à n. 138. eadem numero forma *Absolve te*, posse Confessorium virtute Bullæ valide, absolvere à censuris, & peccatis cum sola prioritate naturæ in absolutione à censuris ex intentione absolvendi prius à censuris, & deinceps a peccatis. Erit tamen dicta absolutio saltem venialiter illicita si ita detur non ur-
gē-

gente necessitate; quia est contra Ecclesie praxim absolvendi prius prioritate reali à censuris, quam a peccatis. Nec facile excogitari potest tanta necessitas, ut confessorius non possit uti hac forma: *Absolvo te ab omnibus censuris, & peccatis &c.*

389 Quæres 6. An valida sit absolutio à censuris per Bullam, si metu, vel dolo extorqueatur? R. 1. si metu gravi cadente in virum constantem extorqueatur, esse nullā, & invalidam, non quidem ex natura rei; quia metus, etiam gravis, non tollit voluntarium simpliciter; sed ex jure positivo in cap. unico de his, quæ vi, metuve in 6. R. 2. esse validam si obtineatur per metum levem; quia in jure tum Canonico, tum Civili metus levis non est in consideratione. R. 3. si absolutio sit extorta per dolum, fraudem, aut errorem circa causam finalem, vel necessario requisitam, esse invalidam. Unde si poenitens dicat confessorio se jam parti satisfecisse, cum non satisfecerit; vel se non posse satisfacere, cum possit, absolutio erit nulla; quia non subsistit causa finalis, quæ movet confessorium ad absolvendum à censura. *Nog. d. 17. à n. 141.*

ARTICULUS III.

De alijs ad absolutionem censurarum virtute Bullæ conferendam spectantibus.

390 Q Uæres 1. An quæcunque suspensio, sive

fit censura, sive mera poena possit virtute Bullæ absolvi: Non est compendij in Cruciatam agere de suspensione, sicut neque de alijs censuris. Pro resolutione autem præsentis quæstionis quoad absolutionem a suspensionibus, quæ sunt censuræ, recolenda sunt quæ diximus à n. 367. quæ enim ibi dicta sunt de absolutione à censuris tam a jure, quam ab homine, quoad forum internum, & externum, intelligenda sunt de omnibus censuris, atque adeo de omnibus suspensionibus, quæ sunt censuræ; sicut etiam quæ diximus de absolutione pro foro Sacramentali à n. 378.

391 Ad quæstionē igitur n. antecedenti propositā R. 1. omnes suspensiones, quæ sūt censure, posse virtute Bullæ absolvi modo dicto locis supra citatis. Atque adeo possunt virtute Bullæ absolvi omnes suspensiones contractæ ob indebitam Sacrorum Ordinum susceptionem, etiam quæ contractur ob susceptionem ordinum ante legitimam ætatem, quod licet impugnet *Tamb.* bene defenditur a *Nog. d. 17. à n. 189.* Et patet, quia Bulla absolute, & absque ulla limitatione concedit facultatem absolvendi ab omni censura: ergo cum nulla detur ratio ad illam restringendam, etiam quoad prædictam suspensionem, restringenda non est. Non potest tamen confessorius virtute Bullæ tollere impedimentum ætatis, ita ut absolutus ante legitimam ætatem,

tem, ministret in ordine male suscepto; quia absolutio tollit impedimentum suspensionis, non tamen ætatis.

392 Resp. 2. virtute Bullæ non posse absolvi suspensiones, quæ sunt meræ pœnæ, & non habent rationem censure; qualis est v.g. illa, qua S. Pontifex, vel Episcopus in pœnâ alicujus delicti jam commissi sacerdotem punit, suspendendo illum per annum, vel aliud tempus determinatum ab exercitio ordinis. Patet, quia suspensio, prout mera pœna est, non venit nomine Censuræ, ut tenent communiter DD; in Bulla autem non conceditur facultas absolvendi, nisi à peccatis, & censuris. Confirmatur, quia suspensio, quæ est pura pœna, non tollitur per absolutionem, sed per dispensationem, aut per lapsum temporis præscripti. *Nog.d. 17. à n. 181.*

393 Quæres 2. Quænam interdicta virtute Bullæ à confessario absolvi possint? R. 1. ex proxime dictis non posse absolvi (si detur) interdictum latum ob culpam præteritam, & non sub ratione medicinæ, sed puræ pœnæ, quia non est censura. Dixi, *si detur* quia interdictum ferri non solet, ut pura pœna ob peccatum præteritum. De absolutione ab interdicto, quod est censura, intra, vel extra Sacramentum, R. 2. observanda esse, quæ diximus à n. 378. sicut etiam, quæ de censuris diximus

à n. 366. hic cum proportione applicanda sunt.

394 Resp. 3. Omne interdictum personale, quod directe, & per se fertur in aliquam personam singularem, posse virtute Bullæ absolvi, dummodo parti læsæ sit satisfactum, aut saltem exigatur cautio, juxta dicta à n. 366. Patet, quia tale interdictum est censura, & in Bulla conceditur facultas absolvendi ab omni censura. Nota tamen absolutionem ab hujusmodi censura virtute Bullæ collatam nunquam prodesse pro foro externo, quia est censura ab homine, cujus absolutio virtute Bullæ non valet pro foro externo, & judiciali juxta dicta à n. 372.

395 Resp. 4. Interdictum generale personale non posse virtute Bullæ absolvi. Patet, quia tale interdictum indivisibiliter fertur in totam communitatem; communitas autem, v.g. capitulum, vel collegium, ut communitas est, non accipit Bullam. Et licet singuli ex illa communitate per Bullam absolvantur, adhuc communitas, ut est unum corpus, absoluta non manet.

396 Resp. 5. Interdictum locale, sive sit generale, sive speciale, per Bullam auferri non posse; quanvis vera censura sit. Patet, quia facultas in Bulla concessa ad absolvendum est in ordine ad personas, & non ad loca, ibi, *In confessorem eligere, qui eorum confessione audita, ipsos &c.* Unde quan-

quanvis absolvatur persona, quæ dedit causam interdicto locali, ipsum interdictum non tollitur, sed relaxari debet ab eo, qui illud tulit. *Nog. d. 17. à n. 196. ad 202.* ubi notat prohibitam esse absolutionem ad cautelam ab interdicto locali generali in cap. *Præsenti de sent. excom. in 6.*

397 Quæres 3. An virtute Bullæ possit absolvi cessatio à Divinis, Depositiõ, & Degradatiõ? *R. Negative.* Et quoad cessationem à Divinis, tum quia non est censura, juxta dicta *n. 212.* tum quia semper versatur circa locum, & non circa personas, nisi cum ordine ad locum; atque adeo in illa militat ratio proxime adducta circa interdictum locale. Quoad Depositionem, & Degradationem, quæ solum personas afficiunt; quia non sunt censuræ, sed pœnæ, & impedimenta ex natura sua perpetua, absque ulla spe restitutionis ad pristinum statum. *Nog. d. 17. à n. 203.*

398 Quæres 4. An virtute Bullæ possit aliqua irregularitas auferri? Conveniunt AA. non posse virtute Bullæ tolli irregularitatem, quæ est imposita ob indecentiam, qualis est, quæ oritur ex bigamia, ex defectu nataliũ, ex homicidio autoritate publica factõ, quæ dicitur d. f. c. t. u. lenitatis, & omnẽ aliã, quæ sine peccato cõtrahitur. Ratio est, quia hæ irregularitates nec sunt censure, nec pœnæ ecclesiasticæ, sed quædam impedimenta ab Ecclesia statuta in reverentiam status

Ecclesiastici pro ordinibus suscipiendis, vel beneficijs obtinendis. Idem dictum habeas de irregularitate ex homicidio propria autoritate factõ, sive voluntario, sive casuali, vel ex mutilatione, quia quanvis talis irregularitas imponatur in pœnam delicti, etiam imponitur ob indecentiam, quam habet homicida cum statu Ecclesiastico; non enim representat mansuetudinem Christi Domini, qui ab alio vitam abstulit.

399 Tota difficultas est, de Irregularitate, quæ est pura pœna peccati, & non ob indecentiã, qualis est, quæ cõtrahitur ex mala administratione Sacramentorũ; quia v. g. excõmunicatus, vel alia censure ligatus Missã celebrat, vel actũ ordinis Sacri exercet, vel rebaptizat, &c. De his irregularitatibus affirmat cõmuniter Thomistæ posse tolli virtute Bullæ, quia credunt esse censuras; & illorũ sententiam dicunt alij probabilem apud *Nog. d. 17. à n. 212.* alij in praxi amplectendam, urgente necessitate, in qua nõ datur facilis recursus ad Nuntiũ, vel Episcopũ.

400 Nihilominus *R.* nullam omnino irregularitatem, etiam ex delicto proveniente, posse virtute Bullæ absolvi, vel dispensari. Patet, quia nulla datur irregularitas, quæ sit censura; nam Innocentius III. consultus, quid per censuram Ecclesiasticam intelligeretur, in cap. *querenti de verb. signif.* ait ibi, *Respondemus, quod per eam non solum interdicti, sed*

suspensionis, & excommunicationis sententia valet intelligi; si vero irregularitas ex delicto esset censura, insufficienter responderet Pontifex illam omittens, quod non est dicendum, cum responsio illius doctrinalis sit; atqui in Bulla, ut sæpe diximus, solum datur facultas ad absolvendum à censuris non exceptis, & non à pœnis, quæ censuræ non sunt: ergo &c.

401 Quod si dicas in absolutio- nis forma, quæ ponitur in fine sum- marij, tribuenda semel in vita, & in mortis articulo, apponi per Com- missarium verba hæc *Absolve te ab omnibus censuris, & pœnis. Vulgò, & de todas as outras censuras, & penas, que por qualquer couza bajas incorrido. &c.* inde non colligi, quod virtute Bul- læ possit tolli aliqua irregularitas (i- dem dictum habeas de suspensione, quæ sit mera pœna juxta dicta n. 392. & de cessatione à Divinis, & alijs pœnis n. 393. & 397.) quin in ea absolute dicitio *à pœnis, & penas*, aut ponitur ad ornatum, & majorem explicationem; vel potius est intelligenda de pœnis, quas ca- nones pœnitentiales aliquibus impo- nunt, arcendo illos à sacra com- munionem ad certum tempus, & non de his pœnis, quibus deagimus, quæ censuræ non sunt. *Nog. d. 17. n. 182. & n. 225.*

C A P U T XVIII.

De casibus Episcopo reservatis, qui virtute Bullæ possunt absolvi toties quoties.

402 **N**Ostri instituti non est ex professo agere de casibus Episcopis reservatis; tunc neque inquirere, quos possunt, vel non possunt reservare; ipsis, dum reservant, ea cura incumbit. Vide- atur *Nog. d. 18. à n. 2.* Quia tamen ad expeditiorem usum Cruciatæ necessaria est aliqua notitia reserva- torum hujusmodi.

403 Suppono 1. ex casibus o- lim Episcopis in jure reservatis nul- lum jam tale esse; si excipias 1. ca- sum abortus foetus animati, quoad excommunicationem, quam Gregor. XIV. *in const. Sedes Apostolica* voluit esse reservatam, non Sedi Apostoli- cæ (ut erat *per const. Effrenatam Xisti V.*) sed Ordinario loci. *Nog. ibidem n. 3. & 101.* si excipias 2. per- cussionem clerici levem, quæ Episco- po reservatur in cap. *Pervenit de sent. excom. Nog. cit. n. 3. & 191.*

404 Suppono 2. ex Conc. Trid. *Ses. 24. c. 6. de reform.* posse Episco- pos absolvere à peccatis S. Ponti- fici reservatis, dummodo occulta sint, & non deducta ad forum contentiosum. Hæc tamen facultas non extēditur ad casus Bullæ Cœnæ, etiam occultos,
ex

ex dictis à n. 318. Quid autem sit occultum, diximus à n. 315. & quoties confessarius possit absolvere virtute cruciatæ à casibus occultis extra Bullam cœnæ Pontifici reservatis, à n. 319. His suppositis, quia ijdem casus in multis Diœcesibus reservantur, ne eosdem diversis in locis repetamus, omnes sequenti articulo breviter explicabimus, & art. 2. qui in unaquaque Diœcesi reserventur, recensebimus.

ARTICULUS I.

Brevis explicatio casuum in Diœcesibus ad coronam Portugalliae spectantibus Episcopis reservatorum.

§. 1.

Hæresis.

405 **Q**uid sit hæresis, & quæ requirantur, ut sit reservata Pontifici per Bullam Cœnæ, constat ex dictis à n. 340. Quoad reservationem vero Episcopalem [si Diœcesim Conimbricensem, de qua aliqui dubitant, excipias] in reliquis solum reservatur hæresis externa, & non, quæ pure mentalis sit. Hinc vero oritur dubium, quid per hæresim externam reservent Episcopi? Et ratio dubitandi est, quia hæresis externa reservatur Pontifici in 1. Can. Bullæ cœnæ; in declar. aut. Sacr. Congreg. de mandato Clementis

VIII. edita, prohibetur Episcopis *Ne sibi superflue* reservent casus in Bulla die cœnæ Domini legi consueta contentos, neque alios Sedi Apostolicæ specialiter reservatos.

§. 1. Resp. 1. in præsentī casu nihil reservari ab Episcopis, sed declarari non posse confessarios absolvere ab hæresi non pure mentali, etiam occulta; quia etiam hæc propter dicta n. 319. & 341. S. Pontifici reservatur. Sic in *commutatione votorum* nihil sibi reservant Episcopi, sed declarant confessarios non posse vota commutare. R. 2. reservari ab Episcopis hæresim externam, quæ committatur cū ignorantia censuræ. Cum enim ex dictis n. 301. peccata S. Pontifici reservata omnia regulariter habeant censuram annexam, & quoties censura non incurritur, etiam reservatio non incurritur, qui ob ignorantiam non contraxit censuram hæresi externæ annexam, Pontificiam reservationem evasit: & tunc habet locum Episcopalis. *Nog. d. 18. à n. 19.*

§. 2.

Blasphemia publica.

406 **B**lasphemia est locutio per modum convitij cōtra Deum, vel Sanctos, aut creaturas, dummodo hæc redundet contra Deum. Alia est hæreticalis, quæ continet aliquem errorem contra fidem, ut *Deus non est justus*: & hæc

reservatur DD. Inquisitoribus, & cum sit propositio formaliter, vel virtualiter hæretica, ad illos pertinet ejus cognitio. Alia est simplex, & non hæreticalis, quæ nihil affirmat, aut negat contra fidem, v. g. *Pereat Deus*; & hanc sibi reservant Episcopi, dummodo sit publica, idest notoria maiori partii vicinæ, vel communitatis, juxta dicta n. 315. Quoties autem blasphemia vel ex repentina indignatione, vel ex inadvertentia, aut ex alio principio peccatum mortale non est, nulla datur reservatio. *Nog. d. 18. à n. 24.* ubi adducit plures enuntiationis, quæ sunt, & plures, quæ non sunt blasphemix, & n. 41. concludit omnes blasphemias non hæreticales esse ejusdem speciei, sive sint contra Deum, sive contra B. Virginem, aut Sanctos.

§. 3.

Veneficia.

407 **V**eneficium est quædam vana observatio, non quæcunque, sed talis, ut per eam quis intendat nocere proximo, vel in persona, vel in rebus, v. g. inducendo tempestates super agros, & similia mala faciendo ope Dæmonis tacite, vel expresse invocati. Incidunt autem in reservationem hujus casus, qui faciunt maleficium ad inferendum dictum damnum. Qui autem veneficijs utuntur factis à magistris diabolicæ hujus artis, tunc solum reserva-

tionem incurrunt, quando hæc imponitur non solû veneficis, idest veneficia facientibus, sed etiam illis utentibus, ut in aliquibus Dioccesibus, de quibus art. sequenti.

§ Reservationem verò non incurrunt 1. Qui colligunt herbas, ossa, & similem materiam veneficiorum. 2. qui consulunt, aut mandant veneficis, ut illa conficiant, aut jam factis utantur, hi enim non comprehenduntur sub verbis, quibus hic casus reservari solet, nimirum *venefici, veneficæ, veneficia*, & aliquando *illis utentes*, quæ mandantes, consulentes, aut inducentes non exprimunt.

§ Tertio hujus casus reservationem non incurrunt, qui peccant in alijs speciebus superstitionis, v. g. tribuendi Deo cultum indebitum, divinationis, vanæ observantiæ ad effectus non malos, magiæ, incantationis, sortilegij, astrologicæ artis, & aliorum maleficiorum, quæ licet non fiant sine invocatione tacita, vel expressa Dæmonis, proprie tamé non veniunt *veneficij* nomine.

§ Notet autem confessarius in peccato veneficij debere examinare 1. an pœnitens inierit pactû expressum cum Dæmone? 2. an obedientiam ei promiserit, cultum ve, & honoré exhibuerit? 3. an veneficia confecerit ex rebus sacris? 4. denique, an peccato veneficij additæ fuerint aliæ species malitiæ, verbi gratia hæresis, idolatriæ, aut sacrilegij; nec non, an suo

venificio damnum intulerit? Et si deprehenderit hæresim, remittat eum ad Inquisitores; si reservatio tantum Episcopalis intervenerit, virtute Bullæ, aut alterius privilegij eum absolvat; & si nullum ad id privilegium habeat, remittat ad Episcopum; si vero damnum sit illatum, juxta restitutionis regulas refarciendum est. *Nog. d. 18. à n. 42.*

§. 4.

Invocatio Dæmonis, & pactum tacitū, vel expressum cum ipso.

408 **I**nvocatio Dæmonis duplex est, altera expressa, quæ tunc datur, quando aliquis à Dæmone petit, ut aliquid faciat, dicat, vel doceat; hæc vel potest esse simplex, & sine ullo pacto, vel cum pacto expresso inter petentem, & Dæmonem, sive hic repromittat, sive non. Altera invocatio est tacita; & tunc datur, quando aliquis utitur actionibus, non à se, sed ab alio conventis cum Dæmone, quibus utendo censetur voluntati Dæmonis assentiri, eumque facto ipso invocare, in quo etiam consistit pactum tacitum. Recole dicta *n. antecedenti*, & vide *Nog. d. 18. à n. 53.* ubi inter alia adducit duas regulas ad cognoscendum, quando detur hujusmodi pactum tacitum cum Dæmone.

§. 5.

Homicidium voluntarium.

409 **H**omicidium voluntarium est illud, quod est volitum in se, vel in sua causa, v. g. in veneno, vel in vulnere læthali; aliud est voluntarium directe, ut quando quis sciens, & volens occidit ferro, aut sclopeto; aliud voluntarium indirecte, ut quando quis nolens occidere, facit voluntarie actionem per se, & ex natura sua mortis illativam. Unde qui propinavit venenum, aut læthale vulnus inflixit, quanvis non habuerit intentionem occidendi, si mors sequatur habet casum reservatum, quia voluntarie posuit actionem, ex qua regulariter mors sequitur.

410 Homicidium casuale è contra est illud, quod neque in se, neque in causa, ex qua communiter mors sequatur, est volitum; hoc non reservatur, & si habeat admixtum aliquid voluntarij, imò & culpæ gravis; v. g. occisio in ebrietate, eo quod non fuit adhibita diligentia, ne sequeretur. Idè dicendum de eo, qui vulnus inflixit non læthale de se, ex quo tamen ob incuriam chirurgi, vel ex alio casu mors secuta est; & idem de alijs similibus, in quibus homicidium non est simpliciter voluntarium. Verba autè reservativa, cum sint in materia odiosa, strictissime interpretanda sunt. Et

Q

ob

ob hanc etiam rationem reservationē non incurrunt mandantes, & confu- lentes, & quicumque alij, qui morali- ter concurrunt ad homicidium vo- luntarium, licet non minus graviter peccent, quam illud exequentes.

411 Ipsum vero homicidium voluntarium, ut sit reservatum, debet esse mortaliter injustum. Unde non incurrunt reservationem 1. Milites occidentes in bello justo, aut saltem ut injusto non cognito; dum enim militibus non constet de belli injusti- tia, debent illud justum reputare, nec tenentur examinare illius causas, sed prudenter operantur sequentes par- tem sui Principis. 2. Judices, & justi- tiæ ministri, qui juxta leges auctori- tate publica damnant ad mortem, e- amque inferunt, quanvis ex odio, aut vindicta id faciant; quia licet tunc mortaliter peccent, peccatum erit odij, aut vindictæ, & nō homicidij in- justi. 3. qui occidunt cum moderami- ne inculpate tutelæ defendendo vi- tam; idque quanvis aggressor sit Pa- ter, Filius, Frater, Dominus, Conjux, Sacerdos, Religiosus, aut persona pu- blica Reip. maxime necessaria; quia, licet fortasse in hoc ultimo casu pec- cet contra charitatem, non peccant contra justitiam in aliquo ex dictis, neque ad restitutionem tenentur, ne- que incurrunt irregularitatem.

412 Utrum vero reservationem incurrat, qui, pro tuenda propria vita, occidit absque moderamine inculpa-

tæ tutelæ? Affirmat *Nog.* contra *Suar.* *Luf.* & alios, etiam in Ulyssiponenfi Dicecesi, ubi reservatur homicidium extra propriam defensionem. Ratio illi est, quia ea exceptio debet intelli- gi secundum jus, & DD. at secundum jus, & DD. qui ita occidit, voluntarie occidit, peccat mortaliter, & incurrit irregularitatem; ergo etiam reservati- onem. At servato moderamine incul- pate tutelæ, quanvis occidens in sui defensionem fuerit in culpa mortali, ut ab alio invaderetur, reservationem non incurreret; quia adhuc habet jus ad se defendendum, ut communiter do- cent DD. de adultero, qui aggressus à marito potest pro sui defensione il- lum occidere.

413 Circa reservationem homi- cidij voluntarij incurrendam ab oc- cidente pro defensione proprij hono- ris, vel bonorum temporalium, præ oculis habendæ aliquæ propositio- nes damnatæ ab Alex. VII. & Innoc. XI. ex quarum damnatione multæ o- piniones, fortasse antecederent proba- biles, probabilitatem omnino amise- runt.

1. *Propositio: Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumni- am inferre, si aliter hæc ignominia vita- ri non potest. Idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percuti- at, & post impactam alapam, vel ictum fustis, fugiat.* Innoc. XI.

2. *Est licitum Religioso, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se, vel*
de

de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non suppetit; uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus, vel ipsi Religioso, vel ejus Religioni publice, & coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur. Alex. VII.

3. Non peccat maritus occidendo propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam. Alex. VII.

4. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei. Innoc. XI.

5. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam Judicem, à quo iniqua certo imminet sententia; si alia via non potest innocens damnum evitare. Alex. VII.

6. Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quæ actu possidemus, sed etiam ad quæ inchoatum jus habemus, & quæ nos possessuros speramus. Innoc. XI.

7. Licitum est tam hæredi, quam legatario contra injuste impediens, ne vel hæreditas adeatur, vel legata solvantur se taliter defendere (id est defensione occisiva, ut præcedenti propositione dicebat) sicut & jus habenti in cathedrâ, vel præbendâ contra eorum possessionem injuste impediens. Innoc. XI.

414 Ex damnatione igitur dictarum propositionum sequitur peccare mortaliter peccato homicidij voluntarij, atque adeo reservationem Episcopalem incurrere, qui voluntarie

occidunt in casibus, in quibus dictæ propositiones affirmant id non esse peccatum, vel esse licitum, non obstante quacûque probabilitate, quam antea habuerit quælibet ex dictis propositionibus. Nam post illarum damnationem sunt omnes certò improbabilis; quia certum est (utpote Pontificia declaratione in materia morum pro tota Ecclesia stabilitum) quod illicitum sit, & mortaliter peccaminosum in dictis casibus pro defensione honoris, & bonorum temporalium aggressorem occidere, aut se defensione occisiva defendere, quæ latius prosequitur Nog. d. 18. à n. 71. ad 138, & alia, quæ superius in hoc §. continentur, *ibidem* à n. 62.

415 Adhuc tamen nota 1. circa 3. propositionem, maritum occidentem aut uxorem in adulterio deprehensam, aut ipsum adulterum, licet incurrat reservationem Episcopalem; non tamen incurrere reservationem Pontificiam, si occidat adulterum Clericum. Et ratio est, quia maritus occidens adulterum Clericum non incurrit excommunicationem Can. *Si quis suadente*; non enim vult Ecclesia tam pœnam Ecclesiasticam incurri in casu tanti, & justis doloris, cap. *Si vero de sent. excom. ibi*, *Nec ille compellendus est ad Sedem Apostolicam venire, qui in Clericum cû uxore, matre, sorore, vel filia propria turpiter inventum manus injecerit violentas*. Ex dictis autem n. 301. constat peccata S. Pontifici

tifici reservata talia non esse, quoties censura non incurritur. Ad reservat ionem vero Episcopalem incurrendam non requiritur censura; cum enim sit medicinalis restrictio jurisdictionis ad absolvendum à peccato homicidij, sufficit ipsum peccatum, quod, non obstante justo dolore, committit, qui uxorem adulteram, aut quemcunque alium occidit inventum cum matre, filia, aut sorore.

§ Nota 2. circa 4. propositionē, licet reservationem incurrat, qui furem occidit pro defensione rei minimę, v.g. unius, aut alterius aurei, non peccare tamen, nec reservationem incurrare, qui occidat pro defensione bonorum suorum, si hæc magni momenti sint, quia ea bona necessaria sunt ad conservandam vitam; atque adeo eorum defensio est pro vita. Quanti autem valoris debeat esse res, ut censeatur magni momenti, vide apud *Nog.* & alios ab eodem citatos, d. 18 n. 127. qui ex circumstantijs personarum dictam summam aut extendunt, aut coarctant.

§. 6.

Abortus procuratio

416 **A** Bortus est intempestivus, & immaturus humani foetus ortus; duplex esse potest, alter foetus animati, & est verum homicidium; alter foetus inanimati. Communis autem sententia docet

foetum animari regulariter in masculis post quadragesimum diem, & in foeminis post octogesimum à conceptione, quare ut improbable omnino rejiciendum est delirium cujusdam Medici, quod ab Innoc. XI. damnatur in hac propositione: *Videtur probabile omnem foetum, quandiu in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur; ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.*

417 Damnavit etiam Innoc. XI. hanc propositionem; *Licet procurare abortum ante animationem foetus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur; ex cujus damnatione manet omnino improbable placitum eorum, qui id affirmabant licitum.* Est autem mortaliter illicitum procurare abortum hujusmodi foetus inanimati; etiam si puella per violentiam inevitabilem, absque ulla culpa conceperit. Item licet sit Monialis observantissimi conventus, qui ex partu gravissime infamabitur; idque quavis Monialis conceperit ope Dæmonis incubi eam violenter cognoscens; quia ille foetus adhuc est humanus, ex semine hominis à Dæmone ad illum effectum adducto; procuratio autem abortus foetus humani est intrinsece mala, & que in nullo casu est licita; sicut ex eadem ratione in nullo licet procurare pollutionem.

418 Procurare autem abortum est studiose, seu de proposito potionibus,

bus, herbis, percutionibus, aut similibus agere, ut foetus immature ejiciatur; & qui prædicta remedia porrigunt, sumunt, vel applicant, aut aliquo modo physice concurrunt ad immaturam foetus ejectionem, reservationem incurrunt, licet foetus supervivat, & baptifetur. Dixi *physice concurrunt*; quia procuratio dicit concursum physicum, & nisi in reservatione exprimentur, extendenda non est ad causas morales mandantes, cōsulentes, &c.

419 Nota adhuc 1. non incurrere reservationem, quoties procuratio abortus stare potest sine peccato, ut quando mulier est in vitæ periculo, & non datur aliud remedium, ut vivat, nisi pharmacum ex natura sua curativum talis infirmitatis, quanvis inde sequatur abortus, qui non intenditur, sed prævidetur, quia expellendo humores noxios, expellet etiam foetum inanimatum. Quod si nulla sit spes, quod foetus animatus vivere possit, & baptifari, sit tamen spes, quod mater vivat, poterit applicari remedium æque utile ad vitam matris, & mortem foetus. Nunquam tamen prægnanti licet applicare remedium, quod directe tendat ad abortum, quia id est intrinsece malum. Nota 2. etiam non incurrere reservationem homicidij voluntarij, neque impositam contra procurantes abortum foetus animati, si procuretur abortus in dubio, an foetus sit animatus; quia quando delictum

reservatur intelligitur de certo commisso; in dubio autem de animatione foetus certò non constat de homicidio, neque de procuratione abortus foetus animati; & de irregularitate multi probabiliter id docent. *Nog. d. 18. à n. 111.*

§. 7.

Oppressio, sive suffocatio prolis

420 **S**uffocatio prolis etiam est homicidium, & sub homicidio intelligi potest reservata. Quia tamen in aliqua Dicecesi reservari potest, non reservato homicidio, aut simul ut distincta ab illo. Sciendum est suffocationem evenire posse 1. de industria, quando foemina, ut delictum suum occultet, prolem natam suffocat; quod si puer vulnere, vel veneno interficiatur, non erit suffocatio. 2. quando mater, vel nutrix in eodem lecto infantem collocant ad cōdormiendum, ab ipsisque opprimuntur; & hoc contingere potest 1. adhibita antecedenter morali diligentia, ne opprimatur; & tunc non incurritur reservatio, imò neque peccatum committitur; quia oppressio neque in se, neque in causa fuit volita; sive detur opera rei licitæ, sive illicitæ. 2. matre, vel nutrice periculum advertentibus, & non curantibus; & tunc dabitur peccatum juxta gradum negligentiae; & si pertingat ad culpam mortalem, & suffocatio sequatur, erit

erit reservata. *Nog. d. 18. à n. 139.*

§. 8.

Voluntaria membri mutilatio

421 **D**E hoc casu nihil apud *Nog.* quia tamen reservari dicitur in Diœcesi Visensi, Sciendum est membrum mutilari per illius abscissionem, quæ si voluntaria non sit, non reservatur. Nomine autem membri venit ea pars corporis, quæ habet distinctum officium, ut pes, manus, oculus, &c. De digito dubitatur, an sit membrum, cujus abscissio reservetur. Et quidem, si tot digiti abscindantur, ut manus reddatur inutilis ad munus suum, erit abscissio reservata. Secus dicendum, si unus, vel alter, digitus abscindatur, & manus adhuc profit, licet minus bene; verba enim reservationis stricte interpretanda sunt, & digitus magis est articulus membri, quam membrum. Qui vero membrum debilitavit, sed non abscidit, reservatum non habet, quia non mutilavit.

§. 9.

Incendium de proposito ex intentione nocendi.

422 **C**Ontingit casus hic, quando quis scienter excitat incendium animo nocendi, v.g. ut alienam segetem, vel domum comburat. Unde non incurritur re-

servatio, 1. si casu incendium excite-
tur, & damnum inferat, ut quando
quis ignem applicet locis incultis, ut
pascua gregibus nascantur, quanvis
inde damnum grave alicui sequutum
fuerit. 2. si ex inadvertentia inculpa-
bili id contingat; quia in his casibus
non excitatur incendium ex intentio-
ne nocendi. Quod si inadvertentia sit
mortaliter peccaminosa, non excusari
à reservatione, indicat *Nog.* excusari
vero probabiliter docet *Abreu*, quia
etiam tunc non excitatur ex intentio-
ne nocendi. 3. à reservatione, licet nõ
à peccato, excusatur, qui ex intentio-
ne nocendi applicuit ignem, incen-
diũ tamen extinctũ est, antequam no-
ceret, vel ab hominibus, vel à super-
veniente pluvia; quia ad reservationẽ
non sufficit actus inchoatus, sed de-
bet esse in suo esse consumatus. Nota
deinde incendiarios rei Ecclesiasticæ
excommunicationem ipso facto non
incurrere, esse tamen ab Ordinario
excommunicandos, *ex cap. Tua nos de
sent. excom.* & si ab Ordinario specia-
liter declarentur, habebũt reservatio-
nem Pontificiam, & neque ab ipso E-
piscopo absolvi poterunt; ut poterant
ante declarationem. Secus dicendum
de incendiarijs rei profanæ, qui licet
ab Ordinario declarentur excommu-
nicati, reservationem Pontificiam nõ
habent; sicut illã non habent incendi-
arij rei Ecclesiasticæ ante declaratio-
nem nominatim. *Nog. d. 18. à n. 143.*

§. 10.

§. 10.

Sacrilgium

423 **S**acrilgium est violatio rei sacræ, prout res sacra comprehendit etiam personas, & loca. Triplex est sacrilegij species; aliud enim dicitur personale, aliud locale, aliud reale. Sacrilgium personale versatur circa personas sacras. Persona sacra dicitur, quæ Deo peculiariter est destinata, vel per votum, vel per Ordinem Sacrum. Quatuor modis violari potest persona sacra. 1. per violentam manuum injectionem, quæ in hoc casu non reservatur, & plerunque in Diocesisibus in diverso casu proponitur, de quo §. sequenti. 2. violatur per usurpatam jurisdictionem, trahendo personas Ecclesiasticas ad iudicium sæculare, vel illis veltigalia imponendo; hæc tamen violatio non est Episcopo reservata, sed reservatur S. Pontifici in Bulla Cœnæ. 3. violatur persona sacra per actiones veneras. 4. per furtum, auferendo bona, census, aut oblationes deputata ad sustentationem ipsius personæ; at neque hæc 3. & 4. violatio personæ sacræ hic reservantur, quod ex recepta consuetudine probat cum alijs *Nog. d. 18. à n. 159.* & quoad actiones veneras, etiam ex decreto S. Congreg. de mandato Clem. VIII. edito.

424 Sacrilgium locale versatur

circa loca sacra, qualia sunt Tempa, Monasteria, hospitalia, & quæcunque alia auctoritate Episcopi ad D. cultum erecta. Quatuor etiam modis violari potest locus sacer, 1. per violentam, vel fraudulentam extractionem delinquentis, qui ad eum confugerat, & immunitatis privilegio gaudebat. Qui autem loci, & quæ personæ immunitate Ecclesiastica gaudeant, vide apud *M. Suar. tom. 1. de Relig. tr. 2. lib. 3.* violatur 2. per mercaturam, & strepitum forensem, ac judicialem. 3. per sanguinis, aut seminis effusionem peccaminosam. 4. per furtum rei sacræ, vel ad ipsum locum sacrum spectantis. Circa huiusmodi violationes, & sacrilegia

425 Dico 1. sacrilegium reservatum committit Judex, & quilibet alius iustitiæ minister, qui per vim extrahit reum ab Ecclesia in casibus, in quibus illius immunitate gaudet. Dico 2. si reus ab Ecclesia dolo, vel fraude per aliquem particularem extrahatur, eo consilio, ut extra Ecclesiam capiatur, & de facto à Judice capitur, reservatum etiam committit Judex; quia etiam tunc Ecclesia offenditur, & violatur. *Nog. d. 18. n. 166.* ubi non improbabilem dicit sententiam *Leandri* cum alijs in hac 2. resolutione oppositum docentis; & quidem merito, si nullum intervenit consilium, aut cooperatio Judicis, aut ministrorum iustitiæ. Dico 3. non committit sacrilegium, nec peccatum refer-

reservatum, qui in Ecclesia capit delinquentem sponte se offerentem; nec qui dolo, blanditijs, & promissionibus sine violentia inde extrahit; quia tunc non fit injuria loco sacro, sed ipsi delinquenti. *Nog. n. 165.*

426 Dico 4. Non habent casum reservatum mercaturam, vel strepitum forenses in Ecclesijs exercentes. Ratio primę partis est; quia mercatura plerunque non est peccatum mortale; & licet aliquando ad mortale accedat, quando scilicet D. Officia turbat, & impedit, non tamen est atrox, & frequens, quod solum expedit reservari ex, adducto Clem. VIII. decreto. Ratio 2. partis est; quia licet Judices tunc committant sacrilegium in locum sacrum, quia id illis prohibetur in *cap. Decet de immunitate Eccles. in 6. DD.* tamen agentes de his, quæ veniunt nomine *sacrilegij reservati*, de hoc non loquuntur. *Nog. d. 18. à n. 167.* Dico 5. habet sacrilegium reservatum, qui frangit portas Ecclesiæ, aut alterius loci sacri, ut deprædetur, quæ ibi sunt, effectu etiam non secuto; & qui destruit, vel incendit talia loca. Traditur hæc resolutio ab *Abreu*, cui non dissentiret *Nog.* si illius meminisset.

427 Dico 6. Reservationem sacrilegij localis incurrit, qui occidit in loco sacro, etiam sine sanguinis effusione; quia vere Ecclesiam violat, *cap. si motum de consecr. dist. 1. cap. Posuisti de consecr. Eccles.* Secus dicendum de

percussione gravi sine effusione sanguinis, per quam non violatur Ecclesia, eo quod jura loquantur de percussione cum sanguinis effusione. Neque sufficit quæcunque effusio v. g. per duas, aut tres guttas, sed requiritur ad reservationem, & violationem sanguinis effusio per magnam copiam; & hæc etiam non sufficit, si fiat per nasum, ex quo facile magna sanguinis copia effunditur. Ratio est, quia hæc non sunt crimina atrocissima, ut reserventur; & à fortiori reservata non erit copiosa sanguinis effusio, si per jocum, aut casu contingat absque peccato.

428 Dico 7. eandem reservationem sacrilegij localis incurrit, qui in Ecclesia, vel Cæmeterio vulnerat, effusio tamen sanguinis fit extra Ecclesiam, aut Cæmeterium: quia tunc in loco sacro ponitur causa naturalis illius effusionis; secus è contra dicendum de eo, qui extra vulneravit, sanguinis autem effusio, aut mors secuta fuit intra Ecclesiam. Dico 8. dictam reservationem non incurrit, qui in Ecclesia, vel Cæmeterio occulte occidit, vel vulnerat; quia licet committat sacrilegium, per illud, ut pote occultum, non violantur Ecclesia, vel Cæmeterium; hinc autem non reservatur quodcunque sacrilegium, sed illud, per quod locus sacer polluitur, & violatur; ita ut reconciliatione indigeat. *Nog. d. 18. à n. 174.*

429 Dico 9. dicta reservatio sacrilegij localis per effusionem seminis humani

humani solum incurritur, quando illa est publica. Unde non reservatur fornicatio, aut pollutio voluntaria in loco sacro habita. Si occulte fiant; quia licet sacrilegia sint, atrocia non videntur. Idem a fortiori dictum habes de copula conjugali, quam, si occulte habeatur, valde probabile est non esse sacrilegium. A reservatione tamen non liberamus dictos casus, si publice fiant, aut, etiam occulte, inter missarum solemnias, vel manifestato Eucharistiæ Sacramento; quia tunc inter atrocia numerantur, & per publicam seminis effusionem Ecclesia polluitur. *Nog. d. 18. à n. 181.*

430 Dico 10. reservationem sacrilegij localis incurrit, qui furatur rem sacram. v. g. calicem, sacras vestes, & similia bona sacra. Item, qui furatur ex sacro bona etiam non sacra, modo sint sub tutela Ecclesiæ, & vel inserviant ad illius usus, ut tapetia, lampades, & similia; vel fuerint commodata, aut conducta ad ejus ornatum; vel Ecclesiæ sint tradita in custodiam, aut in pignus, aut alio modo. Reservationem tamen non incurrit, nec proprie sacrilegium committit, qui in Ecclesia furatur marsupium, tapetem ad sedendum illuc adductum, & similia, quæ nec sunt sacra, nec specialiter in custodiam, aut alio modo Ecclesiæ commissa. *Nog. d. 18. à n. 183.* Ex *Abreu* idem dictum habes de furante oblationes, & similia ad Parochum per-

pertinentia, aut ex illis, quæ sunt deputata ad sustentationem ministrorum.

431 Sacrilegium reale, quæ est tertia species sacrilegij, versatur circa res sacras, prout à loco, & personis distinguntur, qualia sunt Sacramenta, vasa sacra, Reliquiæ, & Imagines Sanctæ, necnon ornamenta Ecclesiæ, ac ministrorum ejus, &c. Committitur autem hujusmodi sacrilegium, 1. quando quis celebrat, vel conficit aliquod Sacramentum, aut illud recipit in peccato mortali; & hoc non reservari & praxis, & DD. cõmuniter docent. 2. quando quis utitur vasibus, aut vestibus sacris ad usum profanum, seu ad proprium usum; Sanctas Imagines indecore pingit; Reliquias Sanctorum irreverenter tractat; verbis, aut sententijs Sacræ Scripturæ, Sacramentis, aut eorum materijs ad superstitiones, aut res vanas, & ridiculas utitur; aut inuficas lascivas miscet cum Sacris. Hæc vero sacrilegia realia reservata esse sub nomine *Sacrilegij* probabiliter docet *Abreu*, at cum *Quintanad.* probabilius non esse reservata asserit *Nog. d. 18. à n. 186.* Atque adeo juxta ipsum nomine *Sacrilegij* nullum reservatur sacrilegium personale, nullum reale; sed solum, quæ ex localibus superius inculcavimus à n. 425.

§. 11.

Injeſtio manus violentæ in Clericum.

432 **N**omine Clerici hîc veniunt omnes, qui gaudent privilegio *Can. ſiquis ſuadente*; qui autem eo privilegio gaudeant, vide apud DD. de hoc ex profeſſio tractantes. Suppono deinde 1. reſervationem hanc non incurrere, qui percutiendo clericum, mortaliter non peccavit; pro quo vide dicta à n. 411. hîc enim locum etiam habent, quæ ibi diximus liberare à reſervatione homicidij voluntarij defectu peccati mortalis. Suppono 2. hîc per injeſtionem violentam intelligi percuffionem clerici enormem, ſive gravem; & mediocrem; nam percuffio levis (mortaliter tamen peccaminofa) Epifcopo reſervatur in cap. *Pervenit de ſent. excom.* ut jam diximus n. 403. At hæc, cum annexam habeat excommunicationem, pertinet ad caſum ſequentem. Cum autem percuffio gravis, & mediocris reſerventur S. Pontifici, dubium hic oritur ſimile alteri ſuperius n. 405. de hæreſi excitato, cui reſpondeo eodem modo, quo ibi §. R. 1. *Nog d. 18. à n. 190.*

§. 12.

Excommunication maior à jure, vel ab homine nulli reſervata.

433 **S**uppono 1. Excommunicationem à jure eſſe illam,

quæ continetur in jure canonico, aut fertur per modum legis, aut ſtatuti generalis perpetui. Excommunication ab homine illa eſt, quæ à judice Eccleſiaſtico fertur per modum mândati, aut ſententiæ temporariæ. Suppono 2. non reſervari ab Epifcopis excommunicationes ab homine latis per ſententiã ſpecialem contra perſonam determinatam: nam hæc debent abſolvi ab ipſo Judice imponente, vel a ſucceſſore, vel ſuperiore, vel ab habente poteſtatẽ ab eisdẽ delegatã. Idẽ dicendum de excommunicationibus ab homine impositis per ſententiam generalem, ſi imponenti reſerventur. Per excommunicationem igitur ab homine ſolum reſervant Epifcopi excommunicationes ab homine latis per ſententiam generalem, quæ nulli reſervantur, & à quibus poſſet abſolvere quilibet confeſſarius, niſi eas Epifcopus reſervaret.

434 Dubium vero eſt, quid ſibi reſervent Epifcopi per *excommunicationem à jure latam nemini reſervatam*? Et ratio dubitandi oritur ex decreto S. Congreg. de mandato Clement. VIII. edito, ibi, *videant ipſi Ordinarij, ne illos caſus promiſcue reſervent, quibus annexa eſt excommunication maior à jure imposita, cujus abſolutio nemini reſervata ſit, niſi forte propter frequentiam, ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam, aliqui hujusmodi caſus, nominatim reſervandi viderentur.* Ex hac declaratione videtur conſtare non poſſe Epif-

Episcopos (saltem licite) sibi reservare indiscriminatim omnes excommunicationes in jure communi latas nemini reservatas; sed ad plurimum aliquas, idque nominatim, & propter causas ibidem assignatas, nimirum frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam. Et hoc docent, & optimis rationibus probant multi DD. apud *Nog. d. 18. à n. 199.*

435 Ipse vero à n. 203. docet 1. dictam reservationem Episcopalem indiscriminatim omnium excommunicationum à jure nemini reservatarum esse observandam; tum quia decretum S. Congreg. licet moneat Episcopos, non tamen prohibet, ne ipsi earum absolutionem sibi reservent. Tū quia non solum in pluribus Diocesisibus hujus Regni, sed etiam extra illud, dictæ excommunicationes defacto reservantur; & non est credibile id fieri illicitè, & absque juxta causa; maxime, cum hæc reservatio non sit in destructionem, sed in ædificationem animarum. Docet 2. Si in aliquibus constitutionibus non dicatur absolute *Excommunicatio nemini reservata*; Sub nomine excommunicationis maioris à jure, comprehendi excommunicationes latas in ipsis constitutionibus synodalibus, & non latas in jure communi, harum enim reservatio conformior, & convenientior erit, si fiat nominatim de aliquibus propter causas a S. Congreg. designatas.

§. 13. *Juramentum falsum in judicio, vel actis judicialibus, aut coram superiore competenti, nec non coram Rectore Universitatis.*

436 **N**on quodcunque juramentum falsum ab Episcopis reservatur, sed quod fit in judicio legitimo, vel in actis judicialibus, id est ad judiciū legitimum pertinētibus, sive seculare sit, sive Ecclesiasticum. Judicium vero legitimum illud est, quod fit à Judice competenti legitime procedenti. Nomine autem Judicis hinc intelligitur etiam ille, cujus est testes juridice interrogare. Tunc vero Judex legitime procedit, quādo servat juris, sive naturalis, aut Divini, sive canonici, aut civilis formā, & jurisdictionem habet expeditam ad testes interrogandos. Unde si Judex jurisdictione caret, vel illam habet impeditam, quia, v.g. est vitandus; vel procedit non servato juris ordine essentiali, vel substantiali; quia v.g. reum interrogat, non præcedente semiplena probatione delicti, vel indicij expressis, quæ semiplenam faciunt probationem, juramentum falsum coram illo, non erit reservatum.

437 Incurrit igitur reservationem hujus casus, qui in judicio, ut dictum est, competenti, vel in actibus ad illud spectantibus falsum jurat, vel negando veritatem, vel il-

lam celando, vel rem dubiam pro certa, aut certam pro dubia, nec non qui amphibologice jurat, aut cum restrictione pure mentali, non se conformando menti Judicis legitime interrogantis; quia usus restrictionis pure mentalis est damnatus, & qui illa jurando utitur, perjurium committit. Resolutionem intellige, etiam si quis falsum juret in materia levi; quia juramentum assertorium falsum non habet parvitatem materiae.

438 Reservatum tamen non incurrit, 1. qui putat jurare verum, jurat tamen falsum; & si adhibuit sufficientem diligentiam ad veritatem indagandam, nec mortaliter peccabit; si autem inconsiderate agens parum de veritate indaganda curavit, nec sufficientem diligentiam adhibuit ex sua culpa gravi, peccabit quidem mortaliter, sed adhuc reservationem non incurrit. 2. qui putat se falso jurare, jurat tamen verum; quia licet mortaliter peccaverit peccato perjurij ex conscientia erronea, re ipsa verum juravit; reservatio autem (sicut & alia poenae) non imponitur falsae existimationi, sed rei veritati; & ad illam requiritur perjuriū formale simul, & materiale *Nog. d. 18. à n. 207.* De juramento falso coram Rectore Universitatis nihil addo, quia regulandum est juxta dicta de praestitis coram alijs Judicibus. Pro maiori explicatione hujus casus, vide inter propositiones damnatas ab Innoc. XI. in constit.

Sanctissimus D.N. propositiones 24. 25. 26. 27. & 28. & pro illarum brevi explicatione *Nog. d. 18. Sect. 18. §. 1. 2. & 3.*

§. 14.

Decimae non solutae.

§ **Q**uia non in omnibus Dicecesibus reservatur retentio decimarum in eadem quantitate, quae in unaquaque requiritur, petendum est ex articulo sequenti, ubi de singulis agemus; Pro doctrina autem ad omnes spectante

439 Dico 1. Non habet casum reservatum 1. qui non peccavit mortaliter in retentione decimarum; si habeat propositum solvendi quamprimum potuerit. 2. qui, etsi peccaverit mortaliter in retentione, quando accedit ad confessionem, jam satisfecit, vel cum parte se composuit. 3. qui est impotens ad solvendum, vel se componendum cum parte. 4. qui habet primitias non solutas, etiam si excedant designatam quantitatem; quia reservatio exprimit tantum decimas; & cum decimae sint diversae à primitijs, reservatio, ut pote odiosa, & restrictiva jurisdictionis ordinariae, ad primitias non est extendenda. 5. qui non retinet decimas accedentes ad quantitatem in reservatione assignatam. Unde hinc, si habeat juxtam causam differendi solutionem

tionem juxta regulas restitutionis est absolvendus, si proponat quamprimum solvere.

440 Quando autem Conc. Trid. *Sect. 25. cap. 12. de reform. ait ibi, Qui decimas subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ab hoc crimine, nisi plena satisfactione secuta, absolvantur.* Et quando constitutiones Episcopales confessarijs sub excommunicatione ipso facto præcipiunt, ne absolvant etiam non accedentes ad summam reservatam, quin prius eos moneant, ut personam, cui debentur certiores faciant, vel debitum alio modo solvant; cum neque Trid. neque constitutiones eam minorem summam reservent, non tollunt à confessarijs potestatem absolvendi valide; imò & licet, si detur juxta causa diferendi restitutionem, neque tunc excommunicationem incurrant.

441 Dico 2. habet casum reservatum 1. qui retinet summam decimarum excedentem quantitatem reservatam, & cum possit, non restituit. 2. qui deducit expensas factas in colligendis fructibus, vel pascendis, & nutriendis animalibus, vel extrahit semen terræ mandatum, hoc enim mortuum est, & quidquid colligitur, fructus est, ex quo debetur decima pars; nullis detractis expensis pro agris colendis; sicut neque pro animalibus pascendis. Quia tamen probabile est ex decimis personalibus, v.g. ex venatione, vel piscatione

posse deduci expensas in illis factas; probabile etiam est non habere reservatum, qui ex decimis personalibus expensas deducat.

§. Tertio habet casum reservatū, qui retinet quantitatem assignatam in reservatione, si eam simul, & per modum unius retinuerit, si eam per minuta furta ad eam pervenerit; item si eam debeatur eidem, si eam diversis Ecclesijs. 4. qui retinet decimas excedentes assignatam quantitatem, ex eo, quod opprimatur gravi necessitate; quia non habet necessaria ad sui, & suorum congruam sustentationem. Ratio desumitur ex damnatione Pontificia Innoc. XI. hujus propositionis; *Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi;* Retinere autem decimas in gravi necessitate est furari; nam, ut bene *P. Vasq.* perinde est detinere rem alienam; & usurpare; est enim detentio usurpatio quædam continuata; imò usurpatio ideo est mala, quia ordinatur ad retentionem. Igitur ea tantum paupertas excusat à solutione decimarum, qua, si solverentur, perirent solventes, ut sæpius in Rota decisum est.

442 Nota deinde 1. Contra retinentes decimas nullam in jure communi inveniri excommunicationem ipso facto. De jure autem diocesano quid sit tenendum, petendum est ex constitutionibus cujusque Diocesis. Nota 2. reservationem

hujus casus videri Episcopis prohibitam in decreto S. Congreg. de mandato Clem. VIII. ibi, *Neque casus, in quibus absolutio, nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ poenitentes tenentur, non confertur.* Absolutio autem decimas retinentibus nõ confertur, nisi prius solvantur. Quia tamen de facto ab Ordinarijs reservatur, reservatio tenet, & pro illius valore stat probabilior sententia pro quo vide etiam dicta n. 435. *Nog. d. 18. à n. 250. ad 275.*

§. 15. *Retinere bona aliena, quorum dominus ignoratur.*

443 **E** Tiam in hoc casu diversa quantitas assignatur pro diversitate Episcopatum, ut quis reservationem incurrat, ut ex dicendis constabit, cum de singulis sermo erit. Pro universali vero ad omnes Episcopatus doctrina Suppono 1. non hic reservari retentionem bonorum, quæ per furta, usuras, diminuta pondera, contractus illicitos, aut aliunde injuste acquiruntur, ut ipsa docet praxis, ex qua suppono 2. solum reservari retentionem bonorum, quæ inveniuntur, & quorum domini ignorantur.

444 Suppono 3. bona inventa esse in quadruplici differentia. 1.

quæ nunquam habuere dominum, ut gemmæ in mari, ambarum, & similia in littore inventa. 2. quæ aliquando habuere dominum, at per longum tempus eum jam non habent, ut thesaurus in terra, vel parietibus absconditus. 3. rerum animatarum, ut oves, boves, & alia animalia mansueta, quorum dominus de præfenti reperiri nequit. 4. rerum inanimatarum, quæ ex circumstantijs creduntur habere dominum de præfenti, sed, facta diligentia, non reperitur. Suppono 4. non reservari retentionem bonorum primæ speciei; quia sunt inventeris. Nec etiam procedit de bonis secundæ speciei; quia etiam thesaurus pertinet ad inventorem, & dominum, in cujus agro, vel domo fuit inventus. Vide *Ordin. Regn. lib. 2. tit. 26. §. 16. & 17.* Nec etiam procedit de inventis tertiæ speciei; quia hæc habent dominum, nimirum Regem, & sunt tradenda publicano, vulgò *Rendeiro do vento, ou invento Ordin. Regn. lib. 3. tit. 94.*

445 Solum ergo restat, ut de inventis quartæ speciei procedat præfens reservatio, ad cujus intelligentiam Notabis 1. circa hujusmodi bona casu inventa duplicem dari sententiam. 1. docet, si post debitam diligentiam dominus inveniri non possit, debere in pauperes, aut alia pia opera expendi, quia hæc videtur rationabilis voluntas

tas domini; & quia sic communi consuetudine receptum est.

446 Secunda sententia docet, posse inventorem ea bona sibi retinere, cum intentione ea domino reddendi, si comparuerit; pro hac sententia citat *Nog. d. 18 n. 289.* plusquam 20 DD; qui illam lequuntur, aut valde probabilem dicunt. Præcipuum illius fundamentum est; quia nec jure naturali, nec positivo tenetur inventor ea bona distribuere pauperibus, aut pijs locis; ergo potest ea sibi retinere cum animo tradendi domino comparenti; cujus hæc præsumitur voluntas; quia unusquisque præsumitur velle, quod sibi est commodius; domino autem commodius est, quod inventor dicta bona retineat cum onere ea tradendi, quam ut in pauperes, aut pia loca distribuatur, nulla amplius remanente spe ea recuperandi.

447 De his duabus sententijs inquit *Nog.* primam esse communem, & tutiorem; quia hæc videtur esse consuetudo fidelium, ut res inventæ post debitam diligentiam pauperibus distribuantur; & sic Pontifices illam confirmant, applicando ea bona in Castella Ordinibus S. S. Trinitatis, aut B. Mariæ de Mercede: ita in Portugallia Ordinarij sequentes dictam sententiam, ea bona mandant, per de-

signatos in suis Dioccesibus, pauperibus, & pijs operibus applicentur: Et sicut Pontifices sub pœna excommunicationis in Castella jubent ea bona applicari determinatis pijs operibus; ita etiam Ordinarij in hoc regno id præcipere possunt sub eadem pœna, aut indeterminate applicari pauperibus, vel alijs pijs operibus. Quomodo autem, & per quas personas ea bona in singulis Dioccesibus distribuenda sint, inferius in unaquaque dicitur.

448 Adhuc tamen stando in hac sententia, notabis 1. posse Episcopos præcipere Confessarijs ab ipsis non exemptis sub pœna excommunicationis, aut alia, ut de dictis bonis non disponant, sed dispositionem remittant ipsis, quos Episcopi designant; non tamen id possunt præcipere Regularibus exemptis, ut ex *Mol. Pelliz. Bordon. Navar. Graff. & alijs* docet *Nog. d. 18 n. 286.* Et ratio est, quia præscriptio modi restituendi non est peccatum, aut censura, quæ possint reservari ab Episcopis: Regulares autem solum prohibentur absolvere à peccatis, & censuris Episcopo reservatis; ab alijs vero Episcopalibus præceptis omnino sunt exempti.

449 Notabis 2. posse pœnitentes evadere reservationem 1. si facta

Etā diligentia pro inveniēdo inventorum domino, & non invento, se per Bullam componant, juxta inferius dicenda. Cap. 27. n. 644. & 709. 2. si non peccarunt mortaliter in acceptione, vel retentione; quia semper habuerunt animum rem inventam vero domino restituendi, & illo non comparente, pauperibus, post debitam diligentiam adhibitam. 3. si inventor sit pauper, & sibi jam applicavit rem inventam. Idem dicendum, de quocunque alio, qui propria auctoritate pauperibus, aut pijs locis rem inventam ante confessionem restituit, idque quanvis antecedenter peccaverit mortaliter retinendo, vel consumendo; cum enim reservatio solum sit, ut inventores adducantur ad restituendum, facta jam restitutione, cessat reservatio, ut communiter dicitur de reservatione decimarum.

450 Quæres igitur, quando incurratur reservatio hujus casus? & stando in prima sententia adducta n. 445 incurri ab inventore, qui potens restituere pauperibus, aut pijs operibus, ante confessionem non restituit: Unde hic, etiam si in ipsa confessione habeat propositum restituendi, absolvendus non est sine auctoritate Episcopi, vel privilegio Bullæ, aut simili. Dixi potens restituere;

quia si ex causa eum excusante à peccato mortali non restituit, ex sæpe dictis constat reservationem non incurrere. Addit *Rebel.* nec dissentit *Mol.* renuente inventore, qui peccavit mortaliter, tradere inventa illis, quibus ab Episcopo tradi præcipitur, posse admitti à confessario, ut facta diligentia distribuatur pauperibus, & post factam distributionem, poterit eum absolvere; quod ego maxime verum puto, si confessarius sit Regularis propter dicta n. 448.

451 De secunda sententia adducta n. 446. ait *Nog. d. 18. n. 294.* eam esse probabilem; habet enim graves Patronos, & efficacibus fundatur rationibus. Nec, inquit n. 292. Pontificum decreta (de quibus n. 447) ea bona dictis fratribus applicantium, & excommunicationes, ac dispositiones Ordinariorum primam opinionem ut certam statuunt, vel definiunt; sed eam sequentes, ut probabilem, vel forte ipsis ut certiozem, ea privilegia concesserunt, & contra illos, qui eam sequuntur, eas pœnas decreverunt; quæ tamen ab illis, qui hanc 2. sententiam sequuntur, non incurruntur; quanvis ea bona, nec manifestent, nec tradant illis, quibus præcipitur; quia juxta opinionem probabilem operantur. Igitur stando in hac sententia, tunc

tunc reservatio incurritur, quando inventor, cum pauper non sit, ut sibi applicet bona inventa, ea retinet animo non tradendi domino, si compareat.

§. 16.

Matrimonia clandestina

452 **D**Uplex est matrimonium clandestinum. 1. quod celebratur sine testibus, aut sine Parocho, aliove Sacerdote de licentia Parochi; & hoc est nullum. 2. quod celebratur coram Parocho, & testibus, at sine cōsuetis denūtiationibus, & hoc est validum. Dico 1. Probabile est matrimonium 1. modo celebratum non esse reservatum; sed probabilius est oppositum. Ratio 1. partis est, quia reservatio imponitur matrimonio clandestino; talis vero actus non est matrimonium. Ratio 2. partis est, quia quando pœna imponitur alicui actui, pœna incurritur, tametsi actus non valeat; & quod atinet ad præsentem casum videtur constare ex *Trid. sess. 24. c. 1. de Reformat. matrim.*

453 Dico 2. Matrimonium 2. modo est reservatum, quia hoc à *P. Sanch.* & alijs vocatur clandestinum, quod in præsentem reservatur. Probabile tamen est non reservari, si unica tantum denuntiatio omittatur, quan-

do est moraliter certum nullum dari impedimentum. Dico 3. si matrimonium, præmissis denuntiationibus cōtrahatur domi, vel inter Missarum solemniam, coram Parocho, & testibus, non tamen habita Prælati licentia, non incurritur reservatio; quia matrimonium sic celebratum non est clandestinum. Dico 4. Parochus, & testes matrimonio assistentes, si non exprimentur in reservatione, eam non incurrun; maxime vero in Dioccesibus, in quibus exprimentur dummodo data opera, & scienter assistant. *Nog. d. 18. à n. 295.*

§. 17.

Ordinari sine patrimonio, pensione, vel Beneficio, aut per saltum, vel sine dimissorijs, aut furtive, aut ante legitimum ætatem.

454 **D**ico 1. probabilius est reservationem incurere, qui ordinatur cum patrimonio, aut pensione, vel Beneficio ficto, aut cum patrimonio facto sub pacto, & conditione dimittendi illud facienti post ordines susceptos; quia ordinari cum prædicto patrimonio, vel simili modo ficto, est ordinari sine patrimonio ad illudendas leges Ecclesiæ; quod enim est fictum re ipsa non est. *Nog. d. 18. à n. 305.* contra alios probabiliter asserentes, nec reservationē,

S

nec

nec suspensionem incurrere sic promotum. In Diocesisibus autem, in quibus lata sit excommunicatio ipso facto contra promotos cum patrimonio ficto, aliam reservationem incurret, de qua §. 12. à n. 433. An vero post ordines susceptos teneatur ordinatus restituere patrimonium eo pacto factum? Negant aliqui, idque in poenam donantis. Affirmat *Sanch.* & alij apud *Nog. n. 312.*

455 Dico 2. Reservationem incurrit 1. ordinatus per saltum, id est, qui assumit ordinem superiorem ante inferiorem, v. g. Diaconatū ante Subdiaconatum; & etiam qui suscipit Subdiaconatum, non susceptis minoribus ordinibus, quidquid in oppositum sentiat cum alijs *Diana.* 2. ordinatus sine dimissorijs, aut falsis, quæ veræ dimissoriæ non sunt; & hoc idē valet, ac ordinari cum licentia falsa. 3. ordinatus furtive, id est, qui furtive se ingerit ad ordines, etiam minores, quando ab Episcopo celebrantur, quasi esset unus ex legitime approbatis ad illos suscipiendos; & sic, nesciente, & nolente, nec approbante Episcopo, ordines suscipit. Reservationē tamen hanc non incurrit, qui furtive, aut sine dimissorijs suscipit primam tonsuram, quia hæc ordo non est. Nota deinde in dictis casibus sic promotum ultra reservationem incurrere suspensionem, & si ante dispensationem illius ministraverit in ordine sacro sic suscepto, aut per saltum præ-

termisso, irregularitatem contraxit. *Nog. d. 18. à n. 313.*

456 Dico 3. Reservationem incurrit, qui scienter, aut cum ignorantia crassa promovetur ad ordines sacros ante legitimam ætatem. Idem dicendum de eo, qui dubitavit, & diligentiam non adhibuit. An vero in casu dubij, aut ignorantie crassæ incurrat suspensionem? Probabilius negandum, quia ad hanc requiritur præsumptio, dolus, & contumacia, quæ tunc non dantur; ad reservationem vero sufficit peccatum mortale; quod in dictis casibus re vera datur. Qui vero ante ætatem bona fide suscepit sacros ordines, reservatum non habet; quia bona fides eum à peccato liberat. Et si postea, adveniente mala fide, celebret, peccabit quidem mortaliter, sed reservationem non incurret; quia hæc non imponitur celebranti ante ætatem, sed ordinis suscipienti; similiter irregularitatem non incurret, quia celebrando non violavit suspensionem, quam propter bonam fidem non incurrerat. *Nog. d. 18. à n. 385.*

§. 18.

Facere scripturam falsam, falsificare factam, illis uti.

457 **N**otanda sunt verba reservationis; quia si utantur dictione copulativa *Et* v. g. *facere scripturam falsam, & illa uti*, non reservatur unum sine altero; si vero utan-

utantur dictione disjunctiva *Vel*, aut simili, v.g. *falsificare scripturam, vel illa uti*; utrunque per se erit reservatum, nimirum & falsificare, & falsificata uti, si interveniat peccatum mortale, ut plerumque intervenit.

§ Nota deinde 1. reservationem procedere de usu, & falsitate scripturæ publicæ, quale est instrumentum à publico notario factum, vel subscriptum auctoritate Magistratus sæcularis, vel Ecclesiastici. Unde reservationem non incurrit, qui falsificat scripturam aliquam privatam, v.g. *syngrapham, vel chirographum*. Nota 2. non incurrere hanc reservationem mandantes, aut consulentes facere scripturam falsam, aut illa in suum commodum uti, quidquid in oppositum doceat *Abreu.* Ratio est læpius inculcata, quod nimirum reservatio sit odiosa, ut pote restrictiva jurisdictionis, ac proinde non est extendenda. *Nog.d. 18. à n. 321.* ubi per scripturam falsam intelligit illam etiam, in qua transcribitur vera scriptura (quia fuit deperdita ab aliquo notario) si id fiat sine auctoritate Magistratus. Intelligit etiam dimissiones falsas, ita ut reservationem hanc incurrant, qui illas faciunt, aut falsificant falsificato superioris sigillo. Videatur etiam *d. 16. f. 9. & 10.* ubi de falsificantibus litteras Apostolicas, & nos supra à n. 349.

§. 19. *Revelatio sigilli sacramentalis à Sacerdote facta.*

458 **S**olum reservatur violatio sigilli facta à Confessario; est autem sigillum confessionis obligatio occultandi peccata in confessione audita à Confessario; hæc vero obligatio parvitatem materiæ non admittit; nec ullus est casus excogitabilis, in quo liceat frangere sigillum. Unde reservationem incurrit Confessarius, qui minimum veniale in confessione auditum revelet, etiam pro vitâ, aut fide totius orbis tuenda, vel conservanda.

459 Similiter violat sigillum, & reservatum committit 1. Confessarius, qui de persona determinata dicit sibi fuisse confessam, sed illam non absolvisse, quia sic loquendo manifestat fuisse indispositam. 2. Confessarius, qui aliter nequit suum peccatum in confessione explicare, quin peccatum pœnitentis revelet; quia sigillum longe majoris momenti est, quam integritas materialis confessionis. 3. Sacerdos, qui non habens jurisdictionem ad audiendas confessiones fregit sigillum illius, qui ei bona fide confessus fuit, quia onus sigilli impositum est in favorem sacramenti, & pœnitentis; atque adeo ad omnem confessionem Sacerdoti bona fide factâ extendendum est; deinde Constitutiones Vlyssipponenses, tum violationem si-

gillum reservant, loquuntur de peccato Sacerdotis, & non tantum Confessarij.

460 Reservationem vero non incurrit 1. Confessarius, cui aliquid extra confessionem manifestatum est; si illud manifestet, etiam si delictum suum aperiens sub signo Crucis dicat *hoc tibi dico in confessione*, & sigillum commendet, quia hic non dabitur confessio sacramentalis, peccabit tamen Confessarius contra secretum naturale, quod observare tenebatur. 2. Confessarius, qui non petita licentia loquitur cum poenitente extra confessionem de auditis in illa; quanvis enim probabilius sit id non licere, quia tamen *Sanch. Vasq.* & alij probabiliter docent, id non esse peccatum mortale, neque sigilli violationem, si fiat ex justa causa v.g. ad juvandum poenitentem; probabile etiam est non dari reservatum. 3. probabiliter reservationem non incurrit Confessarius, qui aliunde, quæsito colore, fugit ab insidijs, quas sibi parari novit ex confessione; & idem dictum habes de similibus, in quibus Confessarius peccatum alicujus non manifestat; sed simulat aliquid facere, vel omittere, ex quo aliqui sumunt occasionem suspicandi aliquod peccatum confessum. Contraria tamen *Navar. M. Suar. Vasq. & Lug.* sententia est probabilior. *Nog. d. 18. à n. 324.*

Illig

§. 20.
Solicitatio in confessione, vel occasione illius.

461 **S**olicitatio est provocare ad res carnales, & venereis actibus, verbis, nutibus, aut alijs signis amatorijs; sive persona sollicitata sit foemina, sive masculus. Per sollicitationem vero in confessione factam intelligitur, quæ fit intra sacramentum poenitentiae. Per verba autem *vel occasione illius* aliqui probabiliter intelligunt sollicitationem à Confessario factam post viginti quatuor horas, aut aliud longum tempus à confessione audita, si tunc fiat occasione eorum, quæ in confessione audita sunt, etiam si fiat extra locum confessionis, & absque illius simulatione *Abréu de Parocholib. 10. n. 391.*

462 Nihilominus *Nog. d. 18. à n. 335.* ut probabile docet dicta verba *Occasione illius*, debere intelligi de occasione confessionis, de qua loquuntur diplomata Pontificia contra sollicitantes, quod satis exprimunt Constitutiones Ulyssipponenses, dum dicunt, *Solicitatio in confessione, vel occasione illius, cujus cognitio private pertinet ad S. Officium.* Non est igitur extendenda reservatio ad sollicitationem factam post longum tempus à confessione extra locum, & absque simulatione illius; sed solù reservatur illa, quæ fiat, ut habetur in
Bulla

Bulla Greg. XV. ibi, *In actu confessionis, vel ante, vel post immediate, seu occasione, vel prætextu confessionis etiam ipsa confessione non secuta, sive extra occasionem confessionis, in confessionario, aut in loco quocunque, ubi confessiones sacramentales audiuntur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire, &c.* quia hæc tantum sollicitationes privative pertinent ad S. Officium.

463 Nota deinde 1. solum hic reservari sollicitationem factam à Confessario; quia solus Confessarius absolute dicitur sollicitare pœnitentes, & contra illum procedunt diplomata Pontificia, unde non reservatur sollicitatio, qua pœnitens forte Confessarium sollicitet, aut cum illo sollicitante consentiat. Ita *Abreu*, qui etiam docet non reservari sollicitationem factam ab illo, qui se finxit Confessorem, cum talis non esset, & ibi sollicitavit. Nota 2. reservationem incurrere Confessarium, qui in confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad turpia sollicitabat; & contrarium damnatum fuit ab Alex. VII. in hac propositione: *Confessarius, qui in sacramentali confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem invitatur, non censetur sollicitare in confessione, ac proinde non est denunciandus.* *Nog. d. 18. à n. 341.*

§. 21.

Copula inter sponfos ante contractum matrimonium, & inter conjuges ante benedictiones.

464 **V**T copula sive inter sponfos, sive inter conjuges, sit reservata, debet esse consummata, & non reservantur quicumque alij tactus impudici. Notanda autem sunt verba reservationis; nam in Constitutionibus Conimbricensibus dicitur *Copula cum sponsa post sponsalia jurata*, atque adeo, si sponsalia vera, & jurata non sunt, reservatio non incurritur. In Constitutionibus autem Lerenensibus dicitur *Peccatum eorum, qui ante celebratum matrimonium in facie Ecclesie sponfas carnaliter cognoscunt*; & juxta hunc modum loquendi, reservationem incurrunt, qui sponfas per copulam cognoscunt, etiã si sponsalia jurata non fuerint, dummodo vera sponsalia fuerint, ad quod non requiritur juramentum. Nota deinde hic non reservari peccatum sponsæ carnaliter cognitæ, sed solius sponsi, ut ex tenore verborum manifeste coligitur. Copula vero inter conjuges ante benedictiones, vel nunquam fuit reservata, cum sit peccatum tantum veniale, & juxta *Sanch.* nec veniale, vel si reservata fuit, jam sublata est reservatio. *Nog. d. 18. n. 376. & 483.*

§. 22.

Commutatio votorum.

465 **P**er votorum cōmutati-
onem non reservatur a-
liquod peccatum, neque à Confessa-
rijs aliqua potestas aufertur; sed solum
declaratur non posse illos commutare
vota ex vi potestatis ad absolvendum
à peccatis; ad vota enim commutanda
alia requiritur jurisdictio, ut constabit
ex dicēdis cap. 21. Unde possunt Cō-
fessarij absolvere à peccatis commissis
contra omnia vota, & Papæ reserva-
ta, si talia peccata aliàs reservata non
fuerint, non tamen votum aliquod
commutare. *Nog. d. 18. n. 354.*

§. 23.

Testimonium falsum in actibus.

466 **T**estimonium falsum in
actibus, ut sit reservatū
debet esse in damnum tertij, quia fal-
sitas, quæ in alicujus damnū, aut gra-
tiam non committitur, non punitur
pœna ordinaria falsarij. Et hoc datur
discrimen inter dictum testimoniū, &
juramentum falsum in actibus, vel in
judicio, de quo §. 14. à n. 436. Per
damnum vero tertij intelligitur, quod
ex justitia debebatur parti læsæ, & nō
pœnæ, quæ alicui erant applicandæ,
& quibus privatus est ob testimoniū
falsum; quia hæ non debētur, nisi post
latam sententiam. Deinde ut sit re-

servatum dictū testimoniū debet esse
juramento firmatum; quia in actibus,
& in judicio sine juramēto non proceditur;
& tunc comprehenditur etiam
sub reservatione juramenti falsi in a-
ctibus, quod ex dictis §. 14. reservatū
est, quanvis sit in materia levi, & abs-
que damno tertij. Siquis autem in a-
ctibus absque juramento testimoniū
falsum proferat, reservatum non in-
curret. *Nog. d. 18. à n. 357.*

§. 24.

Simonia

467 **S**imonia est sacrilegium
consistēs in studiola vo-
luntate emendi, vendendi, seu cōmu-
tandi rem sacram, seu spirituales, vel
spirituali annexam pro temporali, ut
pretio. Dividitur Simonia in Mentalem,
Conventionalem, & Realem. Mentalis est
quando nullo præcedente pacto externo,
datur spirituale animo, ut temporale donetur;
vel è contra. Vocatur autem mentalis, nō
quia in actum externum non prodeat, sed
quia hic animus non declaratur. Con-
ventionalis est, quæ Mentali superad-
dit conventionem externam, sive pa-
ctum; ad hanc reducitur confidentialis,
scilicet, collatio, vel resignatio, vel
electio, vel præsentatio beneficiorum
eo pacto, ut ipsa beneficia, vel ipsorū
fructus restituantur, vel reserventur
ipsi resignanti, conferenti, elegenti,
vel præsentanti, vel alteri juxta ipsi-
us